

NE YAPMALI

IV. ENTERNASYONAL'DE

AFGANİSTAN: TARTIŞMALAR BELGELER

İRAN: Seçimler

PERU: Hugo Blanco ve PRT'nin Başarısı

8 MART: Dünya Kadınlar Günü

NE YAPMALI

Devrimci Marksist Aylık Dergi

Mart 1980 Sayı: 3

İÇİNDEKİLER

Arka Kapak: Mehabad'da bir Kürt Savaşçısı ve Ailesi

Sahibi: Erol ÇETİNTAŞ / Posta Çeki: 120073
Yazı İşleri Sorumlusu: Zafer AYDIN
Yönetim Yeri: Alemdar mahallesi Bestekâr Osman, Sok. 7/1
Divanyolu Cağaloğlu — İSTANBUL
Kapak Baskı: Işık Matbaacılık
Dizgi - Baskı: Murat Matbaacılık Koll. Şti. Cağaloğlu - İST.
Tel.: 27 45 71
Baskı - Tarihi: 17.3.1980

Ne Yapmalı'dan Okurlara

Elinizdeki sayıda *Ne Yapmalı* geçen sayıda belirtilen Afganistan tartışmasını IV. Enternasyonal'in Birleşik Sekretaryasının çoğunluk ve azınlık karar metinlerinin basılması ve kimi telif yazılarla sürdürmektedir. Hemen belirtmek gerek ki Türkiye'de Sovyetler Birliği ve öteki işçi devletleri ve İkinci Dünya Savaşı sonrasında Orta Avrupa'daki devrimsiz toplumsal dönüşümler üzerine resmi ideolojinin dışında ciddi bir kaynağa sahip değiliz.

Böylece İşçi devletlerinin dış politikası —ki iç politikasından koparılması mümkün değildir— üzerine en azından Leon Troçki'nin marksizme katkısı olan *İhanete Uğrayan Devrim* ve *Marksizmin Savunusu* gibi temel eserlerinin yokluğunda, tartışmanın oldukça güç anlaşılır görünmesi mümkündür. Ne ki Sovyetler Birliği ve öteki işçi devletlerindeki sınıf mücadelesinin konumu hakkında derin olamasa da açık ve kesin bir tutum belirlemeden ahkam kesmek işgüzarlıktan öte bir anlam taşımayacaktır.

Bu sayıdaki farklı anlayıştaki yazıların bırakalım bir dergide, aynı hareketin çatısı altında nasıl yanyana bulunduğu sorusu kimilerinin aklını hayli kurcalayacağa benzer. Hemen şunu belirtmekte yarar var. *Ne Yapmalı* bu yazıları yayınlayarak ve bu anlayışları sergileyerek salt konu ile sınırlı olmayan bir görevi yerine getirdiği kanısındadır. Şöyle ki: Hem aynı dünya devrimi anlayışına bağlı bir siyasal hareketin içinde ortak paydaların neler olabileceği gösterilmekte, hem de herkesin sosyalist demokrasi derken politik konularda kendini yüzde yüz homojen bir yapıda göstermesinin gülünçlüğünün bilincinde olarak politik tartışmaların genel olarak açıklığı kuralını sergilemektedir. Sanırız böyle bir yaklaşıma Türkiye'de bu içerikde ilk kez rastlanmaktadır. Hemen belirtelim, *Ne Yapmalı* için bu, son da olmayacaktır. Tüm tartışmalar arasında *Ne*

Yapmalı'nın kendi pozisyonunun ne olduğu sorulabilir. Bilindiği gibi birinci sayıda bu konuda olayın hemen ardından çok genel de olsa bir pozisyon sunulmuştu. Kısaca yinelersek: bu müdahale «meşru savunmaya» dayanmamaktadır. Ulusal plandaki sürekli devrime katkıda bulunmaktan ziyade darbe vurmaktadır. Bu müdahale Sovyet bürokrasisinin çıkarlarını savunmakta olduğu için Sovyet ordularının anında geri çekilmesini talep ederiz.

Ne Yapmalı'nın yayımına öngelen günlerde Sosyalist hareketin oldukça özgün iki farklı kesiminde devrimci Marksist yaklaşımlara bir ilgi ve giderek kısmen belli tahlil ve pozisyonlarda kabuller sözkonusu oldu. Bunlardan ilki *Vatan Partisi*dir. *Sosyalist* gazetesi, Temmuz 1979 Sayı 83'le başlayan ve son yayımı 87. sayıya kadar çeşitli açılardan Troçkizmi —daha doğrusu özellikle Troçki'yi— özellikle faşizm ve Sovyetler Birliği konularında irdelerken, enternasyonalizm konusunda da kendince yeni ve değişik bir mecraya açılmak durumunda kaldı. *Ne Yapmalı* gecikmiş sayılsa bile, bu sayıda *Sosyalist*'deki bu gelişmelere değinecek ve Troçkizm ile Dr. Hikmet Kıvılcımlı arasında bireysel düzeyde de olsa kurulmaya çalışılan uyumlaştırma çabasına karşı mevzilerini savunacaktı. Afganistan olayının aldığı yoğunluk, bununla birlikte, hemen hemen Türkiye'ye değin hiçbir konunun ele alınamamasına yol açtı. Keza *Rızgari*'nin 9. sayısında faşizme ayrılan yazıyla ilişkili olarak, onlarca, Troçki'nin bu konuda dahi ne derece kavrandığı (yani kavranamadığı) ya da hangi noktalarda irdelemelerden kaçınıldığı ve faşizm teorisinin sanıldığı gibi faşizmle sınırlı olmayıp dünya devriminin tüm veçheleriyle bezeli bir teori olduğunun kavranmadığı üzerinde durulması gerekecektir.

Türkiye bir süreden beri tekelci burjuvazinin açık açık at oynattığı ve karar mekanizmalarının başında bulunan kişilerin toplumun içinde bulunduğu bunalımının karakterini ve süresini gazetelerde açık açık söyledikleri günler yaşıyor.

Başbakan Demirel ve onun ipleri eline tutuşturduğu Turgut Özal laf arasında Türk burjuvazisinin emekçilere reva gördüğü programı saklamamaktadırlar: Turgut Özal'a göre benimsedikleri program tam olarak uygulanırsa üç dört yıl son-

ra bunalım azalacaktır. Demirel'e göre ise eğer bu operasyonlar yapılmasa, şimdi kesilen parmağımız yerine kolumuz gidecekti. Peki ama kesilen parmak kimin? Emekçilerin (yani ücretlerin).

IMF'si ile, daha dün MESS'in başı ve şimdiki hükümetin gerçek ekonomik beyni Turgut Özal'ı ile, hükümetin uygulamalarını bugüne kadar yapılan en cesur girişimler olarak kabul eden sanayicileri ile egemen sınıflar herşeyi açık açık oynamaktadırlar. Bu durum toplumun geçmişinde rastlanmadık bir açıklığı gündeme getirmiştir. Ve burjuvazi bu kadar açık oynarken 'ya hep ya hiç' mantığı ile dönüşsüz bir yola girmek zorunda kaldığının bilincindedir. Kapitalist sistem içinde kalıp Ecevit gibi yarım teslimiyetler ve ucuz kahramanlıklarla sistemin iyileştirilmesinin mümkün olmadığı artık fazlasıyla anlaşılmıştır.

Henüz kestirilemeyen en önemli nokta Türk burjuvazisinin emperyalist sistem içinde alışageldiği manevraların önümüzdeki dönem için de geçerli olup olmadığıdır. Bilindiği gibi:

> «... Türkiye ... İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, soğuk savaşın önemli bir yerinde olmasından ve jeopolitik özelliğinden dolayı bir dizi ülkeden çok daha fazla dış «yardım» alarak, hızla bir içpazarın bütünleşmesinde gerekli olan unsurları tamamlamıştır.»
> «...yardım»lar, yumuşamanın gündeme gelmesiyle Ortadoğudaki güç dengesinin değişmesi ve Türkiye'nin eski önemini nisbeten yitirmesi üzerine, önemli oranda sınırlanmıştır. Bu sınırlamadaki etkenlerden biri de dünya ekonomisinin içinde bulunduğu durum olmuştur.
> Emperyalist ekonomi bugün bunalımdan çıkmış olmasına rağmen henüz nekahat dönemini asmış değildir; ve Türk kapitalizmi için 1979 öncesi benzeri açık bonolar artık bir hayaldir.
> Son iktisadi gelişmelerin özü de, köklü iç düzenlemeler olmadan emperyalist karar mekanizmalarının Türkiye'ye kolay kolay «yardım»da bulunmayacağı merkezindedir.»

Özetlemeğe çalıştığımız '*Bildirge*'deki bu perspektifden bu yana geçen hemen hemen iki yıllık dönemde bazı önemli gelişmeler sözkonusu oldu. Bunlardan en önemlisi 1974-75 krizini o gün için atlatmış olan emperyalist sistemin bugüne dek

rastlanmadık bir seyir izleyerek resesyona saplanmasıdır. Bu şu açıdan önemli. Emperyalist sistemin temel mekanizmalarından olan uluslararası kredi sisteminin işleyişindeki içsel çelişkilerin yoğunlaşması, kredilerin geri ülkelere verilmesinde daha hassas davranılmasını gerektirmektedir. Otomobilden başka silah demek olan Chrysler'in iflasa sürüklendiği bir ABD ekonomisi uzun vadeli hesaplamalara artık eskisi gibi yer veremeyecek kadar kendi iç sorunları ile uğraşmak durumunda kalacaktır.

Tabii bütün bunlar kredi sisteminin bir anda duraklamış olduğu anlamına gelmez. Altını çizmekte yarar olan *kredi mekanizmasındaki köklü değişikliktir.*

Bir diğer önemli değişiklik İran ve ardından Afganistan'da olup bitenlerdir. Bu, iki olay Orta-Doğu'daki siyasal dengeyi kökünden olmasa da sarsmıştır. Ve Ecevit, bu olaylardan kendine pay çıkarmak için Batı'ya demokrasi şampiyonluğunun ücretini talep etmişdir. Demirel ise bu tür küçük burjuva sanrılardan uzak olarak ihtiyacını kendi alanında, yani ekonomik sorunu yine aynı alanda çözmeyi uygun görmüş ve Türkiye tarihinin en büyük operasyonunun mimarı olarak şu andan tarihe geçmiştir.

Parlamenter sistem içinde bir siyasal partinin geniş seçmen kitlelerini, yani emekçileri böylesine açık ve kesin bir biçimde karşısına alması Türkiye'de ilk kez olmaktadır. Bunun anlamı ikilidir. İlki, sistem için manevra imkanı kalmamış ve İkinci Dünya Savaşından sonra emperyalist yayılmanın bir ürünü olarak geri ülkelerdeki kapitalizmin gelişmesine uğrayan her ülke gibi —bunların arasında ilk ağızda Latin Amerika ülkelerini sıralamak adet olmuştur— muhtaç olduğu uluslararası kredi sistemine teslim bayrağını çekmek zorunda kalmıştır. İkincisi Türkiye'de hâlâ iki parti oyların çok büyük kısmını alabilmektedir ve CHP, yaptığı muhalefetin sınırlarını çoktan çizmiştir. Yani CHP'nin muhalefeti, 12 Mart dönemi gibi toplumsal muhalefeti kucaklamaya yönelik 'küçük burjuva demokrasisi'ni temsil eden bir muhalefetten çok, *Devlet* partisi olarak, kitlelerden uzak, aklı selim sahibi bir muhalefet

olacaktır. CHP iktidarındaki beceriksizlikler Ecevit'in sert muhalefet yapmasına da zaten olanak tanımamaktadır.

Böylece parlamenter sistem içinde, Demirel'in tüm fedakarlık gösterilerine karşın AP kendini CHP karşısında güvenceli hissetmektedir. Ayrıca iki büyük partinin anlaşarak seçim sisteminde yapacakları değişiklikle sağ oyların AP'de toplanması halinde bu güvence duygusu daha da pekişecektir.

AP'nin ve genel olarak egemen sınıfların bu kadar köklü bir operasyona girebilmelerinin tabii ki en önemli nedeni karşılarında açık ve belirgin bir devrimci muhalefet görmemeleridir. Yani sistem için kısa vadede ciddi bir tehlike görmedikleri için IMF'ye açık imzalar, AET'ye başvurular gerçekte Türkiye'yi herşeyi ile ipoteğe rahatlıkla koyabilmektedirler. Ama Türkiye'nin nesi para etmektedir? Demokrasi şantajı ne İran olayında ne de Afganistan olayında sanıldığı kadar para etmemiştir. Her ne kadar Batılı, özellikle askeri çevreler Türkiye'nin önemi üzerine acılı ve bizim siyasilerimizin gözlerini yaşartan nutuklar irşad eylemekte iseler de, gelecek bilmem kaç Leopar tankı ile ne enflasyon oranı düşer, ne işsizlik düşer ne de yatırımlara bir şevk gelir. Geçmiştekilerden farklı olarak sistemin bu seferki tıkanıklığı sistemin bizzat kendisini deşifre etmektedir.

Bunun böyle olduğu şu günlerde onuncu yılına girilen 12 Mart dönemi üzerine yapılacak basit bir değerlendirme ile dahi anlaşılabilir. Bugüne göre siyasal, toplumsal ve hatta ekonomik alanda çok daha az boyutlanmış olan bunalımın giderilmesinde kullanılan yöntem esas olarak sola vururken egemen sınıflar arasındaki artakalan bir hesaplaşmayı çözümlüyordu. Cuntacılığın ve her türlü ittihatçı kalıntısı görüşlerin kapitalizmin süzgecinden geçirilip ayıklanması ile bugün arasında en önemli farklılık ekonomik sorunlar değildir. Çünkü açıp o günlerin dertlerine bakarsak bunların ağırlıklı olarak hâlâ sürdüklerini görüyoruz: kapasite kullanımından şikayetler, devalüasyon, enflasyon, vergilendirilmemiş alanların vergilendirilip sanayiye kaynak arttırımına gidilmesi, ihracatın ithalatı karşılayamaması vb. Tabii ki o günden bu güne yani neredeyse on yılda sanayi olduğu yerde saymamış, deyim yerindeyse mon-

taj devrini tamamlamış ve kısmen ara malları üretimine de girişmiştir. Hatta kimi sektörlerde yurt dışında fabrikalar kurulabileceği de söylenmektedir. Ama değişmeden kalan bağımlı kapitalizmin sınırlılığıdır. Belli topludurumlarda nisbi olarak gelişme kaydeden azgelişmiş ülkeler (en mucizevi olan Brezilya da dahil olmak üzere) kendilerini yeniden üretememenin girdabına dalmaktadırlar.

Ancak dikkat edilmesi ve ısrarla belirtilmesi gereken bir nokta da, ister geri ister ileri kapitalist ülkelerin ne ilk ne de son ekonomik gerileme ve bunalımına tanık olunduğudur. Kapitalist sistemin böylesine çöküntüleri genellikle kapitalizmin eleştirisine güç katmakta ise de, bunu ahlaki sınırlar içinde tutmak, ardından da kaderci bir biçimde, biraz daha durum kötüye gitse kitleler en sonunda yetti deyip bu işi köktenci bir biçimde halledeceklerdir diye düşünmek, hatta bunu açık ya da gizli yapmak, ne ilk ne de son darkafalı küçük burjuva yaklaşımın ürünüdür.

Kapitalizmin kendi iç çelişkilerinden ötürü ömrünü dolduracağı beklentisi, nedense örgüt teorisini reddeden çeşitli eğilimler tarafından gizliden gizliye beslenmektedir. Yıllarca sürdürülen bunalım edebiyatıyla, bunalımın 'daha daha' derinleştiğini tekrarlayıp durmakla nerelere varıldığı ortada. Hele bunalımın bir yüzünün de, sonuçta, sömürü oranının arttırılmasıyla bunalımdan çıkış olabildiği gözden kaçırıldıkça, adeta bunalım karşısında elini kolunu bağlayıp seyirci kalmak da pekala mümkündür. Bu arada rejimin de sertleşmesi ortadadır ve bu yönelişin öyle kısa vadede tersine çevrilemeyeceği gün gibi açıktır. Böylesine bir dönüşüm için gereken yalnızca ekonomik, toplumsal ve burjuvazinin siyasal bunalımı değildir. Böyle bir dönüşüm için en az onlar kadar gerekli olan, bu dönüşümü noktalayacak siyasal bir önderliktir, bu önderliğin içinde yeşereceği kitlelerin çeşitli düzeylerdeki özörgütlenmelerinin gerekliliğidir. Türk kapitalizmi ölümcül bir bunalımın içinde debelense bile bundan devrimci sonuçlar çıkaracak bir önderlik olmadığı sürece kapitalist bunalımı ahlâki nitelemelerle sefalet edebiyatı ile yargılamanın devrimci marksizmle uzaktan yakından bir ilgisi yoktur.

PRT SEÇİMLERE KATILIYOR!

Önümüzdeki 18 Mayıs seçimlerinde adayları Hugo Blanco olan ARI'yı (Devrimci Sol İttifak-Seçim İttifakı) oluşturan tüm sol-kanat partilerinin verdiği mücadele sonunda, PRT kendisinden daha önce esirgenen, seçimlere katılma hakkını kazandı. IV. Enternasyonal Peru Seksiyonu **PRT'nin (Devrimci İşçi Partisi)** liderlerinden Hugo Blanco, Lima'daki Ulusal Seçim Heyeti'nin genel merkezinde 4 Şubat günü açlık grevine başlamıştı. Blanco, rejimin PRT üzerinde sürdürdüğü baskılara bir son verilmesini, her ikisi de askeri hükümetin talep ettiği tüm işlemleri yerine getirdikleri halde seçimlere katılmalarına hak tanınmayan PRT ve POMR'un yasallaşmasını, okuma-yazma bilmeyenlere tüm siyasal ve oy verme haklarının tanınmasını talep ediyordu.

PRT ve POMR, her biri 60.000'er imza topladılar; aslında 40.000 imza yeterliydi. Yine de seçim heyeti imzaların çoğunun okuma-yazma bilmeyenlere ait olduğunu iddia etti. Nüfusun % 35'ini oluşturan okuma-yazma bilmeyenlere geçen yıl Kurucu Meclis tarafından oy verme hakkı tanınmıştı. Gelişen kitle baskısının ardından, Ulusal Seçim Heyeti, daha fazla sayıda imza toplamaları için, tüm partilere 6 günlük bir süre tanımak zorunda kaldılar. Önlerindeki sürenin çok kısa olmasına rağmen, PRT ek olarak 31.153 ve POMR 15.000 imza daha topladılar. ARI içinde diğer partiler de ek imza toplama kampanyasına katıldılar.

Peru'daki haftalık yayın organı **Marca**'nın belirttiğine göre: «devrimci solun baskı ve sindirmelere karşı verdiği mücadele halktan güçlü bir destek kazandı. Bu imzaların bu denli çabuk toplanmasını olası kılan da buydu. Böylece bu kısa süreli kampanya, askeri diktatörlüğün anti-demokratik politikasına karşı mücadelede bir gösteriye dönüştü.»

Seçim Heyeti ek olarak toplanan imzaları kabul edince Blanco açlık grevine son verdi. **(3 Mart 1980)**

IV. ENTERNASYONAL BELGELERİ :

Afganistan Üzerine Birleşik Sekreterliğin Deklarasyonu

Afganistan Demokratik Halk Partisi'nin (ADHP) iktidarı ele geçirdiği 27 Nisan 1978'de, Afganistan gezegenimizin en az gelişmiş ülkelerinden biriydi. Afgan toplumu esas olarak kırsal bir toplumdur. Aşağı yukarı 15 milyon Afganlı'dan ancak % 15'i kentlileşmiştir. 700 bin kişinin yaşadığı Kabil dışında, nüfusu 100.000'i aşan ancak iki kent vardır. Nüfusun yaklaşık % 14'ü de hâlâ göçebedir.

Kapitalizm-öncesi sosyo-ekonomik yapıların varlıklarını sürdürmesi ve bu yapıların Afgan toplumu üzerinde etkinliğini koruması, dolaysız olarak, ülkenin tecrit edilmişliğine ve gerçek bir sömürgeleşmenin varolmamasına bağlıdır.

Herşeye rağmen, birkaç onyıldan beri Afgan ekonomisinin yavaş yavaş dünya kapitalist pazarının bir parçası haline dönüşmesi, ticaretin gelişmesi, yarı-feodal mülkiyetten, yarı-kapitalist mülkiyete geçiş sürecini harekete geçirdi. Bu durum, kırsal bölgelerde toplumsal eşitsizliğin hızlanmasına yol açtı ve yoksullaşmış köylülerin şehirlere göçünü arttırdı. Bu insanların bir kısmı, daha ceninlik aşamasında bulunan işçi sınıfına (aşağı yukarı 150.000 civarında emekçi, manüfaktürler ve yapi işlerinde kullanılmaktadır), ve daha büyük bir kısmı da kentsel bölgelerde yoğunlaşan yarı-proleter kesimlere katıldılar. Bunun yanısıra, onbinlerce emekçi de İran, Pakistan veya İran körfezi ülkelerine göçettiler.

Kentlerde ve özellikle Kabil'de geleneksel küçük burjuvazi ve ticaret burjuvazisi dışında, devlet memurları, ordu men-

supları, teknisyenler, mühendisler, doktorlar ve öğretmenlerden oluşan bir kesim gelişti. Bu kesim, mesleki alandaki olanaksızlıklarla birlikte, iktidarı tekellerinde bulunduran büyük toprak sahipleri ve monarşik klan'ın dayattığı politik, ekonomik ve toplumsal hareketsizlikle karşı karşıya kaldı.

Kırsal bölgelerde büyük toprak ağalarının iktidarını «astığı astık kestiği kestik» bir iktidar olarak nitelemek yanlış sayılmaz. En zengin mal sahibi topluluğun şefi (ağa) olur. Toprak sahibi, ortakçılık, yarıcılık ve vergiler aracılığı ile köylü kitleler üzerindeki egemenliğini sağlamlaştırır. Sulanabilir toprakların büyük bir kısmı belli ellerde toplanmıştır. Toprak sahibi bu toprakları ortakçılara verir, suyu kiralar, onlara tohum ve ilkel tarım aletleri sağlar. Bütün bunların sonucunda yıllık ürünün kimi zaman 2/3'üne kadar bir miktara el koyabilir. Son dönem boyunca ise, tarım ürünleri dışsatımına dayalı kapitalist bir sektör oluşmuştur.

Temel gıda maddelerine (buğday) dayalı tarımsal üretimin büyük bir kısmı, kuru topraklar ("lami") üzerinde yapılmaktadır. Buna rağmen kırsal nüfusun çok büyük bir yüzdesi, bir karış toprağa sahip değildir. Yoksul köylü, sulama imkanı olmayan birkaç hektar toprağını işleyebilmek için bile, çoğu zaman tohumunu ve tarım aletlerini ödünç almak zorunda kalmaktadır. Bunun sonucu olarak, yoksul köylünün zengin toprak sahibine ödemesi gereken miktar, ürünün % 50'sine kadar çıkabilmektedir. Evlilik gibi bazı masraflarını karşılayabilmek için ise kurak topraklarını ipotek etmek zorunluluğuyla yüzyüze gelmektedir: «Başlık parası», çok düşük bir seviyedeki geçim ekonomisinin ona tanıdığı birikim olanağının çok üstüne çıkmaktadır.

Son olarak, kuru topraklar üzerinde yapılan tarım, büyük ölçüde yağışlara bağımlıdır. Acımasızca sömürülen küçük köylü, kıtlıklar tarafından kırılmaktadır. 1972'de olduğu gibi, kıtlık büyük toprak sahiplerine gıda rezervlerini ele geçirmek ve yeni topraklara el koymak için vesile olmaktadır.

Sünni din adamları ile büyük toprak sahipleri ve kırsal toplulukların şefleri arasında çok yakın bağlar vardır. Yaşam-

ları devlet tarafından —yani zengin köylülere bağlı yerel devlet temsilcisi tarafından— finanse edilen 250.000 mollanın başlıca gelirleri arasında, köylülerden aldıkları 'bağış'lar bulunur.

Dünyanın geri kalan bölümünden uzun zaman tecrit edilmiş olan, iletişim araçlarının yetersiz, köylülerin «senyörlere» bağımlılığının çok güçlü olduğu, kırsal topluluğun (aşiret) nüfusun çok geniş bir kesimini kapsadığı bir ükede, islam dini, sosyal ve kültürel yaşamın içine işlemiştir. Bu durum mollaların otoritesini ve prestijini arttırmıştır.

Sosyal yapıların bütününü aşiret düzeninin mirası olan bir ağ sarmıştır. Afganistan-Pakistan sınırı boyunca göçebeler ve dağlı aşiretler arasında böylesine aşiret örgütlenmeleri hâlâ yaşayabiliyor. Böylece, toprak ağaları ve aşiret ve klan şefleri arasındaki bağlar iyice sıkılaşmıştır.

Sonuç olarak, etnik özellikler hâlâ canlıdır ve Afgan toplumunda yeretmişlerdir. Tüm nüfusun % 45'ini oluşturan Paştunlar en geniş etnik gruptur. Paştunlar en zengin toprakları ele geçirip, ülkenin pazarları üzerinde egemenlik kurdular. Böylece, gerçek bir «Paştun iktidarı» kuruldu.

Üzerlerindeki baskı oranı farklı olmakla birlikte başlıca ezilen azınlıklar, Tacikler, Hazaralar (İslamın Şii koluna mensup), Türkmenler ve Özbekler'dir.

Aşiretlerarası farklılaşmaların korunması, eşrafın yerel iktidarını sağlamlaştırmaya yaradı. Etnik bölünmelerle birleşen aşiret farklılaşmaları, ülkenin siyasal merkezileşmesinin önünde bir engel ve tüm Afgan tarihinin gösterdiği gibi, «Kabil'deki hükümet»e karşı şiddetli muhalefet hareketleri için bir temel oluşturdu.

Böyle bir toplumun toprak sorunu, demokratik devrim sürecinde en canalıcı rolü, köylülüğe yükler. Bu durum, proletaryanın bu demokratik talepleri sonuna dek götürebilmek ve demokratik devrimin sosyalist bir devrime dönüşmesini güvence altına almak, yani sürekli devrimi geliştirmek için köylü kitleleri siyasal olarak toparlayabilmesini daha da gerekli kılar.

2. 1973 Temmuz'unda, Muhammed Davut, kraliyet kanadının iktidarını koruyabilmek amacıyla çökmekte olan Zahir Şah monarşisini Cumhuriyet'e dönüştürdü.

1960'lı yılların sonunda öğrenci hareketlenmeleri patlak verdi. Hükümdar üniversiteyi kapattı. İşçi sınıfı, ne denli sınırlı olsa da, bu ilk mücadele dalgası içinde buldu kendini (1968). İki yıl süren kuraklığın ardından ortaya çıkan kıtlık ülkede «kanlı ayaklanmalar» doğurdu. Ordu, şiddet kullanarak köylü hareketini bastırdı. Ordu içinde, genellikle SSCB akademilerinde yetişmiş olan «milliyetçi» subaylar rejime karşı bir muhalefet başlattılar. Davut, ordunun bu subayları ve Kabil burjuvazisinin aydın kesimleri arasında 17 Temmuz hükümet darbesini örgütlemek üzere bir destek buldu. 1965'de kurulan ADHP'nin bir hizbi, *Perçem*, (Babrak Karmal'ın yönettiği Bayrak), ilk anda yeni rejimle işbirliği etti.

Davut'un modernleşme programı —tarım reformu, idaredeki bozukluklara karşı mücadele, eğitimin yaygınlaşması, demokratik özgürlüklerin verilmesi— olduğu gibi kaldı. Nüfusunun % 90'ı okuma yazma bilmeyen, okula devam etmiş her sekiz çocuktan ancak biri kız olan, 2500 erkek okuluna karşılık 350 kız okulu bulunan, bu ender okulları köylerden hayli uzakta olan ve dünyada çocuk ölümlerine en çok raslanan yerlerden biri olan bu ülkede esnaf, ayrıcalıklarının en ufak bir bölümünden dahi vazgeçmeyi reddetti.

Davut böylelikle, reformist bir burjuva programın uygulanmasıyla durumlarını düzelteceklerini uman kesimlerin desteğini yitirdi. Üstelik, kurumların merkezileştirilmesindeki gelişmenin kendi ayrıcalıklarını yokedeceğinden çekinen *mollaların* bir bölümünün muhalefetiyle de karşılaştı.

Davut, 1975 yılından başlayarak, güçlü bir diktatörlük kurdu. Aynı zamanda, Davud rejimi, giderek İran'a yaklaştı. Nisan 1975'de Davut, kendisine Herat ve bir İran liman kenti olan Bandar Abbas arasına demiryolu inşa etmek üzere 2 milyar dolarlık bir teklifte bulunmuş olan İran Şahıyla bir anlaşma imzaladı; böylelikle, Afganistan ticaretinin Sovyetler Birliği'ne bağımlılığını azaltmayı amaçlıyordu. SAVAK, rejime karşı

olanları baskı altına almak için, Davut'a yardım teklifinde bulundu. Suudi Arabistan, Kuveyt, Mısır ve hatta Pakistan'la, iyi ilişkiler kuruldu. Pakistan'la, Paştunistan hakkında bir uzlaşma yapıldı. Rejim, Mısır'da ve Pakistan'da subaylarını eğitmek yolunda planlar yaptı. 1977'de, Davud, Helmand nehrinin sularının bölünmesi konusunda İran'la anlaşmaya vardı. Bu konu, daha önce, «milliyetçi» subayların dikkate değer kesiminin Zahir Şah'a katı bir muhalefet yöneltmesine neden olmuştu. Davut, Birleşik Devletlere Eylül 78'de bir ziyaret yapmayı plânlıyordu.

Amerikan emperyalizmi ve onun bölgedeki müttefikleri, İkinci Dünya Savaşı'ndan beri Sovyet bürokrasisi tarafından Finlandiya'ya benzer bir konumda değerlendirilmiş olan bir ülkede, kendi etkinliklerini arttırma amacını güdüyorlardı.

Yine de, Davut rejimi, Sovyetler Birliği ile yakın ilişkilerini sürdürüyordu. 1977 Nisanında, oniki yıllık bir işbirliği anlaşması imzalandı. Sovyetler Birliği, Afganistan'ın 100 milyon dolarlık borcunu on yıl süreyle ertelemeyi taahhüt etti ve 500 milyon dolarla 600 milyon dolar arasında bir yardım vaadinde bulundu. Aynı zamanda, Afganistan'ın yaklaşık tüm doğal gaz üretimini satın almak konusunda garanti verdi. Ordudaki subayların büyük bir kısmı hâlâ Sovyetler Birliği tarafından eğitiliyordu.

ADHP üyelerine ve «milliyetçi» subaylara karşı uygulanan baskı, rejimin krizi derinleştikçe hızlandı. Sendika lideri ve ADHP üyesi bir aydın olan Mir Akbar Hayber, 17 Nisan 1978'de öldürüldü. İki gün sonra, Hayber'in cenazesi sırasında, 15.000 kişilik bir gösteri grubu, Amerikan elçiliğine doğru yürüdü. Gösterilere karşılık rejim, ADHP liderliğinin tutuklanması emrini verdi.

ADHP liderliği, kendini yeni darbelerden korumak için, ADHP üyesi olan memurlarla ve ordudaki «milliyetçi» subaylarla işbirliği halinde, köhnemiş rejime karşı bir darbe düzenledi. «On saatlik devrim», 27 Nisan 1978'de gerçekleşti. Fakat

Davut'un iktidardan indirilmesi, bir devrimden çok, ADHP'ye bağlı subaylar tarafından yönetilen bir darbeydi.

Sovyet bürokrasisi, böyle ani bir değişimi planlamamıştı. Fakat 27 Nisan darbesi, Davut tarafından başlatılan emperyalist yanlısı yönelişe bir son verdi ve Aralık 1978 anlaşmasının da açıkça (Nisan 1977 ile karşılaştırıldığında) ortaya koyduğu gibi, Kremlin'e Afganistan'la çok yakın ilişkiler kurma yönünde bir güvence sağladı.

3. Kitle hareketi, darbeyi izleyen günlerde belirgin bir biçimde ortadaydı, fakat işçiler ve köylüler, Mosahaban hanedanının rejimini devirmek yolunda mücadele vermek perspektifiyle örgütlenmemişler ve hareketlendirilmemişlerdi. Bu, ADHP'nin hem toplumsal temellerinin, hem de politik yönelişinin bir yansımasıydı.

1965 yılından ve özellikle de 1970'lerin başlarından beri, ADHP, öncelikle, şehir bölgelerinde, yani Kabil'de gelişti. Öğrenciler, yeni «orta-sınıflar», öğretmenler (özellikle ilkokul öğretmenleri) ve ordudaki 8.000 kişilik Paştun subayı arasında etkinliği vardı. Şehirdeki işçi sınıfı içindeki temelleri hâlâ çok sınırlıydı. Köylü kitleleri arasında ise çok zayıftı.

ADHP, kuruluşundan beri, *«ulusal demokratik bir hükümet»* ve köylülerin, işçilerin, ilerici aydınların, ulusal kapitalistlerin ve şehirlerdeki ve kırdaki küçük mülk sahiplerinin içinde yer aldığı birleşik bir cephe yaratmak üzerinde yoğunlaşan politik bir yöneliş geliştirmişti. Böylelikle de, sosyalizme giden yolda bir aşama olarak, *«demokratik ve ulusal bir devrim»* öngörüyordu.

Nur Muhammed Taraki ve Hafızullah Amin tarafından yönlendirilen, *Halk* ve *Perçem* fraksiyonları arasındaki bölünme, partinin oluşturmak istediği cephenin niteliği ve işçilerin bu cephe içindeki yerleri konusundaki politik farklılaşmanın bir sonucu idi. Bu farklılıklar, *Perçem*'in Davud rejiminde yer alması ve *Halk*'ın böyle bir hareketi reddetmesiyle kendini gösterdi. Fakat buna ek olarak, fraksiyonlararası mücadelenin yükselmesine neden olan etnik ve kişisel etmenler de sözko-

nusuydu. 1977'de yeniden birleşen ADHP, yalnızca birkaç bin kişilik bir üye sayısına sahipti.

4. *Afganistan Demokratik Cumhuriyeti*'nin yeni rejiminin ilk kararıyla, hükümet derecesinde yetkili, otuzbeş kişilik bir *Devrim Konseyi* oluşturuldu. İkinci kararla, çoğunluğunu ADHP üyelerinin oluşturduğu ve yeterli sayıda askeri temsilcinin yeraldığı yirmibir kişiden oluşan bir kabine kuruldu. Paştun kökenliler, mevkilerin çoğunluğunu ellerinde tutuyorlardı.

Devrim Konseyi, ilk ayları boyunca, bir dizi reform kararı aldı ve bunlara ek olarak, geleneksel bayrak, yerini kızıl bayrağa bıraktı.

1978 Temmuzunun ortalarında alınan 6 numaralı karar, tefeciliği kaldırmayı, ipotek borçlarını kısmî olarak silmeyi ve bunların sonucunda ortaya çıkan «serfliğe» bir son vermeyi amaçlıyordu. Topraksız köylüler, bütün borçlarından kurtulmuşlardı. Küçük toprak sahipleri, borçlarını ödeyemedikleri için kaybettikleri topraklarına kavuştular ve 1974'den sonra aldıkları borçların yalnızca belirli bir oranını ödemek durumunda kaldılar. Ekim ayında yayınlanan 7 numaralı karar, kadınlara eşit haklar vermeyi amaçlıyordu (eğitimdeki ayrımın kaldırılması, zorla evlenmelere son verilmesi, *«başlık parası»* ve çeyizlerde büyük bir indirim).

28 Kasım'da, tarım reformu hakkında 8 numaralı karar ilân edildi. Reform, her ailenin sahip olabileceği toprak miktarına bir tavan koyuyordu —sulanmış toprak için, sulanmamış topraktan çok daha düşük bir miktar, (6 hektar). Bu, büyük toprak sahipleri için büyük bir darbe oldu. Bu sınırlamayı aşan topraklar, kiracı çiftçilere, topraksız köylülere ve yarı-göçebelere dağıtılacaktı.

Bu yeni toprak dağıtımı, yüzbinlerce aileyi etkiledi. (Yaklaşık 500.000 ailenin daha önce toprağı yoktu). Dağıtılmış toprağı kiralamak ya da satmak yasaklandı (1976'da, Davut rejimi sırasında, zengin toprak sahipleri kısıtlı bir reformdan toprak satın alarak ve bunu mülklerine ekleyerek kâr etmişlerdi.) Bu reform, bir toprak dağıtımı olarak yürütüldü, fakat alınan ka-

rar, aynı zamanda, kooperatiflerin oluşmasını da teşvik ediyordu.

Sanayi ve maden sektörleri —ki bunlar eski rejim zamanında da çoğunluk mülkiyeti yoluyla devlet tarafından denetleniyordu— bir ekonomik gelişme planının kapsamına alındı. Dış ticaret, devlet denetimi altına sokuldu.

1979 yılının baharı için, bir okuma yazma kampanyası planlandı. Yeni rejimin yetkilileri, beş yıllık bir dönem içinde, 2,5 milyon çocuğu ve 5,5 milyon yetişkini eğitebilmeyi öngörüyorlardı ve bu, mollaların hakimiyetini azaltmaya büyük ölçüde yardımcı olacaktı. Etnik ve kültürel azınlıkların lehine, kısıtlı reformlar getirildi. Devrim Konseyi, mollaların yüklendiği dünyevi işlevleri kısıtlamayı amaçlıyordu.

Sendikalar kuruldu. 1979 yılına gelindiğinde, sendikalar, 100.000 işçiyi ve 60.000 hizmet görevlisini kapsıyordu. Fakat bu sendika üyeleri, *«politik devrimin sona erdiği»* bahanesiyle, grev yapma hakkına sahip değillerdi ve zaten *«temel üretim araçları işçiler tarafından denetlendiği için, grev yapmanın gereği yok»*tu. Dolayısıyla, sendika hareketi, kitle hareketindeki gerçek bir yükselişten çok, «tepeden» örgütlemenin bir sonucuydu.

Afganistan'daki geri koşullarda, böylesi reformlar —kendi içlerinde taşıdıkları sınırların dışında—, yalnızca, kitlelerin harekete geçirilmesi ve örgütlenmesi yoluyla yerine getirilebilir ve sağlamlaştırılabilirdi.

Afganistan'daki liderlik, ne kitle hareketliliklerinin yönlendirilmesi ve örgütlenmesinden yanaydı, ne de tarım reformunu geliştirmeyi ve kırsal kesimdeki yüzlerce yıllık eski ilişkileri yok etmeyi başarabilecek tek güç olan köylü örgütlenmelerine taraftardı. Oysa böylesine temel görevler, hükümet kararları yoluyla yerine getirilemezdi.

ADHP liderleri, geleneksel toplumsal ilişkiler bir kez sarsıldıktan sonra, gelişmenin kendi denetimleri dışına çıkacağından korkuyorlardı. Onların, «demokratik ve ulusal devrim» stratejileri ve Stalinizm'den kaynaklanan politik yönelişleri; devlet aygıtının ve ordunun denetminde gerçek-

leştirilen ve baskı yoluyla desteklenen bir reform politikasını zorunlu kılıyordu.

Toplumsal yapıların ataletine karşı durabilmek, eşrafın hakimiyetini azaltmak ve köylülerin toprak reformuna doğrudan katılımlarını ve toprak sahiplerinden ve onların müttefiklerinden gelen her türlü baskı ve şantaja karşı koyabilmelerini sağlamak için, köylü kitlelerinin örgütlenmesine öncelik vermek, kesinlikle şarttır.

Dahası, toprak dağıtmak ve tefeciliği ortadan kaldırmak için alınan tedbirler, kırsal kitlelere kredi sağlamak üzere bir kredi sistemi (tek devlet bankası yoluyla) ve tohum, gübre, tarım ve sulama aletleri sağlamak üzere bir dağıtım şebekesi kurulmadıkça, bütünsel anlamda etkin olamaz. **Yarı yolda kalan bir toprak reformu, ne imtiyazlı tabakalardan gelen acımasız tepkiye karşı durabilir, ne de tohum, kredi ve benzeri şeyler için eski sömürücülere hâlâ muhtaç olan kitleleri kazanabilir.**

Dolayısıyla, ADHP'nin yönelişi ve yöntemleri, yalnızca, Devrim Konseyi tarafından ilân edilen reformların yerine getirilmesi önünde duran nesnel zorluklara katkıda bulunmaktadır. Bu nesnel zorluklar şöylece sıralanabilir: kırsal bölgelerdeki tecrübeli kadroların azlığı; toprağın, özellikle doğu bölgelerindeki yetersizliği, büyük toprak sahipleri tarafından yürütülen ve giderek artan sabotajlar; köylülerin, Kabil'deki bir rejim değişikliğinin, toprak ağalarının yeni bir baskı dalgası uygulamasına yolaçacağı yönünde süregiden korkuları; vs...

Yeterince güçlü ve örgütlü ve bir mücadele geleneğine ve köylü kitlelerini kendi yanına çekme yeteneğine sahip olan bir işçi sınıfının olmaması, sürekli devrim dinamiğinin gelişimini zorlaştırdı. Bu gerçek, ADHP'nin politikasının olumsuz etkilerini gözler önüne serecektir.

Son olarak, ADHP liderliği, iktidara geldikten birkaç ay sonra, aşırı derecede keskin fraksiyon çatışmalarıyla sarsıldı. Bu çelişkiler, iç savaşın etkileri ve reform programının uygulanması sırasında karşılaşılan zorluklar nedeniyle şiddetlendi.

Bu çatışmalar, *Halk* ve *Perçem* fraksiyonları arasındaki bölünmeye uygun olarak gelişti. Üstelik bu çatışmalar, aynı zamanda *Halk* içinde de yankı buldu. Çatışmalar, bürokrasinin içsel hesaplaşmalarını yürütme yöntemleri ile, değişik aşiretler arasındaki geleneksel mücadele yöntemlerini birleştirdi.

1978 yılının Temmuzunda, *Perçem*'in belli başlı liderleri bir kenara itildiler ve dış ülkelerdeki elçilik görevlerine gönderildiler. Belli başlı *Perçem* temsilcileri tutuklandı ve halkın önünde itirafta bulunmaya zorlandılar.

Ağustos 1978'de, darbenin hazırlanmasında önemli bir rol oynayan ve daha sonra Savunma Bakanlığı yapan Abdul Kadir de dahil olmak üzere, «milliyetçi» subayların işlerine son verildi. Bunların birçoğunun *Perçem*'le bağları vardı.

Daha önceleri memurların eğitim yetkilisi olan Halk lideri Hafızullah Amin, konumunu güçlendirdi. Mart 1979'a gelindiğinde, birçok önemli mevki, Amin'in elinde bulunuyordu.

Bu çelişkiler, Taraki'nin Eylül 1979'da devrilmesi ve yerine, Devrim Konseyi'nin başkanlığını, temel hükümet görevlerini ve ADHP'nin genel sekreterliğini devralan Amin'in getirilmesiyle doruk noktasına ulaştı.

Bu değişiklik, Kremlin'in hesaplarına karşı bir gelişmeydi, fakat buna rağmen Kremlin, Amin'e, geleneksel tebrik telgrafını gönderdi.

Bu çatışmalar ve tasfiye hareketleri yeni rejimin temel taşlarından biri olan orduya yayıldı ve ordu kadrolarının içinde krizi şiddetlendirdi. Bunlar, sürecin ani değişimleri ile zaten sarsılmış olan idari aygıtı zayıflattı, gerici güçlerin saldırılarını kolaylaştırdı ve krizdeki her aşama liderliği, rejimin bürokratik ve otoriter yöntemlerini güçlendirmeye yöneltti. Bu çatışmalar, karşı - devrimin, etnik ve dinsel sorunu, birliklerinin çoğu Hazara kökenli olan ordu içinde bile sömürmesini kolaylaştırdı.

5. Afganistan gibi bir toplumda, ADHP'nin uygulamaya çalıştığı ilerici reformlar, emekçi kitlelerin sömürülmesi ve ezilmesi sayesinde yaşıyan ve daha önceleri dünyanın en yoksul halklarından birinin kaderi üzerinde sarsılmayacak gibi

görünen bir hakimiyet sürmüş olan tutucu güçlerden gelecek silâhlı-bir direnişle karşılaşmaya mahkûmdu.

ADHP liderliğinin küçük burjuva karakterine, *«ulusal ve demokratik bir devrim»* **gerçekleştirme yolundaki isteğine ve reform programını uygulama yöntemlerine rağmen, 1977 baharından beri giderek yayılan bir iç savaşla karşı karşıya gelen iki kampın varlığı, bizzat, sömürülen ve ezilen sınıflar ve yönetici sınıflar arasındaki keskin karşıtlığı ifade etmektedir.**

Gerçek toplumsal temelini, büyük toprak sahipleri, aşiret şefleri, kaçakçılar, dinsel hiyerarşi, sınaî ve ticarî kapitalistlerin oluşturduğu gerici güçler koalisyonu, yeni rejime karşı ayaklandı. Köylüler ve eşraf arasındaki geleneksel aşiret, klan ve yarı-feodal nitelikteki bağımlılık ilişkileri, eşrafın bir kitle tabanı sağlamasını kolaylaştırdı. İslâmiyet, bu değişik tabakaları birleştirmek yolunda, ideolojik bir harç olarak kullanıldı. Rejime karşı savaşan gerici grupların parçalanmış karakteri, gerçekte, onların, kabile şefleri ve değişik yörelerin eşrafı etrafındaki örgütlenmelerini yansıtır.

Paştun'lar içinde temellenmiş gerici gruplar arasında Afgan-Pakistan sınırında afyon ve diğer mallar üzerine kurulmuş kârlı kaçakçılık işleriyle uğraşan ve rejimin dış ticareti denetleme çabalarını panik içinde izleyen kabile şeflerine olduğu gibi, en verimli toprakları ve en iyi otlak arazilerini elinde bulunduran toprak sahiplerine, hanedan mensuplarına ve eski idarenin ve ordunun bir kesimine de raslamak mümkündür.

Nuristanlılar ve Hazara'lılar gibi diğer gruplar, reform politikasına karşı yürütülen direnişi, belirleyici olarak Paştun hakimiyetinde gözüken bir rejime karşı, etnik ve kültürel bir muhalefetle birleştiriyorlar.

Mülk sahibi sınıflar, çıkarlarını tehlikeye düşüren bir dizi önleme karşı, karşı-devrimi örgütlediler. Hemen ardından, emperyalizmin çıkarları doğrultusunda hareket eden Pakistan, Suudi Arabistan ve Mısır hükümetlerinin desteğini aldılar. İran'daki Şii hiyerarşisinin bir kesimi, *«İslâmi direnişe»* destek verdiler.

Afganistan 1978 Nisanı'ndan beri, Amerikan emperyalizminin tehditlerine maruz kalıyordu. Washington, Afganistan'da Sovyet etkisinin yaygınlaşmasını kesinlikle beğenmiyor, fakat herşeyin üstünde, Beluci hareketinin Pakistan devletinin çerçevesini tehdit edebilecek bir biçimde yeniden canlanması ve bunun İran'daki yankıları da dahil olmak üzere, Afgan devriminin muhtemel gelişiminin bölgedeki toplumsal-politik etkilerinden korkuyordu.

İran Şahı, 1979 Ocağı'nda bir halk ayaklanması yoluyla devrildikten sonra, Amerikan emperyalizminin korkuları arttı. Washington, Şubat 1979'da Afganistan'a yapılan tüm yardımı kesti.

Amerikan emperyalizmi, daha sonra, Avrupalı emperyalistlerin yardımıyla, Pakistan da dahil olmak üzere, bölgedeki konumunu güçlendirmek üzere harekete geçti. Amerikan emperyalizminin Afganistan'ındaki gerici güçlere dolaylı ve dolaysız yardımı, bu geniş operasyonun bir parçasıydı ve sonuçta, Afganistan'da gelişen **iç savaşın** sınıf niteliğini açığa çıkardı.

6. Sovyet bürokrasisi, herşeyden önce, kendi iktidarını ve çıkarlarını korumakla ilgilidir. Bu yüzden, yalnızca Sovyetler Birliği'nin sınırlarının askeri olarak savunulmasına değil, aynı zamanda, kendi barış içinde bir arada yaşama politikası bağlamında, bölgesel stabiliteye de büyük önem vermektedir.

Sovyet bürokratları için, bölgedeki politik ve stratejik gelişmeler üzerinde denetimin sağlanabilmesi ve bu amaca yönelik olarak, Kabil'de varolan rejimlerle yakın bağlar, Afgan kitlelerinin çıkarlarının her hangi bir değerlendirilmesinden önce gelmektedir. Onların Davut'tan önceki rejimlerin ve Davut rejiminin gerici hükümetleriyle yaptıkları işbirliği, bunun bir göstergesidir. Kremlin, ADHP'ye ve işçilere saldıran Davut'un devrilmesi yolunda hiçbir hareketliliği tasvip etmemişti.

Anti-emperyalist hareketliliklerin gelişimi ve Washington'un bölgedeki manevraları, bütünsel dengeyi bozuyor ve

bürokrasiyi, bu bölgedeki etkin konumunu sağlamlaştırmak üzere harekete geçmeye zorluyordu.

Sovyet bürokrasisi, birliklerini Afganistan'a, kitle hareketini, kitlelerin bağımsız örgütlenmesini ve devrimci sürecin derinleşmesini desteklemek için yollamadı. Nisan 1978'den beri, bürokrasi, ısrarlı bir şekilde, «ılımlı» çözümler aramış ve «ulusal kesimlere» açılmak yolunda öneriler yapmıştı: 1979 Haziranı'nda, toprak reformunun uygulanmasının yavaşlatılmasını önerirken, bu kaygıdan yola çıkıyordu.

Yine de, ADHP'nin politikası, kaçınılmaz olarak, Kremlin'in doğrudan müdahalesine yolaçtı. Kremlin, emperyalizm tarafından desteklenen gerici güçlerin koalisyonuna karşı koymak durumunda olduğu bir zamanda içsel anlaşmazlıklarla zayıflamakta olan bir rejimi desteklemek ve rejime, reformları tepeden inme bir şekilde uygulama olanağı sağlamak için müdahale etti. Sovyet liderliğinin, toplumsal ve politik sorunlara tepki göstermekte bildiği tek yol, askeri donanımı arttırılmış devlet ve polis denetimi ve yönlendirilmesi daha zor olan kesimlerin tasfiyesidir. Bu yöneliş, rejimin krizine hiçbir çözüm getirmedi; kitlelerin örgütlü eylemine taraftar olmadı. Bir yandan da, bu yöneliş, Amin'in politikasına temel oldu ve Moskova, bu manevralara, yalnızca taktiksel eleştiriler getirebildi.

Demokratik Afganistan Cumhuriyeti'nin çökme tehlikesiyle ve emperyalizme bağları olan gerici güçlerin muhtemel bir zaferiyle karşı karşıya kalan Moskova, meseleye daha derinden dahil olmaya karar verdi. Moskova, kendi sınırlarında, ve özellikle bölgede gerilimin yüksek olduğu bir zamanda, bütün sonuçlarıyla, geleneksel olarak kendi etkinliği altında bulunan bir ülkede, emperyalizme bağımlı bir rejimin kurulmasını kabullenmeye hazır değildi. Moskova, uzayan ve yayılan karmaşık bir iç savaş durumu istemiyordu; bir diğer «İslâm Cumhuriyeti»nin kurulmasından ve bunun Sovyetler Birliği'nde yaşayan ve etnik ve kültürel özellikleri Afganistan ve İran'dakileri çağrıştıran topluluklar üzerindeki yankılarından korkuyordu.

24 Aralık 1979'dan başlayarak, Sovyetler Birliği, Amin'in tasfiyesini ve onun yerine Babrak Karmal'ın getirilmesini hazırladıktan sonra, Afganistan'daki askeri varlığını niteliksel olarak arttırdı.

7. Sovyet bürokrasisi, müdahale kararını (ki bu, onun daha geniş plandaki politikasının bir parçasıydı), diğer bütün sorunlar hakkında karar verirken kullandığı yöntemle verdi. Bu süreçte, ne ezilen sınıfların ve halkların demokratik ve ulusal duyarlılıkları ne de işçi sınıfının dünya çapında bunu anlayıp anlayamayacağı gözönüne alınmıştı.

Afganistan'ın durumunda, bu tutucu kast, emperyalizm tarafından desteklenen gerici bir toplumsal blokla karşı karşıya geldi. Fakat bunu yaparken, dünya çapında, emekçi kitlelere, toprak ağalarına, kapitalistlere ve emperyalistlere karşı savaşmak için, kendi bağımsız örgütlenmelerine sahip olmaları gerektiğini açıklayamıyordu.

Zaten, Sovyet bürokrasinin ulusal azınlıkların haklarını —ve genelde demokratik hakları— reddetmesi, Moskova'nın, ezilen kitleleri harekete geçirme ve dolayısıyla «ağaların» ve mollaların yoksul köylüler üzerindeki etkinliğini kırmalarına yardımcı olabilme yolunda bir örnek teşkil edemeyeceğinin kanıtıdır.

Bürokrasi, eylemlerini haklı çıkartmak için, ikiyüzlü yalanlara başvurmak zorunda kaldı. Bugün, eskiden hem Taraki rejimi sırasında temel bir rol oynadığı için, hem de kendi başına iktidar olduğu için desteklediği Amin'in, CIA tarafından manipüle edildiğini iddia etmek zorundadır. Belli başlı ileri gelenlerini hemen ortadan kaldırdığı ve yerlerine eski büyük arkadaşları tarafından sürgüne gönderilen kişileri getirdiği bir hükümet tarafından Afganistan'a davet edilmiş gibi gözükmek zorundadır.

Bürokrasi, bütün bu yöntemler yoluyla, dünya proletaryasını büyük bir karmaşanın içine itti. Proletaryanın uluslararası düzeydeki örgütlenmesinin ve bilincinin gelişimine yardımcı olmayı başaramadı. Bu açıdan, bürokrasinin bütünsel yönelişi devrimin gelişmesi yolunda bir engeldir.

Bürokrasinin Afgan kitlelerine karşı uyguladığı politika, nesnel olarak, İran devrimiyle birlikte bölge çapında canlanan anti-emperyalist dinamiği zayıflatmak için İslâmiyeti ideolojik bir silâh olarak kullanmaya çalışanlara yardımcı oluyor.

Yine de, Sovyet bürokrasisinin müdahalesi, özgün amaçlarından bağımsız olarak, onu, gerici, ve bir «ulusal kurtuluş hareketi» ile uzak yakın hiçbir benzerliği olmayan, fakat imtiyazlarını yeniden elde etmek ve kitlelerin bütün kazanımlarını yerle bir etmek için mücadele eden gerici bir toplumsal blokla savaşmak konumuna getirmiştir.

Bürokrasinin bütünsel yaklaşımına karşı politik muhalefetimiz ne olursa olsun, bugün bürokrasinin —kendi yöntemleriyle—, karşı - devrime karşı savaşmakta olduğu yolundaki somut ve önemli gerçeği göz önünden kaçırmamalıyız. Bürokrasi bugün, ülke içinde, gericiliğe ve emperyalizme karşı, askerî bir engelleme yapmaktadır.

Afganistan'ın Sovyet sınırlarındaki konumu ve iç savaşta Sovyet müdahalesi göz önüne alındığında, ülkede açımlanan sınıf mücadelesi, hemen, uluslararası bir boyut kazanır ve emperyalizmle Sovyetler Birliği arasında bugün yaşanan çatışmada yansımasını bulur.

Emperyalizm, «Ulusal egemenilği» koruma maskesi altında, toprak ağalarını ve imtiyazlı sınıfları savunmak, işçilerin ve köylülerin kurtuluş mücadelelerini sekteye uğratmak ve stratejik durumu, Sovyetler Birliği'nin aleyhine değiştirmek yolunda hareket etmiştir.

Sovyetler tarafından başa getirilen yeni yönetim, kitleler arasında belli bir saygınlığa sahip olan, hem *Halk* hem *Perçem* fraksiyonlarına mensup unsurları kapsıyor. Rejim, şimdi, Babrak Karmal'ın yanısıra, Taraki rejiminin savunma ve içişleri bakanlarını hapse attırmış bir asker olan Aslam Watancar'ı kapsıyor.

Bu aceleci yeniden biçimlendirme, liderliğe, hem ordusunu gericiliğe karşı mücadele doğrultusunda yeniden örgütlemek hem de ilerici reformları gerçekleştirmek için kitle desteği sağlayacak mı? Liderlik, temel bir çelişkinin içinde hapsol-

muştur. Bir yandan, muhalefet kesimleriyle diyalog kurmaya ve toplumsal düzeyde bir esnemeye ve baskıcı tedbirlerini azaltmaya hazır gibi gözükmek istemektedir. Öte yandan, Sovyet ordusunun muazzam desteği üzerine temellenmiş bir durumdadır. Bu destek, hükümetin bütün bölgeler üzerindeki denetimini kesinlikle kolaylaştıracaktır, fakat bu destek aynı zamanda, Afganistan'ın uzun bağımsızlık mücadelesi geleneğini kullanmayı amaçlayan gerici güçler arasında daha büyük bir birlik sağlamak için kullanılabilir.

Carter, Beyaz Saray'a girdiğinden beri, emperyalizmi, 1975 Viet-Nam devrimiyle dünya çapında içinde düştüğü ve İran kitlelerinin zaferinin ve Nikaragua devriminin daha da derinleştirdiği buhrandan çıkarmaya çalışıyor.

Son dönemde emperyalist karşı-saldırı iki cephe üzerinde yoğunlaştı. Washington, ilk önce, «Küba'da bir Sovyet Tugayı'nın» varlığına karşı yürütülen kampanyayı kullandı ve Nikaragua devrimine açık bir gözdağı olarak Karaiplerdeki birliklerinin sayısını arttırdı. İkinci olarak, «rehinelerin serbest bırakılmamasını» bahane ederek, yükselen İran devrimine karşı propaganda kampanyasını başlattı ve bunu, ekonomik baskılar ve askerî tehditler izledi.

Dünya üzerindeki en büyük askerî gücü elinde bulunduran Washington, Sovyetlerin Afganistan'a müdahale biçiminden, karşı saldırısını daha üst bir aşamaya ulaştırmak amacıyla yararlanıyor.

Emperyalizmin birinci amacı, varolan emperyalist mevzileri korumak, yükselen devrimci dalgalara set çekmek veya Sovyet bürokrasisi tarafından elde edilen bazı kazanımları kendi lehine dengelemek için kamuoyunu kendi lehine çevirmektir.

Emperyalist hükümetler, ikinci olarak, bir Sovyet «askerî tehlikesi» sonusunda kitlesel bir propaganda kampanyasını ve Kremlin'in «sıcak deniz limanlarını ele geçirme» sözde uğraşını kullanarak, zaten bir süredir sözünü ettikleri yeni bir silâhlanma seferberliği yaratmak yolunda işçileri ikna etmeye çalışıyorlar. Yaşama standartlarını düşürme tedbirleriyle eş-

zamanlı olarak, silâhlanma, askerî bütçeleri büyük ölçüde şişkinleştirecek ve bu, emperyalist tekellere bir destek sağlayacaktır.

Carter yönetimi, ateşli bir biçimde, uluslararası askerî varlığını Avrupa'dan Uzak-Doğu'ya kadar yeniden örgütlüyor.

İran'daki ve şimdi de Afganistan'daki gelişmelerle karşı karşıya kalan ABD emperyalizmi, Hint Okyanusu'ndaki donanma varlığını güçlendirmek, bölgede yeni hava ve deniz üsleri elde etmek ve esas olarak İsrail, Mısır, Fas, Suudi Arabistan, Umman, Pakistan ve Türkiye'de olmak üzere bir dizi bölgesel yandaşını güçlendirmek üzerinde özellikle durmaktadır.

Amerikan emperyalizmi, Afganistan'daki Sovyet eylemiyle hızlandırılan, «İslâm konferansındaki» geçici hükümetlerin oluşturduğu formasyondan maksimum yararı sağlamayı amaçlıyor. Bu durumu fırsat bilen Carter, İran'da bile, yeni bir saç ayağı elde etmeye çalışıyor.

Bu karşı saldırı, henüz ilk aşamasında ve başarıya ulaşacağı kesin değli; sınıf mücadelesinin gelişimi, hâlâ, Sedat'ın Ziya'nın ve avanesinin konumlarını tehdit edebilir.

Üçüncü olarak Washington, emperyalizmin politik liderliğine yeni bir uyum sağlayabilmek amacıyla ve Hindi Çin'deki ve İran'daki yenilgilerle ve Amerikan ekonomisindeki göreli gerilemelerle sarsılmış olan önder rolünü yeniden sağlamlaştırmak için çabalarını yoğunlaştırdı.

Dördüncü olarak diğer emperyalist hükümetler de, benzer bir şekilde, Sovyetler Birliği'ne karşı misillemelerde bulundular ve tahıl nakliyatlarını ve gelişmiş teknoloji satımını durdurmaktan, Olimpiyat Oyunlarının boykotuna kadar varan bir dizi tedbir uyguladılar. Bu yönelişler, çeşitli emperyalist güçlerin değişik çıkarlarından doğan engeller ne olursa olsun, temel olarak Sovyet bürokrasisini, Afganistan'daki tutumunu değiştirmeye ve bölgedeki dengenin korunması için yeni bir anlaşmayı kabul etmeye zorlamayı amaçlamaktadır.

Son olarak, Amerkian emperyalizmi, Pekin'in «Sovyet yayılmacılığı» konusundaki ithamlarını kullanarak, Pakistan diktatörlüğüne destek veren Çin bürokrasisinden yeni imtiyazlar koparmıştır.

9. a) Devrimci marksistler, Afganistan işçilerinin ve köylülerinin anti-emperyalist taleplerini ve ADHP tarafından, kitlelerin çıkarları doğrultusunda alınan ilerici tedbirleri desteklerler. Afganistan'da cereyan eden iç savaşta —ADHP liderliğinin ve Kremlin'in politikasına yönelttikleri eleştirilerden bağımsız olarak—, emekçi kitlelerin yanında yer alırlar ve onların gerici güçlerle emperyalist müttefiklerine karşı zafer kazanmaları için mücadele ederler.

b) Devrimci marksistler, Kremlin'in yaklaşımından bütünüyle farklı olarak, uluslararası sınıf mücadelesini ve işçilerin köylülerin bağımsız örgütlerini temel alırlar.

Devrimci marksister Kremlin'in askerî müdahalesinin doğurduğu sonuçların sorumluluğunu üstlenmezler. Bürokratik kast'ın bütünsel politikasının bir sonucu olan bu müdahaleye en ufak bir politik destek vermezler. Zîra müdahale, gerici güçlere darbeler indirse de, kitlelere bağımsız eylem olanakları sağlamayı hiçbir zaman amaçlamamaktadır.

Devrimci marksistler, bu savaşta alınan her türlü tarafsız tavrı reddederler. Sovyet ordusu işçilerin ve köylülerin düşmanlarına karşı durduğu müddetçe, onun zaferini savunurlar. Bu zafere ulaşmak için, işçilerin kazanımları sağlamlaştırılmalı, radikal toplumsal ve demokratik adımlar atılmalı ve Afgan kitleleri, bu kazanımları savunmak doğrultusunda örgütlenmeli ve silâhlandırılmalıdır.

c) Afganistan'da, sürekli devrim süreci, yalnızca, kitlelerin bağımsız hareketliliği, eylemi ve örgütlenmesi yolunda başarıya ulaşabilir. Bürokrasinin tankları, bunların yerini tutamaz. Gericiliğe karşı sürekli bir zafer kazanılmak ve Sovyet birliklerinin geri çekilmesinin koşulları yaratılmak isteniyorsa, kitlelerin eylemi mutlak olarak gereklidir.

Şu anda, «Kızıl Ordu» tarafından gerçekleştirilen müdahalenin, işçileri, toprak ağalarına ve kapitalistlere karşı, böylesi bir hareketlenmeye yönelteceği konusunda hiçbir belirti yoktur. Sovyetler ve ADHP liderliği, gerici güçlerle, Afganistan'daki içsel durum ya da uluslararası durum değerlendirmeleri üzerine temellenen uzlaşmalar yapabilirler. Yalnızca emekçi

kitlelerin bağımsız eylemi ve örgütlülüğü, bu tür manevralara bir son verebilir. Bu uzlaşmalar, ilerici tedbirlerin gerçekleştirilmesini ve pekiştirilmesini olduğu kadar, bir işçi-köylü hükümeti için mücadele yolunda bunların derinleştirilmesi perspektifinin de terkedilmesini kapsayabilir.

Bu bağlamda, «Kızıl Ordu» ve sınıf çıkarlarını savunmak için harekete geçen işçiler ve köylüler arasında çelişkiler patlak verirse, işçilerin ve köylülerin tarafını tutacağız ve Sovyet birliklerine, bu mücadeleyi desteklemeleri gerektiğini açıklayacağız.

Orta ve uzun vadede, daha önceden reddedilemeyecek bir olasılık vardır: yarı-feodal ve burjuva güçlerin son derece zayıf olduğu ve Sovyet birliklerinin varlığı sürekli bir hal aldığı koşullarda, Sovyet bürokrasinin Ekim Devrimi tarafından yaratılmış olan işçi devleti üzerine temellendiği gerçeği, onu, Afganistan'daki mülkiyet ilişkilerini yapısal olarak dönüştürmeye yöneltebilir.

Böyle bir şey gerçekleşse bile, yeni mülkiyet ilişkilerinin savunulması üzerine yoğunlaşacak olan anti-emperyalist tutumumuz, Kremlin'in Afganistan'daki politik yönelişine hiçbir desteği beraberinde getirmeyecektir. Biz, yeni bölgenin, hiçbir tarihsel görev yüklemediğimiz Kremlin tarafından ilhak edilmesine muhalif kalacağız.

Bizler, Afgan işçi devletinin, bölgedeki diğer işçi devletleriyle gireceği ilişkilerin biçimini özgürce tayin edebilme hakkı için mücadele edeceğiz.

d) Gerici koalisyon ve emperyalizmle, Sovyet birlikleri ve ADHP ya da herhangi başka bir hükümet arasındaki çelişkide, halkların kendi kaderlerini tayin etmeleri adına Afgan ulusal egemenliği yolundaki talep, gericiliğin ve emperyalizmin amaçları için bir maske olmaktan başka bir anlam taşımaz. Sovyet birliklerinin geri çekilmesi hiçbir şekilde, Afgan milliyetlerinin kendi kaderlerini tayin etmelerini garanti altına almayacaktır. Bu, yalnızca, işçileri ve köylüleri ezen, Washington'a bağlı ve bölgede Washington'un konumunu sağlamlaştıracak gerici bir hükümetin kurulmasına yol açacaktır.

Milliyetlerin gerçekten kendi kaderlerini tayin etmelerine giden yol, hem emperyalizmin bozguna uğratılmasıyla, hem de feodal ve kapitalist sömürücülerin yok edilmesiyle birlikte açılacaktır.

İşte bu yüzden, burjuva hükümetleriyle ve sosyal demokratlarla birlikte, Sovyet birliklerinin geri çekilmesini talep eden koroya katılan İtalyan ve İspanyol KP'leri gibi Avrupa komünist partilerinin, yalnızca burjuvazinin uluslararası kampanyasına katkıda bulunduklarını düşünüyoruz. Böyle yaparak, kendi burjuvazileriyle kurulacak iyi ilişkilerin, Afgan kitlelerinin ve dünyanın o yöresindeki bütün sömürülen ve ezilen kitlelerin çıkarlarıyla ilgili herhangi bir değerlendirmeden daha önde geldiğini gösteriyorlar.

e) Emperyalizme ve gerici güçlere karşı duran tarafı seçmek karşı devrimci yönelişiyle sosyalizmin saygınlığına gölge düşüren, dünya devriminin gelişimi karşısında temel bir engel teşkil eden ve dolayısıyla Sovyet işçi devletinin savunulmasının maddi temelini zayıflatan Sovyet bürokrasisiyle hiçbir güven ilişkisini ya da kutsal ittifakı savunmayı gerektirmez.

Emperyalizmin yönelişlerine ve tehditlerine karşı savaşırken, aynı zamanda işçi hareketine Sovyetler Birliği'ndeki ve Doğu Avrupa'daki baskıya karşı harekete geçmesi için çağrıda bulunmaya devam ediyoruz. İşçileri, toplumsal hakların, azınlıkların haklarının, işçilerin devlet aygıtından bağımsız olarak, politik ve sendikal düzeyde örgütlenme haklarının savunulması için harekete geçmeye çağırıyoruz. Politik devrim ve bürokrasinin devrilmesi yolundaki mücadelemizi sürdürüyoruz. Sovyet bürokrasisinin ve ADHP'nin politik yöntemlerini, Afganlı işçi ve köylülerin ve dünya proletaryasının çıkarlarına tercih eden, Fransız KP'si ve Portekiz KP'si gibi komünist partileri teşhir ediyoruz. Onların tutumu, mantıki olarak, işçilerin saflarını bölmek ve ülkelerindeki burjuvazilerle işbirliği yapmak sonucunu doğuran bürokratik politikalarıdır.

f) Devrimci marksistlerin başlıca görevleri şunlardır:

— Emperyalizmin aldığı, SSCB'ye tahıl gönderilmesinin durdurulması ya da burjuva liderlerin Afganlı nüfusun kaderine karşı giriştiği eylemleri iyice su yüzüne çıkartan, AET'nin Afganistan'a besin yardımını kesmesi türünden karşı-önlemlerle mücadele etmek;

— Diplomatik ilişkiler alanındaki sayısız şantajları teşhir etmek;

— Washington, Avrupa, Avustralya ve Japonya hükümetlerinin silâhlanma siyasetine karşı hareketlenme çağırısı yapmak;

— Tüm emperyalist güçlerin bölgeden geri çekilmesini ve kurmuş oldukları tüm üslerin yok edilmesini talep etmek;

— Washington ve (Yakın-Doğu, Orta Asya, Güneydoğu-Asya, Orta-Afrika ve Orta Amerika'daki) müttefiklerinin gerçek savaş tehditinin en açık göstergeleri olan askerî-siyasal tasarılarıyla donanmış kamuoyu yaratma kampanyasının iki yüzlülüğünü teşhir etmek;

— Emperyalist güçlerin Afganistan'daki karşı-devrimci güçlere ve Pakistan askerî diktatörlüğüne yaptıkları yardımın gerçek yüzünü göstermek;

— Carter, Thatcher, vb. nin va'zettikleri Olimpiyat Oyunlarının boykot edilmesine karşı çıkmak.

26 Ocak 1980

Afganistan Üzerine Tezler

26-29 OCAK 1980'DE BİRLEŞİK SEKRETARYAYA SUNULAN AFGANİSTAN ÜZERİNE AZINLIK KARARLARI

I

Aşağıdaki azınlık kararı, Dördüncü Enternasyonal Birleşik Sekretaryası'nın 26-29 Ocak birleşimine sunulmuştur.

1. 1978 Nisan'ında Davut rejiminin devrilmesi, Afganistan'daki toplumsal devrimin başlangıcına damgasını vurdu. Gerici kapitalistler, büyük toprak sahipleri ve din adamları, devrime ve özellikle tarım reformuna karşı direnişi örgütledikleri zaman, iç savaş patlak verdi. Bu güçler, çıkarları devrimci süreci geliştirmek ve derinleştirmek olan işçilere ve köylülere karşı muhalefete başladılar. Ortaya çıkışından itibaren karşı-devrim, Pakistan kapitalist askerî diktatörlüğü ve emperyalizm, özellikle de Amerikan emperyalizmi tarafından desteklendi. Emperyalist destek, Şah'ın İran'lı kitleler tarafından devrilmesinden sonra iyice arttı.

Emperyalizm yanlısı karşı-devrimin Afganistan'daki olası zaferi SSCB işçi devleti için bir tehdit oluşturmaktadır. Başlangıçtan itibaren Moskova, yeni Afgan rejimine askeri yardımda bulundu ve aralık 1979'da sömürücü sınıflara ve onların emperyalist dayanaklarına karşı, Afgan ordusunu desteklemek üzere çok sayıda Sovyet birlikleri gönderdi.

Bu iç savaşta, Sovyet birliklerince desteklenen ADHP (Afganistan Demokratik Halk Partisi) hükümetinin, karşı-devrimci güçler karşısındaki zaferi, emperyalizme ve Afgan gericiliğine indirilen bir darbeyi gösterecektir ve dünyanın her tarafında emekçi kitlelerin çıkarlarına uygun düşecektir.

2. Afganistan'daki güncel çatışmaların temelinde, önce büyük-Britanya'nın, ardından İkinci Dünya Savaşından sonra özellikle Birleşik Devletler'in onlarca yıllık emperyalist baskı ve sömürüsü vardır. Bir yarı-sömürge durumuna getirilmiş olan Afganistan, tüm ezilen uluslara dayatılan korkunç koşullardan en çok çeken ülkelerden biridir.

1978 Nisan Devrimi aşağıdaki tabloyla karşılaştı: kullanılabilir tarımsal toprakların sadece % 15'i sulama imkânına sahip-

ti; erkeklerin % 90'ı ve kadınların % 95'i okuma yazma bilmiyordu; ülkenin toplam nüfusunun % 70'ini oluşturan kırsal nüfusun % 40'ından fazlasının toprağı yoktu ve küçük toprak sahiplerinin % 40'ı geçimlerini zor sağlıyorlardı. Doğal afetlere karşı ülkenin çok az ihtiyat kaynağı mevcuttur-1968/1972 kuraklık döneminde yarım milyon kişi ölmüştür. 18 milyon insanın yaşadığı ülkede, nüfusu 100,000'in üzerinde olan topu topu dört kent vardır ve buna, 750,000'lik nüfusuyla Kabil de dahildir. Sanayi az gelişmiştir; işsizlik oranı % 20'nin üzerindedir ve bir milyon kadar emekçi, komşu ülkelerde iş aramak için Afganistan'ı terketmek zorunda kalmıştır; nüfusun % 14'ü halâ göçebe olarak yaşamaktadır. Her iki çocuktan biri, beş yaşına gelmeden ölmektedir ve ortalama yaş, 40'ın altındadır.

Kadınlar, tamamiyle barbarca koşullarda yaşamaktadırlar. Okula giden her 8 çocuktan ancak bir tanesi kızdır. Okula gitmiş olan kadınların sadece % 5'i çalışmaktadır. Başlık parası ve zorunlu olarak peçe giyme gibi gerici gelenekler, halâ varlıklarını sürdürmektedirler.

Paştunların, Beluciler, Özbekler, Türkmenler ve diğer uluslar üzerindeki geleneksel hakimiyetinin süregitmesiyle temel ulusal sorunlar hâlâ çözümlenmemiş durumda.

3. Afganistan'daki kapitalist sınıf ve büyük toprak sahipleri, ülkenin en acil ihtiyaçlarına hiç bir şekilde cevap veremeyeceklerini gösterdiler. 20 yıllarının başında kral Aminullah'ın reform girişimleri, daha ilk zamanlarında durdurulmuş ve 1929'da devrilmesi ile de tümüyle boşa çıkarılmıştı.

1973 temmuzunda iktidara gelmiş olan Davut hükümeti de aynı şekilde, monarşinin devrilmesinin ardından ülkenin karşılaştığı sorunları çözemeyeceğini göstermişti. Hiç bir zaman gerçekleşmemiş olan reform vaadlerinin ardından, Davut kendisinin de mensubu olduğu krallık ailesiyle birlikte, ülkeyi yönetmeyi sürdürmüştü. Kral ve ailesi gelirden pay almaya devam ediyorlardı; ordu halâ eski rejimin subayları tarafından yönetiliyordu; hiç bir tarım reformu yapılmamıştı. Siyasal partiler yasaklanmış ve ardından da işçi örgütleri ve özellikle ADHP korkunç bir baskıya uğramışlardı.

Davut rejimi kokuşma ve etkisizlik demekti; 1975 sonrası ekonomik «plana» ayrılan fonların ancak yarısının gerçekten yararlı amaçlar için kullanıldığı gözlenmişti. Afganistan, dış borçlarının aldığı yeni boyutlarla, gittikçe zayıflamıştı. Toplumsal bunalımın derinleşmesi karşısında Davut, İran Şahı, Amerikan emperyalizmi ve Pakistan'daki gerici Ziya rejimi ile sıkı bağlar

kurmaya yöneldi. SAVAK danışmanları, Davut'un siyasal polis kurumunu inşa etmesine yardımcı oldular.

1978'in başında Afaginstan, Davut rejiminin artık önerecek hiç bir perspektifinin kalmadığı ve gericiliğin başlıca desteği olan emperyalizm karşısında gittikçe daha doğrudan bir bağımlılığa doğru yönelen bir durumda bulunuyordu.

4. 17 Nisan 1978'de ADHP'nin belli başlı önderlerinden olan Amir Akbar Hayber'in öldürülmesi, derhal ve şiddetli bir tepki yarattı; cenaze törenine 15.000 kişilik bir kalabalık protesto eylemleriyle katıldı. Ertesi günlerde, yeni gösteriler yapıldı. Davut buna ADHP'nin birçok önderini tutuklama ve muhalefetin boynunu vurma girişimleriyle karşılık verdi.

Davut rejiminin aldığı baskı tedbirleri karşısında, hükümet karşıtı hareketlilik üzerine dayanan ADHP, Davut'u devirmek ve yeni bir rejim kurmak için ordunun bir kısmından yararlanmayı başardı. Yeni rejim, askeri hiyerarşinin üst kademesinde ve devlet aygıtında temizlikler yaptı, işçiler ve köylüler lehinde otuz maddelik bir program hazırladı ve bunu uygulamak üzere önlemler almaya başladı.

Toplumsal tedbirler arasında en önemlisi, 1 Ocak 1979'da uygulamaya konulan tarım reformuydu. Toprak mülkiyeti için bir üst taban saptandı ve bu üst tabanı aşan tüm mülkiyetler kamulaştırılarak, köylülere ve göçebe olarak yaşayanlara parasız olarak toprak dağıtıldı. Hükümete göre aynı yılın Haziran ayında, yaklaşık 250.000 aileye toprak dağıtıldığında, bu programın birinci kısmı tamamlanmıştı. Buna ek olarak, köylülerin büyük toprak sahiplerine olan ödenmemiş borçları yürürlükten kaldırılmıştı.

ADHP hükümeti tarafından alınan diğer ilerici tedbirler arasında, yeni okulların ve hastanelerin inşa edilmesi, okuma yazma öğretimi için yüzbinlerce kişiyi kucaklayan bir kitle kampanyası ve Afgan tarihinde ilk kez olarak, sendikaların yasallaştırılması vardı.

Yeni rejim, Afgan kitlelerinin en can alıcı sorunlarından ikisiyle de bir savaş başlattı: kadınların ezilmesi ve Afganistan'daki ezilen ulusal azınlıkların hakları. Genç kızlar için zorunlu öğrenim, evli kadınlar için özel kurslar, çocukların evlendirilmesinin yasaklanması ve yüksek «başlık parasının» azaltılması gibi özel tedbirler alındı kadınların durumunun düzeltilmesi yolunda. Daha önceki rejimlerin, Özbek, Beluci ve Nuristan dillerinde yayınlanan gazete ve radyo programlarını yasaklama yoluyla ulusal azınlıklar üzerinde oluşturdukları baskılara karşı önlemler alındı.

Bu ve 8000 siyasi tutuklunun salıverilmesi gibi diğer ilerici tedbirler, yeni rejime, halkın desteğini kazandırdı. Emperyalist basında bile, bu olgunun izlerine rastlanılabilir. Örneğin, 16 Ocak 1979 günkü **Wall Street Journal**, ADHP ülkenin bayrağını değiştirdiği zaman şöyle yazıyordu:

«150,000 den fazla kişi Kabil'de,... bayrağı çekildiği ilk gün selâmladılar. Diğer kentlerde de destekleme gösterileri oldu. Bu gösteriler örgütlenmişti, fakat görgü tanıklarına göre, katılanlar gerçekten gönüllüydü.»

ADHP tarafından hareketlendirilen kitlelerin örgütlenmesi yolundaki ilk tedbirler, karşı-devrimci saldırılara cevap vermek üzere, yerel düzeyde kadın ve gençlik örgütlerinin, sendikaların ve silahlı savunma komitelerinin yaratılması oldu.

Afganistan'da meydana gelenlerin, halkın iradesine karşı olarak reformlar dayatan «SSCB'den yönetilen bir hükümet darbesinden» başka birşey olmadığını anlatan burjuva basının yalanlarına karşılık, olaylar, Afganistan'da 1978 Nisanından itibaren işçi ve köylülerin çıkarları doğrultusunda gerçek bir toplumsal devrimin başladığını kanıtlıyorlar.

5. Afganistan'da baskıdan ve sömürüden çıkarı olanlar —kapitalistler, büyük toprak sahipleri, tefeciler, afyon üretici ve satıcıları, kaçakçılar, ordunun eski subayları, monarşistler ve dinsel hiyerarşi mensupları—, bu ilerici ve halkçı tedbirlere, ADHP hükümetine karşı bir gerilla savaşı başlatarak karşılık verdiler. Bu ayaklanma, gerçek anlamda ilk tarım reformu tedbirlerinin hemen ardından, 1979 başında başlatıldı.

Bu gerici başkaldırının odakları, başlıca tarım ürününün afyon olduğu, özellikle Pakistan'la sınır bölgeleridir. Tarım reformu ve afyon ticaretine karşı alınan tedbirlerle başları sıkışan afyon tarlaları sahipleri ve kaçakçılar, karşı-devrimci askeri operasyonları finanse etmek için bu kirli ticaretten elde ettikleri gelirleri kullandılar.

Gerilla hareketinin gerici güçleri, «allahsız komünizme» karşı islâmcı bir «kutsal savaş» yürüteceklerini iddia ediyorlar. Böylece de, islâm halklarının anti-emperyalist ayaklanmasını dindireceklerini umut ediyorlar. Dünyanın her tarafında kapitalist kitle iletişim araçları bu yorumun birer yankı yeri haline geldiler. Bu durum, gericilerin emperyalizmle ittifakı ile su yüzüne çıkıyor ve İran'daki anti-emperyalist mücadelelere bakış açılarında görülüyor. Üstelik de, hükümet taraftarları da dahil olmak üzere, tüm Afgan'lılar müslümandır. Hükümet dinsel özgürlüklere değin kısıtlayıcı hiçbir tedbir almadı ve sayısız ünlü molla da hükümeti desteklemektedir. İç savaşı, «müslümanların»

«allahsızlara» karşı bir savaşı olarak nitelemek de sömürücülerin sömürülenler ve ezilenlere karşı verdikleri bir sınıf savaşının demagojik bir kılıfıdır yalnızca.

Daha başından beri Amerikan emperyalizmi, özellikle İran devrimi Tahran'lı sadık müttefikini düşürdükten sonra, ADHP hükümetine ve onun aldığı radikal tedbirlere karşı düşman kesildi. Afgan devriminin, bölgedeki ezilen halklar üzerinde yankı bulmasından ve böylece emperyalist çıkarlar açısından bir tehdit oluşturmasından korktu. Carter yönetimi derhal Afgan devrimini boğazlamak ve devrimin gerilemesini sağlamak üzere tedbirler aldı.

Devrimin oluşturacağı tehdit ana temasını işleyen bir propaganda kampanyasına başlanıldı kapitalist basında.

Haziran 1978'de Annapolis (Maryland)'de, alınacak tedbirleri gözden geçirmek üzere, NATO'nun atlantik kumandanlığında bir özel toplantı yapıldı.

Amerikan temsilcileri Şubat 1979'da her türlü yeni ekonomik yardımı durdurdular ve uluslararası mali kurumlar tarafından Afganistan'a arzedilen ödünç paraları bloke etmeye giriştiler.

Pakistan'da iktidardaki diktatörlükle beraber, Washington, Kabil hükümetine karşı kullanılabilecek olan karşı-devrimci güçlere destek verdi ve yardımda bulundu. Amerikan hükümeti, afyon üreticileri ve taşıyıcıları ile ilişkileri olan uyuşturucu Madde Dolaşımını Önleme Asya Vakfı ve Amerikan Acentesi gibi CIA ile sıkı bağları olan kuruluşlardan yararlandı. Afgan karşı-devriminin başlıca önderlerinden biri olan Ziya Nasseyri Birleşik-Devletler vatandaşıdır ve 1979 Mart'ında Afganistan'daki karşı-devrime katılmak üzere Birleşik-Devletler'den ayrılmadan önce Amerikan Devlet Bakanlığı görevlileri ile görüşmelerde bulunmuştur.

6. İran, Pakistan ve SSCB ile uzun sınırlara sahip olan ve içinde yaşayan ulusal gruplaşmaları bu komşu ülkelerin sınırlarıyla iç içe geçen Afganistan'ın Orta Asya'daki coğrafi konumu, onu, uzun süredir uluslararası mücadelenin odağı haline getirmiştir. Britanya emperyalizmi Hint İmparatorluğunun sınırlarını korumak ve Rusya üzerine baskı yapmak üzere Afganistan'ı denetlemeye çalışmış, bu nedenle üç kez Afganistan'a karşı savaş açmıştı. Rus devriminden sonra, bu siyaset, önce karşı çıkmak, sonra Sovyetler Birliğini çepeçevre sarmak ve ardından da egemenliği altına almak üzere emperyalist çabaların en önemli görünümlerinden biri olmuştu.

İkinci dünya savaşından sonra, Birleşik-Devletler bir dizi tehdit ve «yardımla» başarısızca Afganistan'ı Bağdat Paktına

sokmaya çabaladı. Bu tehditler arasında, Pakistan'daki Paştun azınlığına karşı Pakistan hükümetinin aldığı tedbirleri destekleme ve Pakistan sınırının kapatılması ile 1960/1963 kısmî ekonomik ablukası vardı; bu abluka ancak bir Sovyet ve Hint hava köprüsünün kurulması sayesinde kalktı.

Washington'un Davut rejimi karşısında aldığı tedbirler ve bugün Afganistan'daki gerici güçleri desteklemek üzere yaptığı müdahale, yalnızca emperyalizmin Afgan işçi ve köylülerini ezmek isteğini değil, aynı zamanda SSCB'ye ve tüm bölgede sömürge devrimine karşı yönlendirilmek üzere askeri üslerin kurulmasını da kabul edecek olan emperyalizm yanlısı uysal bir rejim uzun vadeli hedefini de yansıtıyor.

7. Ayrıcalıklı bürokratik kastın çıkarlarını temsil eden stalinizmin Sovyetler Birliği'ndeki yükselişiyle, Sovyetler Birliği ile Afganistan arasındaki ilişkiler Lenin ve Troçki'nin önderliğindeki SSCB'nin ilk yıllarında olduğu gibi Afganistan'daki ve tüm dünyadaki emekçi kitlelerin genel çıkarına göre değil, fakat, «tek ülkede sosyalizm»in karşı-devrimci çerçevesinde belirlendi. Sovyet bürokrasisinin istediği, SSCB'ye karşı, emperyalizme askeri bir üs olmayacak, «tarafsız» bir kapitalist rejim yerleştirmekti Afganistan'a. Bu amaçla, elli yıllarından başlayarak, Kremlin Afganistan ile önemli ticari ve askeri anlaşmalar imzaladı, fakat ne çeşitli Afgan rejimlerinin gerici siyasetlerine ne de kitlelere dayatılan toplumsal koşullara karşı hiç bir ciddi protesto yükseltmedi. Moskova ADHP'ni «barış düşkünü» ulusal burjuva güçlerle uzlaşmaları kabul etmeye zorladı.

Washington, Davut ile SSCB'nin arasını açmayı başarıp, bu rejimin emperyalizm ve onun bölgedeki müşterileriyle daha sıkıfıkı ilişkiler kurmaya yönelmesini sağlayınca, bu ilişkiler (SSCB-Afganistan) bozuldu. Moskova'nın öngörmediği ve tezgahlamadığı 1978 geri dönüşü gerçekleştiğinde ise, «barış içinde birarada yaşama» oyununu tehdit eden karşı-devrimin Washington desteğinde güçlenmesiyle birlikte, bu ilişkiler yeni bir boyut kazandı.

Bu yeni durum karşısında Sovyet hükümeti bir düzine ekonomik anlaşma imzalayarak ve askeri danışman ve malzeme yollayarak ADHP hükümetinin yardım taleplerine cevap verdi. Askeri yardım, karşı-devrimin yayılması ve güçlenmesi oranında da arttı.

Geniş çaplı bir toprak reformu ve diğer başka önlemlerin yanısıra emperyalizmin dolaysız desteğini sağlamış bir karşıdevrime karşı mücadeleyi örgütlemek, değil ADHP, devrimci bir önderliğin bile kolaylıkla üstesinden gelebileceği görevler

değildir. Ne ki, ADHP Stalinist sınıf uzlaşmacı bir programa sahip olan Stalinist bir partidir.

ADHP, bürokratik tereddütleri ve bürokratik yöntemleri ile, aldığı ilk tedbirlerin kendisine kazandırdığı geniş halk desteğini kaybetti. Kitlelerin, kendi denetimi dışında alacağı insiyatif lerden korkan ADHP, işçi ve köylüleri devrimci bir dinamiğin mümkün ve zorunlu olan sınırlarına sokamadı. Yoz fraksiyon kavgaları, tasfiyeler ve baskıyla parçalanan, ve —özellikle köylerde— ilerici tedbirleri gerçekleştirmiş olmasına rağmen geniş kitleler içinde toplumsal temel kazanamayan ADHP, karşı-devrimi durdurmak üzere, yürütülecek etkin bir mücadele için varolan kapasitesinin boşa harcanmış olduğunu gördü. Bu da, emperyalizmin desteklediği karşı-devrimin güçlenmesinin bir unsuru oldu.

İşte bu bağlamda Moskova, bir kaç aylık tereddütten sonra Afganistan'a birkaç onbin sovyet askeri göndermeye karar vermiştir. Kremlin, Sovyetler Birliği işçi devletini ve de bizzat SSCB'deki ulusal ve planlı ekonomiye dayanan Sovyet bürokratik kastının çıkarlarını tehlikeye düşürecek olan karşı-devrimin zaferinin oluşturacağı tehdidi düşünmektedir.

Bazı burjuva gazetecileri, Kremlin'in Afganistan'daki iç savaşın, Afgan sınırının yakınlarında yaşayan Sovyetler Birliğin'deki müslümanlar ve ezilen uluslar için bir hoşnutsuzluk durumu yaratacağından korktuğundan, bu ülkeye birliklerini yolladığı varsayımını ileri sürdüler. Sovyet Orta Asya'sındaki niteliksel olarak yüksek olan hayat seviyesi ve toplumsal kazanımlar bu varsayımın karşı delilleridir. Sovyetler Birliği'ndeki Asya uluslarının, Afgan gericiliğinin «islâm uğruna» çağrılarıyla öte yana çekilebilecekleri fikri, Moskova'nın Afganistan'a yolladığı birliklerin büyük bir çoğunluğunu bu uluslardan oluşturmasının sağladığı güven tarafından çürütülmüştür.

Sovyet savaş birliklerinin ülkeye girişinin verdiği ilk sonuç karşı-devrime verilen mücadelenin kayda değer bir biçimde güçlenmesidir. Bununla beraber, bu durum Sovyet bürokrasisinin dış siyasetinde sınıf uzlaşmacı yönelişini bir kenara attığını göstermez. Tersine, bürokratik kast tüm sorunları kendi ayrıcalık ve asalak çıkarlarının savunulması açısından ele alıyor.

Fakat bu sınıf-uzlaşmacı siyaset, basit olarak Washington ve karşı-devrimci güçlere doğrudan bir destek vermek anlamına gelmez. Sovyet bürokrasisi, emperyalizm karşısında kendi durumunu güvence altına almak için işçi ve köylüler içinde destek arıyor.

Bu durum yalnızca burjuva ya da küçük-burjuva önderlik-

lerin programına verdiği ilkesiz desteği değil, fakat bazı koşullarda bir ölüm kalım meselesi olduğunda, diğer işçi devletlerine, anti-emperyalist hareketlere ve emperyalizmle savaşan hükümetlere yaptığı ekonomik ve askeri yardımı da içermektedir.

Devrimciler bu türden yardımları reddetmezler, onların reddettikleri Kremlin'in sınıf-uzlaşmacı* siyasetidir.

Karşı-devrimci tehditler karşısında Sovyetler Birliği'nin savunulması durumunda olduğu gibi bürokrasinin çıkarlarıyla emekçilerin çıkarları kısmi ve geçici olarak birbiriyle bütünleştiği zaman dahi Kremlin, diğer sorunlarda yaptığı gibi, sorunu uluslararası proletaryanın çıkarları ve hatta fikir ya da duygularından tamamiyle bağımsız olarak değerlendirir ve çözer.

Bu durum Afganistan'da Hafızullah Amin'in görevden alınması, ardından öldürülmesi ve yerine de başkanlık koltuğuna Babrak Karmal'ın geçirilmesi bürokratik biçimiyle görüldü; bu durum aynı zamanda SSCB'nin Afganistan'daki karşı-devrim tehlikesine karşı uluslararası işçi sınıfını harekete geçirmemesinde görüldü. Bu yöntemler emperyalizmin saptadığı çerçeve içinde kalmakta ve Sovyetler Birliği'nin gerçek rolü ve hedefleri üzerindeki kafa karışıklığını körüklemektedir.

Bununla beraber, Afganistan'daki devrimin gelişimine engel teşkil eden şey Sovyet askeri gücünün gerici güçlere karşı mücadelede kullanılması değil —Kremlin'in niyetleri ne olursa olsun bu girişim ilericidir— Afganistan'da ve tüm dünyada karşı-devrimci ve sınıf uzlaşmacı bir siyaset sürdüren Moskova siyasetidir.

Karşı-devrimin bütünüyle ezilmesi toplumsal ve ekonomik düzeyde ilerici tedbirlerin uygulanmasını gerektirir; bu daha henüz başlatıldı ve kapitalistlerin mülksüzleştirilmesi ve bir işçi devletinin kurulmasına kadar da devam ettirilmelidir.

İşçilerin ve köylülerin çıkarlarına cevap vermek için en etkili araçlar kitlelerin bağımsız hareketlenmeleri ve örgütlenmeleridir. Oysa Moskova ve ADHP kitlelerin bağımsız insiyatiflerini denetlemeye ve onların katılımlarını sınırlamaya çalışacaklardır.

Fakat ADHP ve sovyet bürokrasisinin bürokratik siyasi yönelişleri ne olursa olsun, Afgan işçileri ve köylüleri karşı-devrimi ezmeden bir adım ilerleyemezler. Gerici güçler üzerinde kazanılacak zaferler, kitleleri kendi çıkarları doğrultusunda mücadele etmek yolunda cesaretlendirir.

*** İng. metinde sınıf-uzlaşmacı, Fransızca metinde karşı-devrimci.**

8. Bazı işçi örgütleri, emperyalizmin baskısıyla, Sovyet birliklerinin Afganistan'da kullanılmasını mahkum ettiler. İtalya, İspanya, Meksika, Büyük-Britanya ve Avustralya Komünist partilerinin ve bu arada sosyal-demokrat partilerin tavırları budur. Dünyanın her tarafında Maoist gruplar tarafından izlenilen Pekin bürokrasisi bu müdahaleyi yalnızca mahkum etmekle kalmadı, fakat emperyalist kampanyaya da katıldı, ve Pakistan'da iktidardaki diktatörlüğe yardımı daha da arttırmak üzere söz verdi.

Afganlı işçi ve köylülerin temel çıkarlarına ve Sovyet İşçi Devletine karşı yürütülen bir iç savaş sırasında tüm bu güçler gericilik kampına katılmışlardır. Bu KP'ler ve sosyal-demokrat partiler için emperyalizmle olan sınıf-uzlaşmacı ilişkiler, Afgan kitlelerini korkunç bir baskı ve yoksulluğa mahkum edecek olan Afganistan'daki karşı-devrimin zaferinden çok daha önemlidir.

Sovyet birliklerini Afganistan'ın «kendi kaderini tayin etme» ilkesini ihlal etmekle suçlamak tümüyle iki yüzlüdür. Onlarca yıl Afganistan'ı ezen ve onu bir geri kalmışlık ve az-gelişmişlik durumuna hapseden Sovyetler Birliği değil emperyalistlerdir. Karşı-devrimci güçlerin zaferi, Afganistan'ın «kendi kaderini tayin etmesini» değil, emperyalizmin daha doğrudan egemenliğine girmesini sağlayacaktır. Üstelik, böyle bir tutum şimdiki ADHP hükümetini Afganistan'ın yasal hükümeti olarak görmeyi reddetmek demektir, zira bu hükümet Sovyet birliklerinin yardımından yanadır.

Bir diğer görüş de, Sovyet müdahalesinin Afgan kitlelerini gericilerin kucağına attığıdır. Böyle bir görüş, Afgan milliyetçilerinin Şili ya da Endonezya türünden bir gerici iktidarı Sovyet varlığına yeğleyeceklerini varsaymak demeye gelir. Bu basitçe, Sovyet birlikleri ülkedeler diye, köylülerin büyük toprak sahiplerini, işçilerin kapitalist patronlarını daha çok destekleyeceklerini ve ezilenlerin emperyalizm yanlısı güçlerle birleşecekleri anlamına gelir. Bu, sınıf mücadelesinin yasaları ile mutlak olarak çelişmektedir.

Kitleler için dünyadaki esas mesele, emperyalizmin işçi ve köylülerin kazanımlarını durdurmak ve geriletmek üzere giriştiği karşı-devrimci çabaları başarısızlığa uğratmaktır, karşı-devrimci ve emperyalizm yanlısı bir rejim kurmak değil. Sovyetler Birliği'ne karşı kapitalist propaganda kampanyasıyle ağız birliği eden KP'ler sosyal-demokratlar ve Maoistler yalnızca işçi ve köylülerin sırtına bıçak saplamıyor, bir kez daha kendi ülkelerinin emekcilerine ihanet ediyorlar.

Sovyetler Birliği'nin birliklerini geri çekmek zorunda kal-

ması karşı-devrimcileri daha da cesaretlendirecek ve muhtemelen zafere götürecektir. Bu durum, Afgan toplumundaki en gerici ve emperyalizm yanlısı unsurların, cesaretini kaybetmiş kitleleri vahşice bastırarak iktidarı ele geçirmeleri ve uzunca bir dönem bu kitlelerin mücadelelerini geriletmeleri anlamına gelecektir. Böylece emperyalizm bölgede kendine bir taban sağlayacaktır. Afganistan, Sovyetler Birliğine, İran devrimine (yeni baştan güçlenen emperyalist güçlerin öfkesini ilk olarak bu giderebilir) ve genel olarak bölgedeki ezilen kitlelere karşı yönlendirilen, emperyalizmin karşı-devrimci temel taşı olacaktır. Bu, dünya devrimine vurulacak çok ağır bir darbe anlamına gelecektir; bu, emperyalizmi cesaretlendirecek ve savaş tehlikesini arttıracaktır.

Öte yandan, Sovyet birliklerinin rolü karşı-devrime karşı Afgan'lıların mücadelesine yardım etmektir. Gerici güçlerin uğrayacağı bozgun, işçi ve köylülerin devrimci süreci derinleştirmek üzere yürüttükleri mücadelenin önündeki engeli kaldıracak ve bölgedeki emperyalist siyasete önemli bir darbe vuracaktır.

İktidardaki diktatörlüğe karşı Pakistan'lı kitlelerin mücadelelerinde, bu durumun yankıları olacaktır. Bu, daha şimdiden Belucilerin Sovyet müdahalesi lehinde Pakistan'da yaptıkları gösterilerde gözlemlendi. Bu durum, İran'daki gerici güçleri, Afganistan'daki gerici ve emperyalizm yanlısı burcun sağlam desteğinden yoksun bırakarak zayıflatacak ve böylece de, bu ülkede devrimci süreci geliştirmek için savaş veren İran'lı işçilerin ve köylülerin mücadelelerini güçlendirecektir. Emperyalizme karşı yeni bir savaş meydanı açacak olan bu durum, Hindi Çin'den Nikaragua'ya, tüm dünyadaki anti-emperyalist mücadelelere yardım edecektir.

Diğer taraftan emperyalizmin, muazzam askeri gücünü, uluslararası düzeyde emekçi kitlelere ya da Sovyetler Birliği ve diğer işçi devletlerine karşı kullanması gittikçe güçleşecektir. Bu durum, savaş kışkırtıcısı emperyalistleri silahsız bırakmak için uluslararası proletaryanın —özellikle Birleşik Devletler'de— zaman kazanmasına yardım edecektir.

Karşı-devrimci güçlerin Afganistan'daki bozgunu, uluslararası düzeydeki güç ilişkilerinin emperyalizm aleyhine yeniden değişmesi anlamına gelecektir.

Dolayısıyla bu mücadeleyle ilgili olan görevler çok büyük öneme sahiptir. Sovyet birliklerinin kullanılmasını mahkum etme —ister bazı KP'ler ve yada sosyal Demokratlarda olduğu gibi sınıf uzlaşmacı nedenlerle bilinçli olarak olsun, ister Maoistlerde

olduğu gibi bilinçsizce olsun— karşı devrime ve emperyalizme yapılacak bir yardımı temsil eder.

9. Amerikan emperyalizmi tüm dünya işçi sınıfının yolunu saptırmak amacıyla bir propaganda kampanyası örgütledi. Bu girişimi, Afganistan'daki iç savaşın gerçek niteliğini gizlemeyi ve Washington'un olaya daha fazla karışmasını sağlamayı hedeflemektedir.

Bu kampanya anti-komünist muhalefeti Sovyet müdahalesine karşı kışkırtmakta ve birliklerin geri çekilmesi talebi etrafında güçler toplamaya çabalamaktadır.

Aynı zamanda hedef, Birleşik Devletler emekçilerine, tüm dünyadaki ezilenlerin mücadelelerine karşı, emperyalist birliklerin kullanılmasını kabul ettirmek için, uygun bir ortam yaratmaktır.

Washington ve müttefikleri, Afganistan'da Sovyet birliklerinin kullanılmasına, Afgan gericilerine ve Pakistan askeri diktatörlüğüne askeri yardımı arttırarak cevap verdiler. SSCB ve Afganistan'a karşı karşıt tedbirler uygulamaya soktular ve savaş hazırlıklarını hızlandırdılar. Bu tedbirler arasında şunlar vardır:

— SSCB'ye tahıl ve diğer malların gönderilmesini durdurma;

— Uluslararası yardım örgütlerinin Afganistan'a yaptıkları besin yardımlarının Pakistan'daki karşı-devrimci üslere gönderilmesi;

— 1980 Moskova Olimpiyat Oyunlarını boykot etme tehdidi;

— Birleşik Devletler'de askerlik hizmetini yeniden kurma girişimleri;

— Emperyalistlerin askeri bütçelerinin arttırılması;

— Hint Okyanusu ve İran Körfezinde yeni askeri üsler kurmak için konferanslar.

IV. Enternasyonal'in başlıca görevi, Afganistan'daki savaşın içyüzünü ve Washington'un karşı-devrimci rolünü göstermek üzere işçi sınıfının bağrında kampanyalar yaparak gerici saldırıya karşı mücadele etmek olmalıdır.

Amerikan emperyalistlerinin ve müttefiklerinin Afgan devrimine ve SSCB'ye karşı aldıkları tedbirlere karşı olan protesto hareketlerinde yer almamız gerekir.

Uluslararası işçi sınıfını, Afgan devrimini savunmanın kendi hayati çıkarlarına denk düştüğüne ikna etmeliyiz.

Sovyet Müdahalesi Üzerine Karar

II

Devrimci-marksistlerin Afganistan'da cereyan eden olaylar karşısındaki ilk görevi, dünya burjuvazisinin ısrarla hedef gösterdiği «allahsız komünizme», «Sovyet Emperyalizmine» ve diğer korkuluklara karşı bir mücadele başlatmak için Sovyet birliklerinin Kabil'e müdahalesini bahane eden emperyalist ve gerici propaganda kampanyasının ikiyüzlülüğünü ortaya koymaktır. Devrimci-marksistler ayrıca, halk mücadelelerine karşı yeni emperyalist saldırı koşullarını hazırlamaktan başka bir amacı olmayan bu propaganda kampanyasının gerçek hedefine karşı tüm ülkelerin ve özellikle emperyalist ülkelerin emekçilerini uyarmalıdırlar.

Bununla beraber, emperyalist propagandaya karşı mücadele vermenin, kendi başına, bir siyasal tavrın yerini tutamayacağı açıktır. Aslında, devrimci-marksistler SSCB'yi emperyalizme karşı koşulsuz savunuyorlarsa da, gerekçeleri ister ilerici ya da anti-emperyalist olarak açıklansın, Sovyet bürokrasisi tarafından yapılan her eylemi hiç te savunmak durumunda değildirler. Afganistan olayında, işçi sınıfı sınıflar mücadelesinin en zorlu sorunlarından biriyle, ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkı sorunuyla yüzyüze geldi. Bolşeviklerin bu konudaki tavırlarını hatırlatmak yerinde olur. Lenin bu mesele ile ilgili olarak, özellikle ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkını önderliklerin niteliğine göre sınırlandırmak ve ancak emekçiler tarafından yönlendirilen uluslara bu hakkı vermek isteyenlerle 1919 yılında giriştiği polemik sırasında uzun mücadeleler verdi.

«Eski Rus imparatorluğunun hiç bir halkının kendi kaderini tayin etme hakkını geri çeviremeyiz... Bugüne dek mollaların etkisi altında kalmış halklar için ne yapabiliriz öyleyse?...

bu halklara şöyle diyebilir miyiz: sizi sömürenleri altedeceğiz? Bunu yapamayız, zira onlar tamamiyle mollalarının etkisi altındalar. Böyle bir durumda, ilgili ulusun evrimini ve proletaryanın burjuva unsurlardan kaçınılmaz olarak ayrışmasını beklemek gerekir...

Scheidemann'lar şimdiden, bizim Almanya'yı fethetmek istediğimizi iddia ediyorlar. Doğaldırki bunlar incir çekirdeğini doldurmayan gülünç lâflardır. Fakat, burjuvazinin büyük gürültü patırtılarla bu dedikoduları yüzbinlerce nüsha halinde bütün dünyaya yayma amaçları ve çabaları vardır ve Wilşon da kendi çıkarına uygun olan bu işte onlara destek vermektedir. Bolşeviklerin, diyorlar, güçlü bir ordusu var ve Almanya'yı fethederek bolşevizmi orada kökleştirmeyi amaçlıyorlar... Biz öyle hareket etmeliyiz ki, Alman sosyal-hainleri, bolşeviklerin sözde Berlin'e Kızıl Ordu'nun süngüsünün ucunda sokmayı planladıkları evrensel sistemlerini dayattığını söylemesinler. Bu iddia, bolşeviklerin ulusların kendi kaderlerini tayin etme ilkesini reddettiğini varsayıyor... Oysa komünizm şiddet ile kurulamaz.» (1)

Bununla beraber, devrimci-marksist tutum hiç bir zaman ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkı demokratik ilkesini mutlak bir ilke olarak öne sürmez. Bu hak dünya proletaryasının yürüttüğü sınıf mücadelesinin çıkarlarına bağımlıdır. Bir işçi devletinin öz-savunma nedeniyle böyle hareket etmek zorunda kalması halinde bu hak meşru fakat geçici olarak geçersiz kalabilir. Yine de, böyle bir durumda bile oldukça temkinli hareket etmek gerekir. İşte bu öncüllerin ışığında incelemek zorundayız Afgan meselesini.

Afganistan'a Sovyet müdahalesinin halkların kendi kaderlerini tayin etme hakkının tamamiyle ihlal edilerek yapıldığı kuşku götürmez. Gerçekten de, Sovyet birliklerinin sürgünden beraberlerinde getirdikleri Karmal'ı başa geçirmek için Amin'i

---

(1) Lenin : 19 Mart 1919'da Bolşevik Partisi Sekizinci kongresine sunulan «Parti programı üzerine rapor»

bizzat devirmeleri oldukça dikkat çekicidir. Şu da herkesce bilinen bir şeydir ki, herbiri kendine göre Kremlin tarafından desteklenen Taraki, Amin ve Karmal rejimleri arasında niteliksel hiç bir farklılık yoktur. Karmal hükümetinin bu yakınlarda tutukluları salıverme girişimi bunun karşıtının bir kanıtı olamaz; bu hükümet, dışardan empoze edilme olgusunun büyük ölçüde geri aldığı halkın sempatisini bu girişimiyle dahi kazanabilmiş değildir. Öte yandan, dinci-feodal gericiliğin yönlendirdiği Afganlı «mücahidin»e verilen emperyalist destek Kabil'e verilen Sovyet desteğiyle, hatta Kremlin birliklerinin doğrudan müdahalesinden önceki desteklerle karşılaştırılacak oranlara asla ulaşmadı. Afganlı gerillalara verilen emperyalist destek Kremiln yöneticilerinin iddia ettikleri gibi, Sovyet birliklerinin müdahalesini doğrulayacak bir dış müdahale boyutlarına hiçbir zaman erişmedi.

Diyelimki, gerçekten Kabil rejimi, yine de «mücahidin» tarafından devrilme tehdidi altındadır, o zaman böyle bir durumdan tek doğru çıkış yolu, bu rejimi askerî diktatörlük yöntemlerinden caydırmak ve kitlelerin Sovyetler şeklinde öz-örgütlenmelerini kolaylaştırarak, kendi çıkarları etrafında hareketlenmiş kitlelere dayanmaya çaba göstermek yolunda isteklendirmek olurdu. Böyle bir siyaset de bilindiği gibi, kendi yöntemlerini genelleştirme kaygısı duyan Stalinci bürokrasinin siyasetinin tam karşıtıdır. Kabil'de gericilerin iktidarı ele geçirmesi durumunun SSCB'nin güvenliği açısından büyük bir tehdit olacağını söylemek te bu arada tümüyle gülünçtür.

Bununla beraber, Sovyet birliklerinin Afganistan'a müdahalesini mahkûm etmek, onların lehinde bir karar alma tavrı sorununu çözmez. Aslında, bu «olmuş olay» karşısında Sovyet birliklerinin geri çekilmesini talep etmenin bugün gericiliğin ve emperyalizmin çıkarına olacağını savunmakta mümkündür. Bizse kendi payımıza bunun tersini savunuyoruz.

Sovyet birliklerinin Afganistan'daki varlığının uzaması aşağıdaki eğilimleri besleyebilir ancak:

a) Afgan ayaklanmasının, Sovyet müdahalesine karşı Afganlı'larda yeniden beliren ulusal hislerden ve bizzat bu müdahaleyi bahane eden emperyalist destekten yararlanarak güç ve halkın desteği açısından büyüme eğilimi. Kremlin şu an, dağlık bir ülkede gittikçe genişleyen ve iki temel dayanak olarak Pakistan ve İran'dan yardım gören bir gerilla hareketini ortadan kaldırma yanılsaması peşinde olduğu müddetçe hiçbir zaman sonuna dek götüremeyeceği bir savaşa sürüklenme durumundadır. Böylesi bir «karşı-ayaklanmacı» girişimin mantığı, çatışma alanlarını sürekli genişletmek ve gerilla hareketine temel dayanak olan bölgelere girmektir.

b) Müslüman dünyanın tümünde islâmcı hareketin gerici anti-komünist eğilimi. Daha şimdiden, müslüman ülkelerdeki gericilik, Afganistan'daki Sovyet müdahalesinden, SSCB'nin müslüman halklara zorla empoze etmeye çalıştığı bir rejim olarak gösterilen «allahsız komünizme» karşı büyük gürültü patırtılar düzenleyerek yararlandı. Washington ve müttefikleri, Tahran'daki Amerikalı rehineler olayı ile islâmcı harekete damgasını vurmuş olan hakim batı-karşıtı yönelişi tersine döndürmek üzere bugün dört elle Afgan meselesine sarılıyorlar. Öte yandan bu kampanya, bürokratik ulusal baskının ideal koşullar yarattığı SSCB'de bile yankı bulabilir.

c) Emperyalistlerin, SSCB'nin Afganistan'da kendine yakın olan rejimleri zorla empoze etmeyi amaçladığını açıkça ortaya koyduğu bahanesi ile silahlanma girişimlerine yeniden başlamalarını haklı göstermeleri. Afganistan olayı daha şimdiden emperyalist ülkelerin işçi hareketinin Batı Avrupa'nın nükleer askerî potansiyelini büyütme planlarına karşı çabalarını sıfıra indirmekte. Vietnam savaşının, Amerikan emperyalizminin dışarıya askerî müdahale yapabilme kapasitesindeki kötürümleştirici etkilerini gözardı etmeye katkıda bulunmakta. Bundan başka da, işçi devletlerindeki anti-bürokratik muhalefetin yönünü saptırmaya yarıyor.

Bu bağlamda, Sovyet birliklerinin Afganistan'dan süresiz çekilmeleri ve Kremlin'in bu ülke halkına kendi kaderini tayin etme hakkını tanıması ve böylece de Afganistan ve bölgenin

bütünündeki sürekli devrim sürecine yaptığı müdahalenin hatalarını onarması zorunludur. Kabil'de müslüman gerillaların iktidarı ele almaları durumu —hiçbir şekilde kaçınılmaz değildir bu— SSCB'nin Afganistan'da sürdüreceği uzun süreli bir savaşın vereceği zarardan çok daha az zarar verir dünya devrimine.

Devrimci-marksistler Sovyet birliklerinin Afganistan'dan anında geri çekilmeleri için işçi hareketinin ve anti-emperyalist hareketin SSCB üzerine siyasal baskı eylemlerinde yeralmalı ve bunları yaratmalıdırlar. Bunu yaparken SSCB'ye karşı tezgahlanan her türlü boykotla mücadele etmeli ve SSCB'yi emperyalist olarak nitelendiren her türlü düşünceye karşı çıkmalıdırlar. Sovyet birliklerinin geri çekilmesi talebinin hiçbir şekilde «mücahidin»e verilen bir destekle karıştırılmaması gerektiğini açıklayarak Afganlı anti-feodal ve anti-emperyalist güçlerle dayanışma görevlerini de yerine getirmelidirler. Böylelikle devrimci marksistler kendi sosyalizm anlayışları ile Stalinci bürokrasininki arasındaki ayrımı açıklama fırsatını bulmuş olacaklardır.

Dünya Durumu ve Afganistan Olayının Getirdikleri

Selim OKAN

Bütün dünya yakın dönemde görülmemiş derecede siyasal gerginlik ortamı içerisindedir. Böyle bir ortamın gerçekleşeceğinin ilk belirtileri daha önce ortaya çıkmıştı. Emperyalist sistemin içine girdiği kriz, kolay kolay atlatılamıyacak bir niteliğe sahip olduğunu belli etmekteydi. Bütün bunlar karşısında, devrimci hareketin, gelişen olayların akışına kapılarak ilkesiz eylemler içine düşmesi tehlikesi de gündeme gelmektedir.

Devrimci marksistler bugün kimileri için karmaşık olan durumdan çıkışın yollarını, işçi sınıfı hareketinin bütün tarihsel deneyimine dayanarak, dünya devriminin gerçekleşmesi için çeşitli ülkelerde gelişen proleter hareketin her türlü reformist-merkezci uzlaşmacılıklardan kurtularak nihai amaca ulaşılabileceğini ve bu yolda mücadele edilmesi gerektiğini bilinçlerine kazımışlardır.

Emperyalizmin bugünkü bunalımı aşmak için dünya işçilerinin, köylülerinin, emekçi yığınların ezilmesi üzerine kurulu olan stratejisine karşı, devrimci-marksistler bu politikaları deşifre ederek kitleleri uyarmak yükümlülüğünde olarak yığınları bu emperyalist amaçlara karşı harekete geçmek üzere işçi sınıfının gerçek mücadele biçimlerini açıklayarak hayata geçirmek için çaba göstermek ve bunu bugün varolan bulanık ortamın kendisine rağmen başarmak zorunluluğundadırlar. Her kim ki gelişen olgular karşısında uluslararası işçi sınıfının çıkarlarını bir yana iterek, burjuvaziyle uzlaşma kaygıları ya da salt 'diplomatik' tarzda sınıf mücadelesine yaklaşım getirmek durumunda kalırsa, bu yol işçi hareketini yenilgiye götüren

yol olacaktır. Gelişen dünya durumu ve ateş çemberinin çok yakınında olan Türkiye'nin içinde bulunduğu durum ele alındığında devrimci hareket içinde yer alan çeşitli eğilimlerin, gelişen olaylar karşısındaki tavır alışları şu veya bu biçimde de olsa ya 'diplomatik' bir politikanın ifadesi olmakta ya da bunların dışında olan merkezci grupların şaşkınlık içinde, politik açılımlar getirmekten uzak, var olan gerçekliğin kendisini açıklayamayacak kaygılarla malul olduklarından çözümsüzlük girdabına saplanmalarına varmaktadır.

Uluslararası işçi sınıfı hareketinin tarihsel deneyimini bir bütün olarak kendisine rehber edinen devrimci-marksistler, Stalinizmin geçmişte ve bugün çeşitli biçimlerde ortaya çıkan ihanet politikalarının proleter devrimlerin yenilgisine neden olması karşısında devrimci işçi ve köylülerin iktidar mücadelelerine engel bu ideolojinin tüm saflardan arındırılması için egemen burjuvaziye karşı uzlaşmaz bir savaş vermek üzere teçhizatlanmakta devrimci önderlik sorununun her zaman olduğu gibi bugün de çok daha yakıcı bir sorun olarak gerekirliliğini ortaya koyduğunu egemen burjuvaziye karşı savaşanlara açıklamak durumundadır. Bu görevi ihmal eden her devrimci grup, bu sorunu gözden kaçıran her siyasi eylem yenilgilere çanak tutan ihanet çemberi içerisine girmiş demektir.

Amerika'nın Dünya Jandarmalığı Sarsıntıda

ABD ekonomisinin 1980 yılına girişte hiç de parlak bir durum içinde olmadığı açıktır. Ekonomik durgunluk bütün emperyalist ekonomileri cenderesi içine almıştır. ABD emperyalizmi ikinci dünya savaşı ertesinde ele geçirdiği üstünlüğün mirası üzerine kurulu bir konumdadır. Sürekli artış gösteren dış ödeme açıkları, artan işsizlik, enflasyonist baskıların artışı ABD'yi derinden sarsmaktadır. Şu noktada, kimi bunalım dönemlerinde olduğu gibi ABD'nin bu bunalımı diğer emperyalist ülkelerin (Batı Avrupa, Japonya) destek gücüyle aşabilmesi olanakları sınırlıdır. Çünkü kapitalist bunalım değişken öl-

çülerde de olsa bütün emperyalist bloku sarsmıştır. Dünyanın başlıca yatırım alanları bunalımın etkisiyle burjuvazi için çekiciliğini yitirmek durumundadır. ABD'nin uzun dönemdir birçok sektörde uluslararası pazarda rekabet edilebilirlik niteliğini yitirdiği bir gerçekti. Japonya ve AET'nin birçok sanayi sektöründe ABD'nin eskiyen fabrikalarına karşın daha yeni sanayileşmenin getirdiği avantaj vasıtasıyla üstün duruma geçmesi ve uluslararası pazarda etkinlik kazanmaları ABD ekonomisini ciddi çözümsüzlüklere sürüklemektedir. Bunalımın etkileri emperyalizme bağımlı bütün ülkelere sirayet etmiştir; büyük bir emperyalist yatırım alanı olan Brezilya ve Güney Kore ekonomileri çöküş içerisindedir ve elverişli bir yatırım alanı olmak niteliğini kaybetmişlerdir.

Petrol bunalımı da bütün bunlara eklendiğinde ortaya emperyalizm için aşılması güç bir tablo ortaya çıkmaktadır. Petrol alanları üzerinde emperyalizmin dolaysız etkinliğinin elden kaçması kapitalist yatırımcı şirketler için huzursuzluk kaynağıdır; bu olgu yatırımların karlılığının hesabında belirsiz bir değişken olarak kaldıkça yatırımların gerçekleştirilmesi de kararsızlık içine girmektedir.

ABD doları güvenilir bir para olmaktan çıkmış durumdadır. Bütün dünyayı saran altına hücum furyası ABD ekonomisinin içinde bulunduğu durumdan kaynaklanmaktadır.

Bütün dünyayı saran politik istikrarsızlık da bütün bunlara eşlik ettiğinde Carter'ın 'kara şubat olacaktır' tanımlaması, ABD'nin yeni operasyonlara hazırlanmasının nedenlerini ortaya çıkarıyor. ABD'nin özellikle Ortadoğu'da etkinlik alanlarının daralması tehlikesi bölgenin aynı zamanda dünyanın büyük bir petrol deposu olduğu bilindiğinde Amerikan emperyalizminin temkinli davranış olanağını elinden alıyor.

Ortadoğu Bölgesindeki Gelişmeler

Dünyanın çeşitli bölgelerinde oluşan yeni durumlar haricinde Ortadoğu bölgesindeki son gelişimler varolan uluslararası dengenin sarsılmasına neden olan merkezi bir önem kazan-

dı. Bu gelişmelerin ilk adımı İran'daki durum oldu. İran'da hareketlenen yığınlar Şah diktatörlüğünü devirerek ,yıllarca bekçiliğini yapmak zorunda kaldıkları, çıkarlarını korumayı üstlendikleri Amerikan emperyalizmine karşı güçlü bir karşı çıkışa giriştiler. Humeyni önderliğindeki islami dinci hareketin gerici bir nitelik taşımasına karşın varolan kitle hareketliliği, bu dinci liderliğin manevra alanının da sınırlandırılmasını birlikte getirmektedir.

İran'da istifa eden eski hükümetin politikasının Amerika'yla uzlaşma doğrultusunda olduğu, gizli görüşmelerin yapıldığı bir gerçektir. ABD'nin bu dönem boyunca İran'daki yeni rejimle uzlaşma çabaları ve maddi destek sunması, islami önderlik tarafından kabul edilmesine karşın, İran'daki yığınların Şah diktatörlüğyne karşı oluşan nefreti, onun dolaysız destekçisi olan ABD'ye doğrudan yönelmiş durumdadır.

Bazergan hükümetinin yıkılmasında da büyük nedenlerden biri ABD'ye yakınlaşma politikasını izlemesi olmuştur. Uzlaşma eğilimine karşı, bütün yığınların desteğini alarak yürüyen öğrenciler Amerikan elçiliğini işgal etmişlerdir. Şah'ın geri verilmesi talebiyle gerçekleştirilen elçilik işgali ABD'yle ilişkileri son derece sertleştirirken olayı çözümlemesi güç bir düğüm haline getirmiştir.

İran'ın durumu Ortadoğu'da Amerikan emperyalizminin çıkarlarını doğrudan sarsmış durumdadır. ABD'ye bağımlı olan diğer Ortadoğu ülkeleri hükümetleri kendilerini tehdit altında hissetmektedirler. Ortadoğu bölgesinin bir petrol yatağı olması bütün bunların yanında sorunun asli önemini ortaya koymaktadır. OPEC ülkelerinin petrol fiyatını belirlemelerinde süpab güç olan İran'ın aradan çekilmesiyle Suudi Arabistan ve Basra körfezi devletleri bu rolü tek başlarına sürdürebilecek gücü kaybetmek durumundadırlar.

Emperyalist sistemin içinde bulunduğu konjonktürel krizle birlikte ele alındığında, İran'da emperyalizmden görece bağımsız bir politika izleyen bir hükümetin oluşması durumunda dahi, bunun ABD tarafından kolaylıkla yüklenilecek bir olgu olmadığı açıktır.

Ortadoğu'da gelişen olaylar iki büyük güç olan ABD'yle SSCB'yi karşı karşıya getirmiştir. Olayın gelişim sürecinde ABD'nin petrol çıkarları için İran'ı işgal etmeyle tehdit etmesine karşı SSCB'nin İran'a yardım etmeyi Humeyni'ye önermesi cevapsız kalmış ve reddedilmiştir. İran olayının merkezi önemi ve özelliği, SSCB ve ABD'nin oluşturduğu etki alanları paylaşımının dengesinin bozulmasıdır.

SSCB'nin ABD'yle karşı karşıya gelmesi olayı bir anlaşma dahilinde olabilir, yani danışıklı döğüştür veya tam bir anlaşmazlığın ürünüdür. Böyle bir ikilemin varlığı yine de olayın gelişiminin sonuçlarını etkilemez. 1917 proleter devriminin ürünü olan SSCB'nin etki alanları politikasıyla hareket etmesi ancak sözde sosyalist bir devletin politikasına mahsustur ve bu olay yani dünya devriminin çıkarları yerine SSCB'nin çıkarlarının geçirilmesi yeni bir şey değildir. Bunun temelleri 'tek ülkede sosyalizm teorisinde' yatmaktadır. Çeşitli sözde sosyalist ülkelerin birbiriyle savaşa girdikleri bir tarihi dönem yaşıyoruz. Bütün bunları bir kalemde es geçerek rasyonalize etmek veya kötülemek tek başına hiçbir çözüm getirmez. Olsa olsa, sonuç, varolacak güçlü rüzgarlara kapılarak pragmatik bir dar eylemin içerisine hapsolmaktır.

Ortadoğu'da gelişen olaylar İran ve daha sonra Afganistan'ın sorun haline gelmesi, bütün bu temeller ele alınmadığı takdirde kendi başına olaylar haline gelir ve kimi oportünist akımlar, 'Amerika'yı keşfetmişcesine' fırsat bilerek dar alanlı teoriler geliştirirler. Şunu unutmamak gerekir ki bugün esen rüzgarlar geçince o söylenenlerin temelleri değişmediği halde, tersi de olsa başka bir akımın da en sabırsız destekçileri yine bu türler olacaktır.

Afganistan İşgali ve SSCB

SSCB ve onun takipçilerinin açıklamaları, Sovyet birliklerinin Afganistan'a girişinin iki devlet arasında olan anlaşmalar gereğince 'Afgan meşru devlet organlarının' daveti üzerine gerçekleştiğidir. Bu daveti Sovyet birliklerinin girişiyle dev-

rilen Amin hükümetinin yapmadığı çok bariz bir gerçektir. Sovyet bürokrasisi ona da bir cevap buluyor: Amin devrildi ama meşru devlet varlığını sürdürmektedir. Sovyet bürokrasisi artık ayan beyan marksizmin teorik temelleri yerine, diplomasi kurallarını geçirdiğini açıklamaktan sakınmıyor. Bu tavır yeni bir olay olmaktan öte bir olgudur ve bu yüzden aslında şaşırtıcı da değildir. Proleter enternasyonalizmini bu davranışa destek yapma çabaları da geçersiz bir yoldur. Sovyet bürokrasisinin çıkarlarını korumak için yapılan eylemlerin, devlet çıkarları adına, dünya devrimi perspektifini bir kenara itmesini, proleter enternasyonalizmi diye adlandırmak, ancak Sovyet bürokrasisinin ve onun takipçilerinin düştüğü trajik durumu belgeler.

Bu işgalin nedenleri üzerine çeşitli maddeler koyulabilir. Afganistan aslında yıllardan beri son darbelerle ortaya çıkan ister 'sosyalist' hükümetler olsun, ister krallık hükümeti olsun SSCB'yle iyi ilişkiler içinde bir dış politika yürütmüştür. SSCB'yle iyi ilişki yürüten hükümetlerin sosyalist veya burjuva hükümetler olmasının bu yönleriyle Sovyet bürokrasisi için çok önemli olmadığı bilinen bir gerçektir. Bunun en açık örneği Ortadoğu'daki bazı devletlerle SSCB'nin ilişkileridir. Irak Baas iktidarı, Suriye'de Hafız Esat iktidarı ile süren ilişkiler. Irak Baas iktidarının arada bir gerçekleştirdiği, komünistleri idam etme operasyonu Sovyet bürokrasisinin hiç de kılını kıpırdatmamaktadır.

Afganistan olayı değişme dinamiği gösteren dünya dengesinin oluşumu çerçevesinde ele alınmalıdır. Emperyalist sistemin içine girdiği kriz ve dünya proletaryasının artma eğilimi gösteren hareketliliği emperyalist sistemin yeni önlemler almasını gerekli kılmaktadır. Bu önlemler dünyanın çeşitli bölgelerinde oluşturulmaya çalışılan emperyalist ittifaklar ve emperyalist askeri mevzileri güçlendirmeyle sürdürülmektedir. ABD'nin Nixon hükümetince başlattığı bloklararası yumuşama siyaseti, Vietnam'dan ABD askerlerinin çekilmesi olayının gerçekleşmesi, dünyada uzun süre devam eden dengeyi sağlamıştır.

Bu dönem boyunca dünyanın çeşitli bölgelerinde oluşan ulusal kurtuluş savaşları, Afrika'da Angola ve Mozambik'in emperyalist sistemden koparak bağımsız devlet oluşturmaları ve bundan önce Güneydoğu Asya'da başarılan Vietnam devrimi, Kamboçya ve Laos'un peşi sıra gelmesi, emperyalizmin bu bölgelerde uğradığı kayıplardır. Bu devrimlerin bir özelliği de SSCB'nin fiili desteği ve bu devletlerin baştan bürokratik bir yozlaşmaya uygun şekilenmesidir. Günümüze gelen dönem boyunca başarıya ulaşan bu anti-emperyalist hareketler, ABD ekonomisinin genişleme ve yeniden üretim imkanlarını doğrudan etkileyecek bir darbe niteliği taşımamaktaydı. İkinci Dünya Savaşından beri, kimi burjuva iktisatçılarının savunmaya başladıkları biçimde değilse dahi (ki bu burjuva iktisatçıları artık kapitalizmin devresel krizleri yaşamadığını ve yaşamayacağını ileri sürmekteydiler) emperyalist ekonomi, elindeki güçleri kullanarak devrevi krizlerin etkilerini hafifleterek yaygınlaştırıp bu dönemleri rahatlıkla aşabiliyordu. Bu olgu emperyalizmin askeri işgal tavrını bırakmasına neden olurken, diğer yandan da ABD'nin çeşitli ülkelerde yürüttüğü savaşlar ve işgalci niteliği bütün dünya halklarının tepkisiyle karşılaşırken Amerikan halkı da bu savaşları desteklemedi; bir dönem hür dünya için savaş sloganının meşruluğu sonradan geri tepti.. Bütün bunlardan ABD'nin dünya jandarmalığı rolü geçerliliğini yitirerek yeni taktiklerin oluşması ve bununla birlikte yumuşama politikası geçerlik kazandı.

Bugün durum farklı bir nitelik taşımaktadır. Emperyalist sistemin içine düştüğü ekonomik krizin 1929'lardaki bir durumа dönüşüp dönşmeyeceği üzerine tedirginlikler mevcuttur ve krizin en etkili ağırlığı da ABD'de yaşanmaktadır. Bu gerçeği ele almadan oluşturulacak tahliller emperyalist sistemin eskisi gibi bir yol izleyeceği üzerine kurulu tahliller yeni gelişimleri görmemeyi getirir.

Bir açıdan bloklararası detant tavizler ilişkisine dayanmaktaysa bugün ABD'nin tavizler verebilmek olanağı çok sınırlanmıştır.

Carter'ın son dönemdeki politikaları geçmişe nazaran farklılıklar göstermektedir. Amerika'nın, çıkarları için gerekirse askeri müdahale yapmayı açıklaması, sadece boş bir tehdit olarak değerlendirilemez. Dikkat edilmesi gereken nokta bu askeri tehdidin dolaysız olarak SSCB'ye değil, Şahın devrilmesiyle birlikte İran'da ortaya çıkan anti-Amerikan yönelişe doğru yapılmasıdır. Şahın devrilmesiyle birlikte Carter yönetimi İran'la uzlaşarak kendi yanına çekebilmeyi uzun süre denemiştir. ABD'nin Humeyni liderliğini uysallaştırma çabasının sadece politik ilişkiler düzeyinde kalacağını düşünmek imkansızdır. ABD'nin politikası artık çökmüş olan Şah diktatörlüğü biçiminde değil, Humeyni rejimi biçiminde emperyalist sistem içinde kalan bir İran'ın oluşturulması çabasıdır. İran'da kitleler bu politikanın uygulanabilmesini büyük bir tepki göstererek zorlaştırmışlardır. Amerikan hükümetinin İran'a tehditlerine karşı SSCB'nin İran'a yardım edeceğini açıklaması Humeyni liderliği tarafından tepkiyle karşılaşmıştır ama İran'ın süregiden durumunun bu bloklararası dengenin ürünü olduğu da hatırdan çıkarılmamalıdır.

ABD dünya üzerindeki etkinliğini arttırabilmek amacıyla çeşitli bölgelerde ortaya çıkan değişiklikler dolayısıyla yeni askeri mevzilerin oluşturulması çabası içerisindedir. Bu da asli olarak SSCB'nin bir çembere alınması doğrultusundadır. ABD-ÇİN anlaşmasının ulaştığı boyutlar birçok bölgesel savaşta ABD ve ÇİN'in aynı safta bulunması Asya'da ABD'ye güçlü bir müttefik sağlamıştır. Bununla birlikte batı Avrupa'yı askerileştirme çabaları, bu bölgeye Pershing füzelerinin yerleştirilmesi kararı, Ortadoğu'da oluşturulmaya çalışılan yeni ittifaklar, Mısır-İsrail anlaşması, gerici Arap yönetimlerini bu anlaşma çevresinde bütünleştirme politikası, dağılan CENTO'nun yerine yeni bir askeri ittifak oluşturma yolunda ilişkiler, Pakistan'a ABD ve ÇİN'in sundukları destek (ve ilginç nokta da şudur ki ABD-Pakistan anlaşmasının, Pakistan'ın Hindistan'la olan ilişkilerinin gerginliği yüzünden, Hindistan'la olan ilişkilerin daha da ciddi boyutlara varmasını engellemek için oluşturulan savunma işbirliği anlaşmasının 'Komünist saldırıya'

karşı olması ve CKP'nin bu şartlarda Pakistan'a olanca desteğini sunabilmesi, bunlar geçerken belirtelim tarihin garip bir cilvesi midir sadece? Çin'in düştüğü bu durum aynı temellerde hareket eden SSCB'nin politikasını aklar mı?) hep bunun işaretidir.

ABD'nin izlediği SSCB'yi etkisiz bırakmak için çevresinde bir tahkimat oluşturma çabaları, atılmış bir adımdır ve buna karşı SSCB'nin tepkisiz kalacağı düşünülemez. Böyle bir çabanın ABD için bağımlı ülkeler üzerinde etkinlik kazanma doğrultusunda olduğu açıktır. Çünkü son dönemlerde ortaya çıktığı şekliyle anti emperyalist anti Amerikan mücadelelere karşı ABD doğrudan müdahale imkanlarını yitirmek durumuyla karşı karşıyadır.

Bugün SSCB'nin düştüğü durum, farklı yanları da olsa, emperyalizmin etki alanları yaratma dış politikasına uyumlu hareket ederek, dünya devrimini gerçekleştirmeye dayanak olmak yerine asli olarak Sovyet devletinin etki alanlarını kazanma politikasını uygulamasıdır. Ulusların kendi kaderini tayin hakkına darbe indiren Afganistan'ın işgali olayı bu politikanın sadece açıkça teşhir olmasıdır. Sovyet bürokrasisi bu davranışıyla bugüne kadar izlediği politikayla uyumlu hareket etmiştir; o açıdan şaşılacak bir yanı yoktur bu olayın.

Sovyet bürokrasisinin Afganistan'ı işgal eylemi, müslüman gerillaların hükümete karşı mücadelelerini yok etmek üzere gerçekleştiyse ve bunun daha da ötesinde ABD emperyalizminin kuşatma politikasına karşı bu savunma zorunluğundan da doğsa, dünya proletaryasını şövenist propaganda etkisinde bırakarak bilinç gerilemesine neden olmakla son derece olumsuz bir rol oynamıştır.

Stalin'in İkinci Dünya Savaşı'nda ve sonrasında uyguladığı politika bugün aynen devam etmektedir. Sorun SSCB devletinin sınırlarının ve etkinliğinin korunmasıdır, Sovyet bürokrasisi için. Bu politika da böyle sürdüğü sürece, dünya proletaryasının devrimci bilincini dumura uğratmaktadır; proletarya içinde milliyetçi eğilimlerin güçlenmesine neden olmaktadır. Sovyet bürokrasisinin ikili tabiatı, dünya dev-

rimi için engelleyici bir görev yüklenerek bu anlamda karşı devrimci bir niteliğe bürünürken, kimi ulusal kurtuluş savaşlarına destek olması, kimi devrimleri desteklemesi, bunları ancak Sovyet Devleti'nin çıkarlarına halel gelmediği sürette desteklediği gerçeğini bir yana itmemektedir.

Nasıl Lenin'in ölümünden sonra iktidarı ele geçiren Stalin 'tek ülkede sosyalizm teorisi' ile dünya proleter hareketini SSCB'nin sınır bekçisi durumuna düşürerek Tahran, Yalta, Potsdam konferanslarıyla gizli olarak emperyalizmle dünyayı paylaşmıştır (İtalya'da savaş sonrası gelişen ve iktidarı alabilecek güçteki proletaryayı, anlaşmaları gereğince İtalya'nın emperyalist etki alanı içerisinde kalması kararlaştırıldığından İtalyan Komünist Partisi'nin Stalin'in direktifine uyarak iktidarı almaması, yine Yunanistan'da ELAS gerillaların Stalin'le anlaşan bir taraf olan İngiliz emperyalistleri tarafından ezilirken Sovyet bürokrasisinin hiçbir yardıma girmemesi, yine anlaşmalar gereğince Yunanistan'ın emperyalizmin etki alanında kalması kararlaştırıldığından ötürüdür. Yugoslavya'da Tito önderliğinin başarıya ulaştırdığı partizan savaşı hem emperyalizme hem de SSCB'nin Stalin bürokrasisine rağmen olmuştur.)

Bugünkü Sovyet bürokrasisisi de dış politikadaki tavırlarını aynı Stalinist geleneğe dayanarak baş çelişki sorununu, SSCB ile emperyalizm arasındaki çelişki olarak formüle ederek, Sosyalizmin dünya çapındaki başarısını, SSCB'nin emperyalizmi ekonomik ve askeri olarak aşmasına bağlamaktadır. Sovyet bürokrasisinin bu taktiği dünya proletaryasına, devrim başarmak değil, her hal ve şartta SSCB'ni güçlendirmeyi yüklemektedir. Sovyet ordusuyla giriş yaparak sosyalizmi kurmak bunun bir uzantısı değil midir?

Böyle bir politika Sovyet bürokrasisinin beklediğinin tam aksine sonuçlar doğuracak bir çözümsüzlüktür. Dünya devriminin gelişmesi, emperyalizmin gerilemesi, dünya proletaryasının yeni mevziler kazanmasıyla doğrudan bağıntılıdır. Geniş halk yığınlarının proleter devrim için yapacakları mücadele, bu haklı savaşlar emperyalist müdahaleyle sindirile-

mez. Emperyalizm geniş yığınların eseri olan bu mücadeleler dolayısıyla, dünya proletaryasının elde ettiği mevzilere karşı toptan bir mücadeleye girişemez; böyle bir saldırıya girişemiyeceğinin güvencesi ise, emperyalist ülkelerdeki proletaryanın varlığı ve böyle bir saldırganlığa karşı oluşturacağı toplumsal muhalefettir.

Ama bugün Afganistan'da Sovyet birliklerinin gerçekleştirdiği ve halk yığınlarından uzak, büyük bölümünün karşı çıktığı 'yeni tip devrim' tamamen aksine bir sonuç vererek dünya proletaryasının desteğine değil, karşı çıkmasına varmıştır.

ABD'nin bir süredir izlediği devrimci hareketleri bastırma politikası, dünya çapında anti-komünist askeri ittifaklar oluşturmak için yaptığı çabalara zemin hazırlamıştır. Şu da ilave edilebilir: ABD zaten bu eylemini gerçekleştirmek üzereydi; ancak bu durum bu çabaların daha da hızlanmasını sağlamıştır.

Amerikan emperyalizmi bu politikasını izlerken Sovyet bürokrasisinin hatalarını kullanarak, bütün dünyada oluşan SSCB'ye karşı tepkiyi Anti-Komünist bir propagandanın payandası yapmaktadır.

Devrimci marksistler bütün bu gerçeklerin bilincindedirler ve Sovyet bürokrasisinin ikili karakterini belirleyerek bu tabiatın karşı devrimci bir eylem olduğunu her zaman belirtmişlerdir. Ancak bütün bunlar, emperyalizmin dünya proletaryasının kazanımlarına karşı yönelteceği saldırılara karşı mücadele etmemeyi gerektirmez.

İlk başarıya ulaşmış proleter devrim olan 1917 Ekim Devrimi'nin Sovyet proletaryasına kazandırdığı mevziler ve bir işçi devletinin varlığı, onun üzerinde bir ur olarak yükselen Sovyet bürokrasisinin ihanetlerine rağmen süregitmektedir, iktidarda olan bürokrasi henüz işçi devletinin temellerine karşı topyekûn bir savaşa girişebilmiş değildir, çünkü böyle bir durum Sovyet proletaryasının mukavemetini karşısında bulacaktır. İktidarı ele geçiren Sovyet bürokrasisinin bütün politikalarının bu dinamikler etrafında oluştuğu ger-

çeği sorunlara doğru yaklaşımlar getirmemizi sağlamaktadır, yoksa günübirlik politik tavırlara göre geliştirilecek tahliller yüzeysel olmaktan öteye gitmez. Politikaların son tahlilde belirleyici unsuru ekonomik temellerdir.

Devrimci marksizmin SSCB'de politik devrimin gerçekleşmesi için yürüttüğü strateji bu temellere dayanır. İktidarı ele geçiren azınlık olan bürokrasinin devrilerek, iktidarın tüm proletaryanın olması, dünya proletaryasının emperyalizme ve burjuva iktidarlara karşı mücadelesinde oluşturacağı devrimci politikanın bütün oportünist ve reformist etkilerden arındırılması gereği, bugün çok daha açık olarak acil bir sorun olarak gündeme gelmiştir. Bütün ülkelerde proletarya, Sovyet bürokrasisinin takipçisi Stalinist siyasetlere karşı çeşitli adlardaki güya Komünist Partilerin reformist, revizyonist etkilerine karşı mücadele ederek, bu sapma hareketlerle sınır çizgilerini belirlemelidir. Sovyet bürokrasisinin dünya proletaryasına dayattığı bürokratik, darbeci, cuntacı, uzlaşmacı devrim modellerine karşı, proleter iktidarın, bir azınlık zümre veya yığınların adına bir parti diktatörlüğü şeklinde değil, DEVRİMCİ DEMOKRASİNİN tüm proletaryanın ve ezilen yığınların iktidarı olarak gerçekleşmesi ve bunun için acil olarak bu bilincin, bu düşüncenin gelişmesi önümüzdeki görevdir.

Devrimci marksistler bazı şartlar mevcut olduğunda stalinist akımların önderliğinde devrimlerin gerçekleşeceğini yadsımamaktadırlar. Buna örnek yakın dönemde Vietnam devrimi ve Angola ulusal kurtuluş savaşlarının başarıya ulaşmasıdır. Ancak sorun sosyalizmin kurulması ve başarıya ulaşması olarak konmak zorundaysa, bütün bu devrimler aynı SSCB'de olduğu gibi onun bir yansıması olarak, bürokratik bir azınlığın iktidarına dönüşmekte, SSCB'de olduğu gibi kitlelerin apolitizasyonu üzerine temellenmektedir. Bu anlamda emperyalizme karşı kazanılan bir mevzi, aynı anda proletaryanın mücadele etmesi gereken bir engel olan bürokratik bir iktidarı da oluşturmaktadır. Bütün bunlar Sovyet revizyonizminin ve onun takipçilerinin birçok pratikte ortaya çık-

tığı gibi devrimin karşısına bir ihanet çemberi örmesini eleştirmekle kalınmamasını gerekli kılmaktadır. SSCB bürokrasisinin ideolojik saptırmalarına karşı, proleter devrimlerin niteliğine değgin çarpıtmasına karşı, proleter devletin kitlelerin devleti olduğu gerçeğiyle hareket edilerek verilen bir mücadele gerçek temeline oturur.

Afganistan 'devrimi' bütün bunları çok daha açık bir biçimde ortaya çıkarmıştır, geniş halk yığınlarının karşı çıktığı bir 'sosyalist' iktidarın devrimi başarması SSCB'nin halka rağmen devrimciliğini deşifre etmiştir. Her devrimcinin görevi bu olayı ele alarak bu politikanın temel nedenlerini ortaya çıkarmaya çalışmaktır.

Bir Örnek : Birikim

Afganistan olayı ile ilgili olarak 'Birikim' dergisini hedef almak ne derece yerindedir bu tartışılabilir ama çeşitli merkezci grupların olay karşısında aldıkları tavırların bir açıdan genişletilmiş örneği, farklılıklar taşımasına karşın bu noktadan temel alınabilir. Bugüne değin çok laf edip politik çözümler getirmemeyi kendine erdem edinen Birikim 'hareketi' bu sorunda da aynı tavrını sürdürerek, aşırı önemseme tavrı altında sosyalizmin tarihsel geçmişini irdeleme görüntüsü altında birçok gerçeği hasıraltı etmenin ustalığı içerisindedir.

Kendisine Althusservari bir ölçüde bağımsız resmi KP eleştirmeni olarak yer aradıktan sonra bu rol kabul edilmediğinde başka yerlere adım atan Birikim tümüyle bir aydın erdemliliğinin çemberi içine sıkışmıştır. Proleter hareket içerisinde varolan ideolojik mücadeleyi 'ahlak' ve 'ahlaksızlık' kavramlarıyla açıklama davranışı bir yanıyla bu 'erdemliliğini' ortaya çıkarmaktadır. Sınıf mücadelesini böyle yüzeysel kavramların sınırları içerisinde ele almak, olayların temellerine inmekten sakınmak artık bir karakter haline gelmiştir.

Devrimci marksizm dünyayı anlamak çabasıyla kendini sınırlamaz bu çaba aynı zamanda dünyayı değiştirmek üzere, militan devrimciliği gündeme getirir. Bütün sorun hiçbir muğ-

laklığa düşmeden devrimci politikalar üretebilme yeteneğine sahip olabilmektir.

'Birikim'e göre SSCB'nin bir dönem boyunca bütün dünyadaki sosyalistler tarafından savunulması şöyle açıklanmaktadır :

> «Yıllarca bütün dünyadaki sosyalistler, tecrit edilmiş SSCB'de hedeflenen sosyalist toplumun kurulup serpilmekte olduğuna ve SSCB devletinin insanlığın bu büyük umudunun temsilcisi olduğuna inanarak herşeyi göğüslediler ve SSCB devleti denetimindeki Komünist Enternasyonal çevresinde, onun kendilerine aykırı gelen kararlarına bile uygun davranmaya çalıştılar. Nazi-Sovyet antlaşmasının —Baltık ülkeleri ve özellikle Polonya hakkındaki o yüzkızartıcı maddeler açıklanmamıştı— ilanı karşısndaki bu büyük şoka bile dayanılabilirdi bu inanç nedeniyle (Afganistan olayı, Özel sayı 3, s. 14)

Böyle bir açıklayış tarzı sorunu dramatize etmekten başka birşey değildir. Bütün dünya sosyalistlerinin aynı tavır içinde olduklarını söylemek en baştan olayı tahrif etmektir. Stalin'in memuru derecesine düşmüş olan, Nazi baskılarının imha ettiği mülteci Alman Komünist Parti liderliğince, Hitler'in İngiltere'yle olan çelişkisinin, Alman halkının Britanya emperyalizmine karşı mücadelesi olduğu iddiasıyla meşrulaştırılması olayı, bütün dünya sosyalistlerine yüklenemez. Bu politikaya karşı Troçki'nin ve yandaşlarının zor şartlar altında da olsa verdileri mücadele yadsınamaz. Sol muhalefet ve IV. Enternasyonal Stalin'in iktidarı almasından beri daha başından SSCB'de sosyalizmin gelişip serpildiğinden değil, işçi devletinin bürokratik yozlaşmasının iç politikada da, dış politikada da vardığı ihanetkâr tutumlarını teşhir etmişlerdir. Bu gerçekleri yok farzederek olaylara yaklaşım getirmek her zaman gerçeğin yıkılmaz duvarına çarparak devrilmeye mahkûmdur.

Ancak sol muhalefet ve daha sonra da Troçki önderliğindeki IV. Enternasyonalin Sovyet bürokrasisinin politikalarını eleştirmelerine karşın SSCB'nin emperyalizme karşı savunulması perspektifi bir yana itilmemiştir. Bu politika SSCB'de sosyalizmin gelişip serpildiği şeklindeki yalanlara dayanmaz,

bu perspektifin dayanağı SSCB'de halen bir işçi devletinin varlığını sürdürdüğü gerçeğidir. Bu politika Sovyet bürokrasisinin iktidarına karşı mücadeleyi ertelemeyi gerektirmediği gibi, emperyalizmin SSCB'ye karşı saldırılarına karşı da mücadele etmeyi bir yana itmez. Sovyet bürokrasisinin revizyonist-reformist partilerine karşı proletaryanın dünya devrimi perspektifiyle donanmış her türlü milliyetçi eğilimden arınmış bağımsız siyasî sınıf örgütlerini, partilerini inşa etmek, dün olduğu gibi bugün de görevdir.

Ancak bugün 'Birikim'in açıkladığı gibi değişiklikler yani:

> «Artık dünya ülkelerindeki sosyalist hareketlerin gücüne gerek kalmadan kendi askeri ekonomik gücüyle dünyanın en büyük iki gücünden biri durumunda olan bir SSCB devleti vardır.» (agy. sy. 15)

Bu en büyük iki güçten biri olması, SSCB'ye karşı politikaları belirleyecek unsur mudur? Yani 'Birikim'in dediklerine bakarak dün güçsüzdü savunulması elzem bir görev olarak dayatıyordu bugünse güçlüdür artık bu politika geçerliğini yitirmiştir anlamına gelmektedir. Birikim'in yazdıklarında açık bir tavra rastlamak mümkün olmadığı için buralardan sonuçlar çıkarmak zorundayız.

Şu ifadeler de tüm bulanıklığına rağmen bir yöneliş içinde olduğunu göstermektedir.

> «SSCB..., zaman içinde sosyalizmin tüm ölçütlerinin kaldırılıp atıldığı, tüm değerlerin, tezlerin terkedildiği noktalara varmakla kalmamış...» (aly. sy. 15)

Sovyet bürokrasisi şüphesiz birçok noktalarda kendi çıkarlarına uygun olarak devrimci marksist teorinin temel ilkelerini terk etmiştir. Bu, enternasyonalizm anlayışında böyledir, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı sorununda böyledir. Ancak Rus proletaryasının Ekim devrimiyle yok ettiği burjuva mülkiyet ilişkilerinin yerine geçen kollektif mülkiyet ilişkileri varlığını korumaktadır ve Sovyet bürokrasisi işçi devleti temellerinde yükselmektedir. Sovyet proletaryası bu kazanımlarını korumaktadır. Ve Sovyet bürokrasisi de bu temeller

üzerinde varlığını sürdürdüğünün bilincindedir. Onun içindir ki IV. Enternasyonalin XI. Dünya Kongresi'nde Nikaragua devrimi ile ilgili kararda: *«SSCB, DAC, Çekoslavakya, Çin Halk Cumhuriyeti, Nikaragua'nın insasına büyük çapta yardım etmelidir.»* (Ne Yapmalı s. 1 sy. 32) şeklinde getirdiği talep bütün bu temel perspektiflere dayanmaktadır.

Bugün SSCB'nin güçlü devlet olması, dünya sosyalist hareketinin, Sovyet proletaryasının kazanımlarını korumak için savunmayı bir yana itmez. Bu, kesinlikle Sovyet bürokrasisinin çıkarlarını korumak biçimine dönüşmemelidir. Sovyet devletinin sınıf yaısı üzerine net görüşler getirilmediği takdirde, revizyonistlerin diktatörlüğü biçiminde açıklamalarla yetinildiği takdirde, politikaların doğru bir şekilde saptanması olanaksızdır. Devrimci önderlik için sorun, günübirlik politikalarla hareket etmek değil, ilkeli teorinin temellerinin üzerinde hareket etmektir.

SSCB'nin bürokratik bir işçi devleti olduğu tanımıyla hareket eden devrimci marksizm tavrını buna göre saptar, kimi merkezci grupların sözde sosyalist devletlerin sınıf karakteri üzerine muğlak olarak getirdikleri sınıf yapısını belirlemekten kaçındıkları bu tutumları, bu hareketlerin net tavırlar geliştirmesine engel olmakta ve günlük pratiğe göre yalpalamalarını birlikte getirmektedir.

Emperyalizme ve Sovyet bürokrasisinin eylemlerine karşı, onun işçi sınıfı içindeki saptırıcı etkinliğine karşı gerçek mücadele, devrimci marksizmin, proletaryanın tarihsel deneyimlerine dayanarak oluşturduğu devrimci politikaların kitlelerin yol göstericiliğine ulaştığı ölçüde olacaktır.

5 Şubat 1980

Sovyet Bürokrasisi Emperyalist Koro ve Dünya Devrimi

Muammer ERMAN

Son birkaç haftadır, «özgürlüklerin savunucuları» şimdiye dek olmadıkları kadar kalabalıklaştılar. Uluslararası burjuvazinin çeşitli temsilcileri, Sovyet bürokrasisinin sosyalizm adına yapmış olduğu hatalı girişimden, dinmek bilmez bir propagandayı etrafa yaymak için yararlanıyorlar. Bugün kendilerini, dünya ve özellikle Afganistan halklarının bağımsızlığının ve çıkarlarının savunucuları olarak gösteriyorlar. Afganistan halklarına duydukları yakınlık oldukça yenidir, zîra 1970-1972 açlık dönemlerinde, bu saygıdeğer devlet başkanlarının bir teki bile açlıktan ölen 100.000 Afganlı konusunda Kabil monarşisine en ufak bir ihtarda dahi bulunmadı. Bu mu dünya halklarına, özgürlüğe duyulan yakınlık?

Carter, Afganistan'da özgürlükleri savunalım diyor, ama kendisi Hindi Çin halkları üzerine milyonlarca ton bomba yağdırmakta tereddüt etmeyen, hasat zamanları yoğun olarak zehirli ilaçlar kullanarak Pol - Pot'tan çok önceleri Kamboçya'da meydana gelen açlığın baş sorumlusu olan bir devletin başkanıdır. Kendisi, Guatemala ve Salvador kitlelerinin karşı çıktıkları, Orta Amerika'nın en kanlı diktatörlüklerini desteklemiş olan ve halen daha destekleyen bir devletin başında bulunuyor. Kendisi, emperyalistlerin çıkarlarına meydan okuyan ve seçimle işbaşına gelmiş bir hükümeti düşürmek için donanmalarını Saint-Dominik'e göndermekte tereddüt etmeyen, Şili'deki büyük elçiliğinden Pinochet'nin silahlı ayaklanmasını hazırlayan, Nikaragua devrimine karşı komplolar düzenleyen bir dev-

letin başında bulunuyor. Bugün İran Şahı ile «aynı insan hakları anlayışına» sahip olan ve İran Devrimini boğmak için ekonomk ambargo uygulayan zat, Başkan Carter'dır. Emperyalzmin sırayla tüm diğer önderleri, «hırsız var» diye bağıran hırsızlardır.

Giscard d'Estaing, Çad ve Zaire'ye paraşütçü birliklerini yolladıktan, uçaklarını Polisario gerillalarını bombabalamak üzere gönderdikten sonra da benzer girişimlerine devam ediyor. Mekke'yi işgal eden isyancılara karşı, ayakları havadaki Suudi hanedanlığına koltuk değneği teşkil etmek üzere bir jandarma müdahale müfrezesi gönderiyor. Son olarak, Fransız ordusunun «puma» helikopterleri Tunus'ta Gafsa halkına karşı müdahalelere girişirken, aynı anda da zırhlı birlikleri Korsika'da boy gösteriyorlardı.

İngiltere başbakanı Margaret Thatcher «halkların özgürlüğünü savunmak» için ABD'nin yanında savaşacak birlikler göndermeye hazır olduğunu ilan ediyor. Oysa kendisi, İrlanda'nın bir bölümünü askeri olarak işgal altında tutan, bu işgale karşı mücadele verenleri sorgusuz sualsiz toplama kamplarına tıkan bir devletin başında bulunuyor.

Hayır, şurası kesin ki, biz sesimizi bu emperyalist koroya katamayız. Bu nedenle bizim Afganistan'daki Sovyet Müdahelesini mahkum eden bildirimiz açık temeller üzerinde olmalıdır.

Sovyet müdahalesiyle afallamış olan işçi sınıfı tavır alışlarını şu ya da bu ahlaki açıda yoyğunlaştırıyor. İtalya ve İspanya KP'si, Fransa SP'si ve Ellenstein «Uluslararası hukuk kurallarından» ve başka devletlerin iç işlerine karış mama **ilkesinden** söz ediyorlar. Marchais ve Cunhal bunlara, iç işlere karışmanın söz konusu olmadığını, zira yasal Kabil hükümetinin SSCB'yi yardıma çağırdığını öne sürerek cevap veriyorlar. Kabil hükümetinin Rus birliklerini çağırıp çağırmadığı üzerinde yoğunlaşan bu tartışma, ilgililer için önemli olsa da, bizim Sovyet müdahalesi üzerine olan tavrımızı hiçbir şekilde eltkilememelidir.

İç işlere karışmama sözde **ilkesi**, devrimci - marksistler için yoktur. Bir işçi devletinin ya da bir işçi partisinin bir başka ülkedeki devrimci ya da anti emperyalist bir harekete —ya da devlete— vereceği siyasal ve askeri destek, bizim için engel teşkil eden bir şey değildir. Tersine, eğer bu destek, dünya ölçeğinde, proletarya ve yoksul köylülüğün çıkarları yönünde ise, bu bizim için en temel ödevlerden biridir. 1920'de Kızıl Ordu tarafından yapılan yardım enternasyonalist bir ödevdi. 1936'da biz, yükselen İspanyol devrimine karşı Franco'nun faşist ayaklanması sırasında Fransız sosyal - demokrasisinin ilan ettiği «ademi-müdahaleci» siyasete karşı çıktık. Küba'nın, Güney Afrika birliklerinin saldırıları karşısında Angola devrimine yaptığı yardımı destekledik. SSCB ve Çin'den Vietnam devrimine tüm askeri desteklerini vermelerini isteyen Che Guevara'nın çağrısını kendi çağrımız kabul ettik. («Karar verme anında, Vietnam'ı sosyalist yeryüzünün kopmaz bir parçası haline getirmekte tereddüt gösterenler de aynı ölçüde suçludur.») (Tricontinental'e Mesaj) Fakat SSCB'nin, kürt kitlelerinin kurtuluş hareketine karşı Bağdat'ın kanlı dikliğine verdiği askeri desteğe karşı çıktık. Adis Abada diktatörlüğünü desteklemek, Etyopya kitlelerinin devrimci hareketini parçalamak ve Eritre ulusal hareketini ezmek için Etyopya'ya yapılan Sovyet müdahalesine karşı çıktık ve çıkıyoruz.

Biz olayları soyut ilkelere göre değil, sınıflar mücadelesi ve dünya proletaryasının çıkarlarının somut derslerine göre değerlendiriyoruz.

Biz Afganistan'a Sovyet müdahalesini mahkum ediyoruz, çünkü bu müdahale Afgan kitlelerinin çıkarı, devrimci sürecin derinleştirilmesi yönünde seyretmiyor. Çünkü bu müdahale kitlelerin önemli bir kesimini, feodal gericiliğin dalgalandırdığı islâm sancağının altında toplanmaya zorluyor. Afganistan'daki Sovyet müdahalesinin hedefi, kitlelerin kendi talepleri temelinde bilinçli olarak, feodal gericiliğe karşı örgütlenmesi ve harekete geçirilmesi değildir.

Hedef, Taraki'nin iktidara gelişini önceleyen 78'deki anti-emperyalist hareketin yeniden canlandırılması değildir. Müdahale devrimci bir hareketlenme üzerine değil, ülkenin toplumsal gerçekliğini bilmeyen ve bunu önemsemeyen bir küçük - burjuva kliğin talepleri üzerine dayanıyor. Toplumsal ve ulusal kurtuluşu için, gerçek bir tarım reformu için, kitlelerin okuma yazma öğrenmeleri için, kadınların kölelik durumlarından kurtuluşu için, biz, Afgan halkının yanındayız. Taraki - Amin - Karmal hükümetlerinin almış olduğu tedbirler, halkın bu konulardaki taleplerinin korkunç bir biçimde şekilsizleştirilmiş bürokratik bir karikatürüdür ancak. Nisan'78 tarım reformu, kabile önderlerinin iktidarına saldıracağı yerde, tarım işçilerinin tohum satın almak ve sonra ödemek üzere girdikleri cehennemî borçlanma döngüsünden kopmalarını sağlayacağı yerde, suların bölüştürülmesini yönlendiren senyörlere karşı tedbirler alacağı yerde, toprakların kalitesi ve bulundukları araziyi hesaba katmadan azami özel mülkiyeti bürokratik bir biçimde 5 hektar olarak saptamıştı. Sonuç: en kötüsü, tüm kabilelerin yönetime karşı çıkmaları, en iyisi de uygulamanın kabile topluluğu çerçevesinde yaşayan yüzlerce aileyi yoksulluğa ve açlığa götürmesi oldu.

Azınlık diller, özellikle Özbek ve Beluci dilleri lehindeki tedbirleri; ulusal Beluci hareketine verilen desteğin toptan kaldırılması, böylece de bu hareketin önce İran'daki, sonra Pakistan ve Afganistan'daki önderliğinin fiili olarak feodallere bırakılması izledi. Bugün Belucistan, feodal gericiliğin askeri odaklarından biriyse, bu, bölge halklarının çıkarlarını hiçe sayan, emperyalist bölücülükten miras kalan sınırlar meselesinin gerçek yüzünü ortaya koymayı reddeden bir siyasetin sonucudur. İran'da Humeyni'nin zorla merkezleştirme girişimi karşısında (SSCB İran'ın toprak bütünlüğü ve birliğini desteklediğini ilan edince) Tudeh Partisi ve SSCB'den nasıl bir destek elde edebileceğini gören Beluci halkı, böylelikle dinci feodal önderliklerin kucağına itildi.

Afgan kitlelerinin gerçek talepleri üzerine dayanmayan, proletarya ve köylülüğün özerk siyasal örgütlenmesinin temellerini atmayan Sovyet müdahalesinin enternasyonalizmle hiçbir ilişkisi yoktur. Bu nedenle, Afgan kitleleri, gerçek bir toplumsal ve siyasal kurtuluş davasına katılmak için, yalnız feodal gericiliğe karşı değil, aynı zamanda Kremlin siyasetine karşı da yolu kendileri bulmak zorundadırlar.

Afganistan'a müdahale Sovyet bürokrasisinin karşı-devrimci siyasetinin bir halkasıdır. Biz, bürokrasinin, bir görünümü de Kabil'de oynanan trajedi olmak üzere tüm karşı-devrimci siyasetine karşı, iç işlere karışmama adına değil, fakat dünya devriminin yayılması ve proleter enternasyonalizmi adına dünyanın her tarafında mücadele ediyoruz.

Afganistan olayı vesilesiyle bir kez daha

Dünya Devrimi ve 'SSCB'nin Savunulması' Üzerine

Zeynep EKİN

Dünya çapında insanlığı yüzyıllardır pençesi altında tutan sömürüye dayalı toplumsal düzenden, sınıflı toplumdan, «insanlığın tarih öncesinden» tek gerçek çıkış yolunun kapitalist-emperyalist sistemin şahdamarlarından kesilmesi, muzaffer bir dünya sosyalist devrimi olduğunu yılmaksızın savunan devrimci marksizm, dünya proletaryasının ve emekçi yığınlarının bu tarihsel görevini yerine getirmesinde önündeki en belirleyici engelin proletaryanın önderlik krizi olduğu saptamasını kendine kalkış noktası olarak almıştır. Devrimci marksistler insanlığın kaderinin bir bütün olarak dünya proletaryasının ve onun devrimci öncüsünün elinde olduğu saptamasından kalkarak, insanlığın tarihsel krizinin devrimci önderliğin krizine indirgenmiş olduğu gerçeğini çağı yorumlayışlarının temel ekseni olarak alır. Bu saptama, artık kapitalizmin kokuşma dönemine hiçbir biçimde uygun düşmeyen reformist asgari/azami program ayrımını aşan ve çağın karakteri gereği, kitlelerin en âcil, günlük talepleri için sürdürülen tekil mücadelelerin sosyalist devrim mücadelesine bağlı kılınması zorunluluğunu ortaya koyan *1938 Geçiş Programı*nın da temeli olmak durumundadır.

Bu önderlik krizinden çıkış yolunda *Geçiş Programı*, yığınların ayağına dolanan köhnemiş Stalinist, reformist önderliklerin teşhiri ve bu örgütlerin etkinlik alanında bulunan yığınları devrimci örgüt ve onun programının hedefleri doğrultusunda yönlendirme; kitlelerin kendi özörgütlerini kurmaları yolunda yılmaz bir propoganda ve ajitasyonun sürdürülmesi anlayışına dayanmaktadır. Tam da bu amaca yönelik olarak, dünya proletaryasının tarihsel hedefine giden yolda, bu ayakbağla-

rından kurtulması yolunda, SSCB'de devlet aygıtını gasbetmiş o-lan bürokratik önderliğe karşı mücadele ile halen dünyanın kapitalist esaret altında yaşayan kesimlerinde, yani sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde Stalinizme ve reformizme karşı mücadele, bu iki temel mücadele alanı *Geçiş Programında* birbirleriyle uyum içinde ve biribirlerine bağlı olarak ele alınmıştır. Bir başka deyişle, dünya proletaryası ve ezilen yığınları içinde bürokratik önderliklerin ihanet çemberini kırma, sınıfı ve öncüsünü devrimci tarzda harekete geçirme yolunda atılacak her adım, kazanılacak her yeni mevzi Sovyet ve diğer bürokratik yozlaşmaya uğramış işçi devletlerinde egemen bürokrasiye karşı politik devrimin filizlenmesinin ve güçlenmesinin temel itkisi olurken, bu ülkelerde de yığınların gerçek sosyalizme giden yolda gerçekleştirdikleri her girişim dünya proletaryasının ve ezilen yığınlarının bilincinde yıllardır yerleşmiş olan tortuları temizleyecek ve onu bu yolda mücadeleye kazanacaktır.

Bu her iki süreç arasındaki diyalektik ilişki, dünya devriminin farklı alanları arasındaki ilişkinin kaderi tabii ki son tahlilde kapitalist merkezlerdeki mücadelenin başarısı oranında esas olarak belirlenecektir. Troçki, bir çok yerde SSCB'de politik devrimin temel itkisinin *'dışardan'* olacağını belirtir. Bir başka ifadeyle, dünya devriminin gelişmiş kapitalist ülkeler, sömürge, yarı-sömürge ülkeler ve bürokratik yozlaşmaya uğramış işçi devletleri diye belirlediğimiz her üç alanındaki, devrimci dinamiğin gelişimi birbiriyle organik bir ilişki içindedir ve özellikle SSCB ve diğer işçi devletlerinde politik devrim dinamiğinin itici gücünün kapitalist merkezlerde proletaryanın mücadelesinin atılımları olduğunu belirttiğimizde, bu alanda ezilen yığınlar ve onların öncüsüne SSCB bürokrasisinin ihanet çizgisini tüm açıklığıyla deşifre etmeden, —ki bu da yetmez— bu ihanetin tarihini onların bilinçlerine kazıma mücadelesi vermeden ve nihaî ve en önemli olarak da, tüm bu tahlillerden kaynaklanarak, onun, mücadelesini etrafında derleyeceği kesin, açık, kaçamaksız ve dünya çapında sınıf mücadelesinin ve dünya sosyalist devriminin tarihsel çı-

karlarına uygun talepler ve sloganlarla hedefini bulmasına yardımcı olmadan politik tavır belirlemelere yönelmek hatalı olacaktır. 'Afganistan Olayı'na da bu eksen temelinde ve bu ilkelerle yaklaşmak zorunludur.

Ancak başından beri özetlemeye çalıştığımız böyle bir perspektif içinde SSCB'nin yakın zamanda Afganistan'da gerçekleştirdiği dolaysız askeri müdahalesinin tarihsel anlamı ve buna ilişkin olarak bu olay karşısında açık bir politik tavır belirlemek mümkün olacaktır. Bir devrimciyi, bir marksisti, sıradan bir vak'a nüvisden, bir dış politika köşeyazarından, dünya çapındaki gelişmeleri edilgenlik içinde kavramaya çalışan bir aydından farklı kılan, onun toplumsal-tarihsel evrimin her altüst oluşunda, her tepe noktasında yaşanan gerçekliğe tarihsel anlamını vermesi ve onu genel eğilimin bütünü içinde biçimlendirilmiş teorik çerçevede yerine oturtması, iç bağlantılarını kurabilmesi ve ondan geleceğe yönelik gelişim eğilimleri ve en önemilsi açık politik sonuçlar talepler ve görevler çıkarabilmesidir. Gene bu denli önemli olan bir diğer yaklaşım ilkesi de, (Afganistan olayını değerlendirmede tüm çıplaklığı ile ortaya çıktığı gibi), «duruma göre» tavır belirleyen merkezcilerden farklı olarak, bizim, bu somut olay karşısında geliştireceğimiz tavrın kesinkes nihaî ve temel perspektifimiz ile gerçek bir uyum içinde olması, bununla çelişki içinde olmaması zorunluluğudur: *Özcesi*, Afganistan sorununa devrimci-marksist yaklaşım, soruna ancak *dünya sosyalist devriminin ve uluslararası sınıf mücadelesinin çıkarları* açısından bakarak geliştirilmelidir.

Hangi Tür Müdahaleden Yanayız?

SSCB'nin Afganistan'da gerçekleştirdiği dolaysız askeri müdahalenin bir bütün olarak SSCB'nin toplumsal yapısı, Sovyet bürokrasisinin hem içte hem de dışta sürdürdüğü statükoyu koruma politikasının bütünü ile uyumlu, ve benzerlerini yakın tarihte defalarca görmüş olduğumuz türden bir olay olduğunu söylemek yanlış değil ama yetersiz olacaktır. Evet, «devrim süngülerin ucunda yaygınlaştırılamaz» ancak yakla-

şımımızı bu kadarıyla sınırlı tutarsak herşeyden önce bir temel sorunu muğlak bir zeminde bırakmış oluruz: biz, devrimci dalganın dünya çapında devrimci yöntemlerle yaygınlaştırılmasından yana değil miyiz? Tabii ki bundan yanayız; ancak yaygınlaştırılmak durumunda olan bu devrimci dalganın adını koymak gerekir: dünya sosyalist devrimi. Tam bu noktada, şunu açıkca ortaya koymakta yarar var: biz devrimci-marksistler olarak, herhangi bir işçi devletinin, örneğin SSCB'nin devrimci kabarış koşullarında bir ülkedeki devrimci süreci ya da, daha temel bir ifadeyle, dünya devrimini hızlandırması ve güçlendirmesi anlamında askeri yöntemlerle müdahalesine karşı değiliz.

> "Troçki, «Robespierre, halkın süngülü misyonerlerden hoşlanmadığını söylemişti» diyor ve şöyle devam ediyor: «Bu, doğal olarak, baskıya karşı ayaklanan halklara dışardan askeri yardımda bulunma **hak ve görevini** (abç) dıştalamaz. Örneğin, 1919'da, Antant (İtilaf) güçleri Macar devrimini boğazladığında, doğallıkla bizim Macaristan'a askeri yöntemlerle yardım etme hakkımız vardı. Bu yardım, dünya emekçi kitleleri tarafından kavranabilir ve haklı bulunabilirdi. Ne yazık ki biz çok zayıftık... Şu anda Kremlin askeri açıdan çok daha güçlü. Bununla birlikte, hem ülke içinde hem de ülke dışında kitlelerin güvenini kaybetmiş durumda» (1).

Yani bu anlamda ve bu koşullarda yapılan bir müdahaleyi kategorik olarak reddetmeyiz. Örneğin Che'nin ve onun silahlı gerillalarının Bolivya'daki mücadelesini mahkûm etmez aksine selâmlarız; zîra Che'nin Bolivya'daki varlığı, kendi ifadesiyle «kıtasal devrimi yaygınlaştırmaktır» ve ülkede halihazırda kendi hakim sınıflarına karşı mücadele etmekte olan bir hareket vardır. Gene aynı şekilde, şu an Nikaragua'daki FSLN liderliğinin El Salvador'da, Karaipler'de yükselen devrimci mücadeleye, koşulları fiilen mevcut olduğundan askeri yardım da bulunmasını da kategorik olarak reddetmeliyiz; tek bir koşulla: eğer bu müdahalenin gerekçesi kendisini kapitalist-emperyalist saldırıya karşı devrimci yöntemlerle koruma,

---

(1) Leon Troçki; **Writings**, 1939-40, s. 142, Pathfinder Press, 1973.

ya da ülkedeki devrimci dalganın doruğuna ulaşmasına katkıda bulunmak ise... Yani şu an Afganistan olayında SSCB'nin durumunda sözkonusu olduğu haliyle, müdahale, ülkede ve bölgede devrimin ve dünya devriminin çıkarlarına *aleyhine*, kendi bürokratik devlet çıkarları *uğruna* yapılmadığı koşullarda...

SSCB'nin Savunulması

Zaten dünya devrimi anlayışını savunmak özü itibariyle dünyanın farklı kesimlerinde yürütülen sınıf mücadelelerin birbiriyle kaynaştırılması perspektifini kendisiyle birlikte içerirken, aynı zamanda dünyada devrimci hareketin o ana kadar elde ettiği kazanımları da devrimci yöntemlerle savunma anlamına gelir. İşte tam da bu noktada, *dünya devriminin o ana kadarki kazanımlarını korumak anlamında, bir proleter devrimin ve onunla birlikte tarih sahnesine çıkan bir işçi devletinin mücadele yoluyla elde ettiği kazanımları korumak anlamında ve bunlarla uyum içinde, bu kazanımların billurlaştığı işçi devletinin varlığını kapitalist-emperyalist mihrakların olası saldırıları karşısında onu savunmak anlamında*, sorun, ilk kez Bolşeviklerin karşısına Ekim Devrimi ve sonrasında gelmiştir:

> «Kuruluşunu izleyen ilk yıllarda Kömünist Enternasyonal'in yüklendiği sayısız politik yükümlülükler arasında **Sovyet devletinin yabancı müdahaleye karşı savunulması** konusu büyük önem kazandı. Bu savunma herşeyden önce, örneğin 1920 Lehistan seferi sırasında Sovyet Rusya'ya Fransız müdahalesi tehditi sırasında olduğu gibi, devrimci eylemin özgül bir görevi olarak düşünülüyordu; ama bu savunma için önerilen araçlar yanlızca devrimci sınıf mücadelesinin araçları idi: yani, gösteriler, işçi sınıfını belirli gruplarının (dok işçileri, demiryolu işçileri, mühimmat fabrikaları işçileri) grevleri veya genel grevler. Böylece **Sovyet Rusya'nın devrimci savunması** sorunları belirli özgül görevler ifade etmekle birlikte, uluslararası devrimin yayılması için uygun şartlar hazırlama sorunları ile ahenkli bir biçimde kaynaştırılıyordu.» (2)

---

(2) E. Mandel; **Barış İçinde Birlikte Yaşama ve Dünya Devrimi**, Köz Yayınları, 1975.

SSCB'nin bir işçi devleti olarak tarih sahnesine çıkması ve Ekim Devrimi'nin kazanımlarını devrimci yöntemlerle, dünya devriminin çıkarları doğrultusunda savunma Bolşevik-Leninistlerde bir anlayış olarak temellendi. İşte o günden bugüne, devrimci marksistleri her türlü küçük-burjuva milliyetçilikten, Çin Halk Cumhuriyeti'nin, ÇKP'nin geliştirdiği anti-sovyetizm batağından, İspanya iç savaşı sırasında kendi burjuvazilerine yaranmak uğruna Moskova'nın 'adem-i müdahaleci' çizgisini olumlayan İspanyol Komünist Partisi'nden *ayırdeden* anlayış budur. Emperyalist saldırı ve karşı-devrimin saldırısı karşısında SSCB'yi savunma tavrı programatik olarak ilk kez '38 Geçiş Programı'nda geliştirilmiştir. (3)

Geçiş Programı'nın yazılmasının *hemen ertesinde*, Nazizmin fiili saldırı ve yayılmacılık politikası karşısında, SSCB'nin gerçekten de bir 'savunma' konumunda olduğu somut bağlamda Troçki'nin, Stalin'in Sovyetler Birliği'nin Hitler'e karşı stratejik üstünlük ele geçirme yolunda Polonya ve Finlandiya'yı askeri işgali karşısında «SSCB'nin savunulması» perspektifini en açık haliyle geliştirdiğini görürüz. Bu noktada Troçki, öncelikle, SSCB'yi savunma derken, *neyi savunmak, neye karşı mücadele etmek* sorununu açıklığa kavuşturmaya çalışır.

> «Biz bir hükümet partisi değiliz; yanlızca kapitalist ülkelerde değil SSCB'de de biz uzlaşmaz bir muhalefet partisiyiz. Görevlerimizi, bu görevlerden biri olarak SSCB'nin savunulmasını, biz ne burjuva hükümetleri aracılığıyla ne de hatta SSCB aracılığıyla yerine getiririz; biz bu görevlerimizi tamamiyle ve yalnızca ajitasyon yoluyla kitleleri eğiterek, işçilere neyi savunup neyi yerle bir edeceklerini anlatarak yerine getiririz. Böylesi bir «savunma» anında mucizevî sonuçlar yaratamaz. Ancak biz kendimizi mucizeler yaratan işçiler olarak da görmüyoruz. Şu koşullarda biz bir devrimci azınlığız. Biz çalışmalarımızı öylesine sürdürmeliyiz ki, üzerlerinde etkinliğimiz olan işçiler gelişen olayları doğru olarak kavrasınlar, kendilerinin olaylar

---

(3) (BKZ: 'Emperyalizm ve savaşa karşı mücadele' ve 'SSCB ve geçiş çağının sorunları' bölümleri / Sürekli Devrim Bildirge, 1978 Temmuz)

tarafından fenersiz yakalanmasına izin vermesinler, ve önümüzdeki görevleri yerine getirmek yolunda kendi sınıflarını devrimci çözümlere yönelecek coşkuyla doldursunlar.» (4)

Burada da açıkça görüldüğü gibi, Troçki SSCB'yi savunmak anlayışını SSCB'deki temel görevi yadsıyarak geliştirmemiştir. Troçki için SSCB'de temel görev *politik devrim* olarak kalmaya devam etmektedir. Bu, aynı şekilde Polonya ve Finlandiya gibi o dönem SSCB'nin askeri işgali altındaki ülkeler için de geçerliliğini korumaktadır. Troçki, *«SSCB'de devlet mülkiyetinin varlığını sürdürmesi için bürokrasinin yıkılması kaçınılmazdır. İşte yanlızca bu anlamda biz SSCB'nin savunulması tavrını alırız.»* (5) diyor. Gene aynı şekilde Troçki için SSCB'de devlet mülkiyetini savunma, yani muzaffer Ekim Devrimi'nin bu temel kazanımını savunma, bir ileri düzeyde de, dünya proleter devrimi anlayışına tabi olarak ele alınmaktadır.

> «İşgal altındaki topraklarda görevimiz aynen SSCB'deki görevlerimiz gibidir; ancak buralardaki görevlerimiz olayların keskin bir biçimde bizi karşı karşıya bırakarak gelişmesiyle, bunlar yoluyla SSCB'ye ilişkin genel görevlerimizi daha net bir hale getirme imkanını bize veriyor. Sloganlarımızı öylesine formule etmeliyiz ki, işçiler bizim SSCB'de neyi savunup (devlet mülkiyeti ve planlı ekonomi), neye karşı yılmaz bir mücadele verdiğimizi (asalak bürokrasi ve onun Komintern'i) en açık haliyle anlayabilsinler. Sovyet bürokrasisini alaşağı etme sorununun, bizim için, SSCB'de üretim araçları üzerindeki devlet mülkiyetini koruma sorununa tabi olduğu ve SSCB'de üretim araçları üzerindeki devlet mülkiyetini koruma sorununun da, bizim için, dünya proleter devrimi sorununa tabi olduğu olgusunu bir an için bile aklımızdan çıkarmamalıyız.» (6)

Troçki SSCB'yi devrimci bir içerikle savunma anlayışının SSCB'de bir politik devrim için mücadele ve bu mücadeleyi de dünya sosyalist devrimi perspektifi içine yerleştirdikten

---

(4) Leon Troçki, **In Defense of Marxism**, s. 17, Pathfinder Press, 1973.

(5) Age s. 15.

(6) Age s. 21.

sonra Kremlin'in politikalarının özürcüsü olarak, «sosyalist anayurdu» savunma anlayışından farkını koymaya çalışıyor:

> «SSCB'nin savunulması sorunu üzerine yapılan hatalar çoğun bu «savunmanın» yöntemlerini yanlış olarak anlamaktan doğar. SSCB'nin savunulması, hiçbir biçimde, Kremlin bürokrasisi ile yakınlaşma, onun politikalarını kabul etme ya da onunla ittifak içinde olanların politikalarıyla uzlaşma anlamına gelmez. Bu sorun karşısında, tüm diğer sorunlarda olduğu gibi, biz bütünüyle uluslararası sınıf mücadelesinin temelleri üzerinde hareket ediyoruz.» (7)

İşte tam da burada sorunun en canalıcı noktasına geliyoruz: uluslararası sınıf mücadelesinin temelleri üzerinde hareket etmek...

SSCB'nin savunulması sorununu dünya devriminin çıkarlarına uygun olarak değerlendirmek... Troçki'nin bu anlayışı geliştirdiği döneme bir kez daha dönelim: Yıl 1939-40... Dünyanın akılalmaz bir kaos içinde olduğu II. Dünya Savaşı yılları. Dünya çapında karşı-devrim güçleniyor... Naziler, dünya çapında bir askeri yayılmacılık politikası izliyorlar ve açıkça SSCB'yi, bir işçi devleti olarak SSCB'yi, *imhaya* yöneliyorlar... SSCB bir dünya savaşı koşullarında tam bir *öz-savunma* konumunda. Bu somut olgu karşısında Troçki SSCB'nin bir işçi devleti olarak varlığını, varoluş koşullarını nazizme, emperyalist tehdite karşı savunmak anlamında SSCB'nin savunulması anlayışını geliştiriyor. Çünkü Troçki ve IV. Enternasyonal için o dönemde temel olan dünya sosyalist devriminin çıkarlarına uygun bir anlayışı geliştirmek; yani SSCB'deki işçi devletinin varlığını dünya devriminin o ana kadarki en temel kazanımı olarak savunmak:

> «Bizim için SSCB'nin savunulması dünya devriminin hazırlanmasıyla uyum içindedir (çakışıktır). Devrimin çıkarlarıyla çelişki içinde olmayacak yöntemlere ancak izin verilebilir. SSCB'nin savunulması ile dünya sosyalist devrimi arasındaki ilişki, bir taktik görev ile bir stratejik görev arasındaki ilişki gibidir. Bir taktik, stratejik amaca bağımlıdır ve hiçbir durumda ikinci ile, yani stratejik olanla çelişki içinde olamaz.» (8)

---

(7) Age s. 16
(8) Age s. 17.

Şimdi gelelim tüm bu söylediklerimizin Afganistan olayı ve bu olay karşısında geliştirilecek tavır, üretilecek sloganlar ve talepler ile ilişkisine... Nazilerin, emperyalistlerin tehditi altında, uluslararası savaş koşulları altında, bir öz-savunma durumunda olan ve bu bağlamda Polonya'yı ve Finlandiya'yı stratejik üstünlük uğruna ve bir işçi devleti olarak varlığını sürdürmek için işgal eden 1939-40'ların SSCB'si ile günümüzdeki, dış politika alanında esas olarak karşı-devrimci ve uluslararası statükoyu ve detantı koruma uğruna dünya devriminin çıkarlarını topyekûn bir yana itmiş SSCB arasında herhangi bir benzerlik kalmış mıdır? Polonya ve Finlandiya'yı öz-savunma koşullarında işgal eden SSCB'nin o dönemde emperyalizm tarafından imha edilme tehlikesi ile karşıkarşıya olduğunu söylüyoruz ve bu nedenle SSCB'nin savunulması anlamında bu işgaller karşısında «SSCB birlikleri Polonya ve Finlandiya'dan geri çekilmelidir» talebinin Bolşevik-Leninistler tarafından geliştirilmediğini görüyoruz. Oysa dünya savaşı ve emperyalizmin SSCB'yi imha etme durumunun bulunmadığı şu günkü koşullarda, SSCB'nin Afganistan'ı askeri işgali hiçbir biçimde SSCB açısından bir öz-savunma eylemi olarak gösterilemez ve bu bağlamda da Sovyet Birlikleri'nin Afganistan'dan geri çekilmesi talebi bir kez daha yakıcı güncelliğini kazanır.

SSCB Afganistan'da dünya devriminin çıkarlarını mı savunmaktadır, yoksa Sovyet bürokrasisinin, toplumsal konumunu ve uluslararası statükoyu koruması yolunda bir eylemi midir bu? Biz bu ikincisinin sözkonusu olduğuna inanıyoruz ve bu eyleme herhangi bir özür bulmanın nafile bir çaba olduğunu biliyoruz. Tabii ki, dünya çapında emperyalist mihraklar ile SSCB arasında belli bir «sürtüşmenin» varlığından sözetmek mümkün. Ancak gene biliyoruz ki, şu anki koşullarda, bu her ikisi arasındaki gerginlikler çoğun yerel planda çözümlenmeye çalışılıyor, Bir dünya savaşının ne içinde ne de arifesindeyiz. Ve biliyoruz ki, bir üçüncü dünya savaşı artık hiçbir biçimde konvansiyonel silahlarla sürdürülmeyecek, kullanılacak nükleer silahlar dünya toplumunu toplu bir imhânın

eşiğine getirecektir. Şu an için, uluslararası gerginlikler detantın kapsamında gideriliyor. SSCB'nin Afganistan'ı işgali de, sürdürdüğü etkinlik alanını geliştirme politikası içinde, bölgede politik stabilizasyonu kendi açısından sağlama almasından başka birşey değildir. Oysa biz devrimciler stabilizasyondan değil, bölgede devrimin çıkarlarını savunun bir politikanın geliştirilmesinden, bunun önüne Sovyet bürokrasisinin bir engel olarak dikilmemesinden yanayız. 1920'de Troçki'nin, Tukaçevski'nin Varşova'ya yaptığı ani saldırıyı *«henüz Leh devrimi olgunlaşmadığı için... böyle bir askeri hareketin Leh işçileri arasında şövenizmi güçlendireceği ve devrimi hızlandırmek yerine, yavaşlatacağı için»* karşı çıktığını hatırlamakta da yarar var. (9) Aynı şekilde, SSCB'nin Afganistan'a müdahalesi, şu an için çıkarlarını İslâm gerillalarının, âşîret liderlerinin önderliğinde ifade eden Afgan ezilen yığınları içinde dinci ideolojinin etkinliğini güçlendirecek, pekiştirecek koşulları meydana getirmektedir.

Bürokratik Reform Mu, Devrimci Dönüşüm Mü?

Özellikle Davut monarşisinin yıkılmasından sonra, Afganistan'da birbiri ardından gelen ADHP hükümetlerinin yönetimi altında bir dizi toplumsal reform girişiminin sürdürüldüğünü biliyoruz. (Bu sayıda yeralan IV. Enternasyonal'in Afganistan üzerine bu reform girişimlerine ilişkin olarak deklarasyonunda bu reform girişimlerine ilişkin olarak Türkçe hiçbir kaynakta olmadığı ölçüde geniş bilginin verildiği gözönüne alınarak burada bir kez daha betimsel bir açıklamaya girişmiyoruz). Sol içindeki tartışmalarda kimi zaman üstü örtülü bir biçimde, kimi zaman da açıkça, şu sorun gündeme getiriliyor: «Sovyet birliklerinin geri çekilmesi halinde, ADHP'nin iktidardan düşüp, İslâmı gericiliğin iktidarı koşullarında, bu ilerici girişimler berhava olacaktır; bu açıdan da Sovyet bir-

---

(9) E. Mandel; **Barış İçinde Birlikte Yaşama ve Dünya Devrimi**, s. 12.

liklerinin geri çekilmesini talep etmek Afgan ezilen yığınlarının çıkarları açısından yanlış olacaktır.» Biz ADHP'nin bürokratik yöntemlerle, hiçbir kitle hareketliliğine ve örgütlenmesine dayanmadan giriştiği bu reformların ilerici niteliğini yadsımıyoruz. Ancak gene bliyoruz ki, bu türden ilerici-demokratik reform girişimleri, son tahlilde, yanlızca bir işçi-köylü iktidarına yönelen bir sürekli devrim sürecinde Afgan ezilen yığınları için tarihsel bir kazanım haline gelecektir. Biz bu reformların ilerici yanını yadsımıyor ve *bunların korunması uğruna* geriliğe karşı Afgan kitlelerin seferberliğini ve örgütlenmesini savunuyoruz. Aynen Troçki'nin benzer bir bağlamda, Polonya'da Sovyet varlığı ile birlikte gelişen devletleştirmeler karşısında aldığı tavır gibi...

«Bununla birlikte, bizim Kremlin'i ve Komintern'i **genel** değerlendirişimiz, işgal altındaki bölgelerde (SSCB'nin işgali altındaki Polonya'nın doğusu kasdediliyor, y.n.) gerçekleştirilen devletleştirmelerin kendi içinde ilerici bir tedbir olduğu **belirli** olgusunu değiştirmez. Bunu açık olarak kabul etmeliyiz. Yakın gelecekte Doğu Polonya'da «huzur ve sükûnu» yerine getirmek için Hitler ordularını Doğu'ya sürdüğünde, öncü işçiler Hitler'e karşı, Bonapartist Sovyet bürokrasisi tarafından yerleştirilen bu yeni mülkiyet biçimlerine sahip çıkacaklardır.» (10)

Troçki, daha ilerdeki satırlarda, bu tedbirlerin ilericiliğinin göreli olduğunu ve bu tedbirlerin etkinliğinin diğer tüm etmenlerin toplam ağırlığına bağlı olduğunu da belirtiyor.

Peki, bu tedbirlerin ilerici niteliğinin korunması hangi koşullarda mümkün olacaktır; Sovyet askeri varlığı mıdır bunun koşullarını sağlayacak ya da sürdürecek olan?

Kendimizi bir Afgan devrimcisinin yerine koyalım —herhalde gerçek enternasyonalizm bu olsa gerek— bu koşullarda onların çıkarları doğrultusunda geliştirme görevini üstlendiğimiz bu reformların güvencesini ancak onların öz-güçleri, öz-mücadeleleri ve öz-örgütleri olduğunu mu anlatacağız, yoksa bunların güvencesi olarak Sovyet askeri varlığını mı göstereceğiz? 'Koşulları fiili olarak gerçekleştiğinde çekilmesi'

---

(10) L. Troçki, **In Defense of Marxism**, s. 19.

olasılığı da olan Sovyet birlikleri değildir bu kazanımların gerçek güvencesi olan. Polonya örneğinde Troçki Bolşevik-Leninistlerin görevlerini şöyle belirliyor:

«Aynı zamanda, Polonya'nın Kızılordu tarafından işgal edilen bölgelerinde IV. Enternasyonal'in partizanları toprakağalarını ve kapitalistleri mülksüzleştirmekte, toprağı köylüler arasında bölüştürmekte, Sovyetler, işçi komiteleri vs. yaratmakta en belirleyici rolü oynamalıdırlar. Onlar, bunu yaparken, siyasî bağımsızlıklarını korumalı, Sovyetlerin ve fabrika komitelerinin seçimlerinde bunların bürokrasiden tam bağımsızlığı için mücadele vermeli ve devrimci propogandayı Kremin'e ve onun yerel aracılarına karşı güvensizlik ruhuyla sürdürmelidirler. (11)

Troçki burada hayati bir noktaya değiniyor: bu kazanımları koruma ve onlara daha ileri ve devrimci bir içerik verme mücadelesinde devrimci propagandanın *'Kremlin'e ve onun yerel aracılarına karşı güvensizlik ruhuyla* sürdürülmesi'. İşte tam da bu bağlamda, Polonya'dakilerden çok daha geri bir düzeyde de olsa sözkonusu olan kazanımlara tarihsel anlamını verecek devrimci bir önderliğin de bulunmadığı Afganistan'dan Sovyet birliklerinin geri çekilmesi talebi, devrimci propogandanın Kremlin bürokrasisine güvensizlik ve kitlelerin yanlızca kendi öz-güçlerine, öz-mücadelelerine güvenmeleri bağlamında yürütülmesi açısından hayati öneme sahiptir. Bu bağlamda da Sovyet birliklerinin geri çekilmesi talebi bir kez daha tarihsel haklılığını kazanmak durumundadır.

Temelsiz Yaklaşımlara İki Örnek : Birikim Ve Devrimci Yol

Evet, Afganistan'da bundan kısa bir süre önce gerçekleştirilen dolaysız Sovyet askeri müdahalesi karşısında dünyanın her yanında olduğu gibi Türkiye'de de politik içerikleri farklı ama her biri sözkonusu siyasi eğilimin bir bütün olarak benimsemiş olduğu ideoloji ile değişen oranlarda uyum içinde olan tepkiler gelişti. Bunlar içinde yıllardır tüm politik varlıkları SSCB ve Çin bürokrasilerinin bastonu olmakla belirle-

---

(11) Leon Troçki; **Age** s. 20.

nen Moskovacı ve çeşitli eğilimlerden Maoist kaynaklı «fahri konsoloslarım» tavırları bizim için hiç de şaşırtıcı değil. İkinci olarak ise, Afganistan'a Sovyet müdahalesi vesilesiyle SSCB'den «bağımsızlaşma» «hak ve özgürlüğünü» bir dönem önce elde etmiş İtalyan ve İspanyol KP'leri gibi bu «sosyalizme yaraşmaz» eylemi «kınayan» Örokomünist akımları görüyoruz. Öte yanda ise, «SSCB'den ve ÇHC'inden bağımsız bir çizgi» geliştirmeye çalışan merkezci akımlar da, her olay karşısında olduğu gibi, bu olay vesilesiyle de «her iki kampı da» eleştirerek, bu temelde neden iki kampa da karşı olduklarını kendilerince bir kez daha açıklama fırsatı buluyor, ancak merkezciliklerinin doğası gereği net bir alternatif politik tavır geliştirmekte başarısızlığa uğruyorlar. Bu son kesim içinde ise, Türkiye'den belirgin iki örnek olarak *Devrimci Yol*'un (12) ve *Birikim* dergisinin (13) yaklaşımlarını gösterebiliriz. Bu yazının sınırlılığı nedeniyle, genel siyasi ideolojileri içinde değerlendirilmeleri olası olan Moskovacı ve Pekinci, Tirancı çizgilerin tavırlarının eleştirisine girmeyeceğiz. Gelelim Dev-Yol çizgisinin ve Birikim dergisinin Özel Sayısı'nda aldıkları tavırlara...

Birikim dergisinin Afganistan özel sayısı okuyan da —hele biraz da Sovyetler'deki «sosyalizme» kuşku duyan bir kişi ise— ilk solukta SSCB'nin ve Afganistan olayı karşısında tavrının ciddi bir eleştirisi izlemini bırakabiliyor. Oysa bu yaklaşım biraz daha derinine irdelendiğinde bir sürü cesurane meydan okumanın ardından hiç ama hiçbir politik tavrın geliştirilmediği sonucunu çıkarmak kolaylıkla mümkün.

Dahası, metinde çoğun canalıcı belirlemelerle ortaya konan bu eleştiriyi bir anda kendisiyle birlikte değersiz kılan bir temel kavram geliştirilmeye çalışılmış: SSCB'nin izlediği «büyük güç», «büyük devlet» politikası... *«SSCB devletinin Afganistan'a doğrudan askeri müdahalesi onun izlediği «büyük güç» politikasının mantikî sonucu, ürünüdür.»* (14) Biri-

---

(12) **Devrimci Yol**, sayı: 34, s. 8.
(13) **Birikim** Afganistan Özel Sayısı, Ocak 1980.
(14) **Birikim...**, s. 3.

kim yazarları, sanırız bu türden eleştirileri etkisiz kılmak için tırnak işaretlerine başvurmuşlar. Ancak gene de metnin diğer kısımlarına bakıldığında «bu tırnak işaretli büyük güç, büyük devletin» sınıfsal temelde bir çözümlemesini aramak boşuna bir uğraş haline geliyor. Metinde bir «büyük devlet politikası olarak SSCB'nin tavrının öteki büyük güçlerinkinden» —ABD vs. gibi— «farklı olmadığı» (özellikle dış politika alanında deniyor) bunlar arasında ayrımın «devletlerin üzerlerinde yükseldikleri toplumların yapılarında yattığı» söyleniyor. (15) Güzel... Ancak, biraz sabreder de iki satır aşağıya bir göz atarsanız, göreceksiniz ki SSCB'yi ABD'den temelde ayırdeden SSCB'de tekelci kapitalist bir yapının olmaması, *«dolayısıyla, SSCB'de devlet dışında, devlet yönetimine herhangibir politikayı empoze eden güçler de yoktur»* Birikim yazarlarına göre... (16) Tamam, böylece Sovyetler Birliği'nin tekelci-kapitalist bir yapıya sahip olmadığını anlamış bulunuyoruz. Ve de ayrıca Sovyetler'de devlet dışında, devlet yönetimine herhangi bir politikayı empoze eden toplumsal güçlerin de olmadığı söyleniyor. Hiç sözümüzü sakınmadan, açıkgönüllülükle belirtelim: Birikim yazarları bu metinde açıkca Hegelci bir devlet anlayışı geliştirmek durumundalar. Zîra «büyük güç» ya da «büyük devlet» kavramlarının (ister tırnak içinde, ister tırnaksız kullanılsın) Marksist terminoloji ile yakından uzaktan hiçbir alakası yoktur çünkü bu kavramların sınıf içeriği yoktur! Belki bu kavramlar hiçbir sınıf çözümlemesine gitmeden, Sovyet «sosyalizminde» ampirik olarak saptadıkları aksaklıkların, «teoriye uymayışların» niteliğinin belirlenmesinde *Birikim* yazarları tarafından en «zararsız» yol olarak görülmüş. Ancak, eğer marksizm alanında at oynatacaksak, kavramsal sadakat herhalde büyük önem taşır; bunu Birikim yazarları başka yazılarında sık sık vurgularlar. Tabii ki burada yanıtını almak istediğimiz soruyu «SSCB kapitalist mi, değil mi?» gibisine dar bir kapsamda yöneltmek durumunda değiliz; ancak bir devletin şu ya da bu düzeyde bir çözümlemesi yapılıyorsa,

---

(15) **Birikim...**, s. 4.
(16) **Birikim...**, s. 4.

onun sınıf niteliğinden, üzerinde yükseldiği toplumun sınıf temellerinden kalkınmak zorundayız. Örneğin Lenin'in Osmanlı ve Çarlık Rusya'sının yapısını çözümlemeye çalışırken 'memur devlet' kavramını geliştirdiğini biliyoruz. Ancak, Lenin, bu memur devletin içinde yer aldığı toplumsal yapının sınıf temellerinden de söz ediyor ve bu tür devletlerin ancak geniş, edilgen bir köylülük temelinde, gaspa dayalı epeyce şişkin bir merkezi bürokrasinin varlığı ile birlikte tarih sahnesinde görüldüğünü söylüyor.

Evet, eğer SSCB tekelci-kapitalist bir yapıya sahip değilse (ki buna katılıyoruz) ve eğer —ampirik düzeyde doğru bir saptama olan— SSCB devleti üzerinde, devlet dışında baskı gücüne sahip bir toplumsal güçten de sözedemiyorsak ve eğer Hegelci bir sınıflar-üstü devlet kavramına da sahip değilsek, 'SSCB devletinin sınıf niteliği nedir' sorusuna açık, kaçamaksız bir yanıt vermek zorundayız! *Birikim* yazarlarının başvurdukları reel-sosyalizm kavramı da sınıf temellerini vermekten çok uzak: bu can simidi gibi yapıştıkları kavram da 'ideolojik düzeyle' sınırlı. Aynen *Devrimci Yol*'un temellendiği modern revizyonizm kavramı gibi. 'Modern revizyonizm' tanımlaması marksizmin bir sağkanat sapmasına tekabül eder; sanırız bir devletin sınıf karakterini yalnızca siyasi ideolojisi ile sınırlı olarak saptayamayız; nasıl tüm sosyalist etiketine, hükümetinde yeralan sosyalist bakanlara rağmen Fransa'da 1936'daki Leon Blum'un Halk Cephesi hükümetinin burjuva sınıf temelleri üzerinde yükselmiş olduğunu ve bu nedenle varlığını sürdüremediğini söyleyebiliyorsak. Örneğin, III. Enternasyonal tezlerine göre «burjuva toplumu yıkılmadan da bir işçi hükümetinin kurulma olasılığı vardır». Diyelim ki, Fransa'da KP ve SP, yani sol cephe cüret edip hükümeti ele geçirmeye yönelse idi, bu, açıkça burjuva bir toplumsal temel üzerinde, tarihsel olarak alaşağı edilmek olasılığı ile her an karşı karşıya da olsa, bir *işçi hükümeti* olacaktı. Bir tek koşul varolduğu için; Fransız işçi sınıfının ezici bir çoğunluğu yanlızca oy vererek de değil bu partilerle organik bir ilişki içinde olduğu, kendi sınıfının çıkarlarının *halihazırda* bu partilerde ifade bul-

duğuna inandığı ve en önemlisi, bu, Fransız işçi sınıfının burjuvaziden ideolojik ve siyasal bağımsızlığını kazanmasında devasa bir aşama olduğu için. Dolayısıyla, *Birikim* yazarlarına yönelttiğimiz bu sorun bizim için dar kapsamlı olarak ele alınmıyor. Biz devrimci-marksistler SSCB'yi sosyalizme geçiş yolunda tıkanmış bir toplumsal yapı olarak, SSCB devletini de bürokratik yozlaşmaya uğraşım bir işçi devleti olarak görüyor, tüm saptamalarımızı bu eksen üzerinde geliştiriyoruz. Örneğin SSCB'nin savunulması perspektifine de bu saptamalardan hareketle varıyoruz. *Birikim* yazarlarının da çok iyi haberdar olduğunu tahmin ettiğimiz gibi, hareketimizin dünya çapında SSCB'nin toplumsal yapısının çözümlenmesine ilişkin olarak oldukça gelişkin bir teorik mirası vardır. Kabul edersiniz, ya da etmezsiniz, ama hesaplaşmak zorundasınız, hem de marksizmin alanında, marksist kavramlarla hesaplaşmak zorundasınız devrimci marksizmin yaşayan özüyle. Bırakalım, «büyük güç,» «büyük devlet» politikası gibi kavramlarla gözlemciler, dış politika köşeyazarları uğraşsın... Zira tüm bu sözüedilen hayati noktalar üzerine açık ve kesin bir saptamanız yoksa, «SSCB'nin bu sosyalizme yakışık düşmeyen» tüm eylemlerini, hem de en şairane bir dil ile teşhir de etseniz, buralardan açık politik sonuçlara varmanız mümkün olmayacaktır.

Birikim'in Afganistan özel sayısından olgusal düzeyde tam anlamıyla doğru diyebileceğimiz bir saptama örneği:

> «Dünyanın ilk sosyalist devriminden hemen sonra oluşan uluslararası ortamda, **devrimciler** genel olarak, başlıca görevin **Sovyetler Birliği'ni savunmak** ve korumak olduğunu **benimsemişlerdi.** Gerçekten de dünya emperyalist güçlerinin SSCB ülkesindeki karşı-devrimcilere destek vererek veya doğrudan müdahale ederek Sovyetler Birliği'ni —Churchill'in deyişiyle— «daha beşikteyken» yok etmesi ihtimali, başka her türlü sorundan önde gelen, **en hayati sorundu devrimciler için.»** (a.b.ç) (17)

Peki ama, eğer dünya komünist hareketinin tüm mücadele geleneği, tüm teorik, örgütsel ve *programatik* mirası eğer *Birikim yazarlarının algılamak istedikleri kadarıyla* sınırlı değilse,

---

(17) **Birikim...,** s. 3.

söylesinler bize kimdi bu devrimciler? Kimdir «genel olarak devrimciler» diye sözü edilen, resmi ideolojinin insanların beyninden kazımaya çalıştığı bu kişiler? Bir siyasi hareket, her şeyin üstünde, bir programatik varlıkla hayat bulur. Eğer o gün için, «SSCB'yi emperyalist tehdit karşısında savunmak gerekir» diyen tek, tek aydınlardan sözedilmiyorsa, bir kesim devrimci için geçerli olan politik, programatik bir pozisyondan sözediliyorsa, gene *Birikim* yazarları iyi bilirler sanırız, bu alanda bir tek IV. Enternasyonal hareketi bu anlayışı Ekim devriminin yozlaşmasının ilk belirtilerinden bu yana, hem de satır aralarında değil, burjuva ideolojisine ve Stalinistlerin kanlı terörüne karşı savunagelmiştir. Bir önceki bölümde açımlandığı haliyle, bu bizim için *Geçiş Programından* bu yana, hem de bir dogma olarak değil, uluslararası sınıf mücadelesinin yaşayan, canlı ilkeleri temelinde geçerliliğini korumaktadır. Yani, «SSCB'yi savunmak ve korumak» doğru görevini savunanlar eğer —hem sözü edilen dönemde, hem de sonrasında, günümüzde— IV. Enternasyonal hareketi değilse, hangi *siyasi harekettir* sözü edilen; başka hangi siyasi hareketin programına kazılıdır bu anlayış? Vurgulayarak 'siyasi hareket', 'program' diyoruz, bize tek, tek «sağ duyulu» anti-Stalinist aydınlardan sözedilmesin... Er ya da geç, Birikim yazarları bu değdirince ellerini yakan anlayışla hesaplaşmak zorundadırlar.

....

Şimdi gelelim *Devrimci Yol*'un Afganistan olayını çözümlemesine... Devrimci Yol çözümlemesine şöyle baslıyor: *«Bu askeri müdahale, SSCB revizyonizminin dış politikasının Afganistan özelindeki somutlanmasının zorunlu olarak vardığı son biçimdir.»* (18) İlginç bir tesadüf; bir önceki bölümde Birikim'den yaptığımız ilk alıntıya dönüp, bir kez daha göz atarsanız, «SSCB devletinin izlediği büyük güç, büyük devlet politikası» sözcüklerinin yerini bu kez «SSCB revizyonizminin» aldığını göreceksiniz. Geliştirilen her iki kavram da açıkça ideolojik ve parti-politika düzeyi ile sınırlı ve sınıf temelinden yoksun kavramlar. Ancak burada sorun, yanlızca kavramların niteliğinde

(18) **Devrimci Yol,** Sayı: **34,** s. 8.

değil, daha da temelde, sözü edilen iki yaklaşımın da merkezciliğin, aman vermez çemberinde sıkışıp kalmalarındandır. «Her iki kampı da» —çoğun haklı gerekçelerle— güzelce eleştirip, teşhir ederek kendi «devrimci» siyasal konumunuzu kazanırsınız. Ancak biliyoruz, bu yetmez. *Devrimci Yol*, daha da ileri giderek, işte diyor, bizim Moskovacılar da yarın öbürgün B. Karmal'ın başvurduğu yöntemlere başvurabilirler —her halde öylesi bir olasılıkta da *Devrimci Yol* «yurt savunması» propogandasına girişecektir— aman dikkatli oluna! Böylece, DY kendi için aslî olan «teşhir ve de tecrit» görevini yerine getiriyor.

«Gerçeğin bir parçası» diyor *Devrimci Yol*, «SSCB, Afganistan'a askeri müdahaleyi Afganistan'ın nüfuz alanından çıkıp ABD nüfuz alanına girmesi tehlikesini gördüğü için yapmıştır.» (19) Son beş yılda, SSCB'nin «sosyalist olmayan ülkeler» içinde, en büyük ekonomik, askeri yardımı yaptığı Afganistan, ne zaman SSCB nüfuz alanından çıktı da, ABD emperyalizminin eline düşmesi olasılığı belirdi? Söz konusu olan yanlızca, SSCB'nin yıllardır bu ülkede sürdürdüğü ekonomik ve politik nüfuzunu askeri yöntemlerle fiili bir hale getirmesi değil de nedir? Dünyayı bir büyük satranç tahtası, SSCB ve ABD'yi de iki usta oyuncu olarak görmenin Marksizmle hiçbir ilişiği yoktur. *Detant, özü itibariyle, sürmektedir*. Bu özgül durumda SSCB için detantı bölgede sürdürmenin *yöntemleri* değişmiştir. Detant özü itibariyle varlığını korumaktadır; çünkü, SSCB bürokrasisi ve emperyalist mihraklar arasındaki pazarlıklar şu an için yerel sürtüşmelerle giderilmek durumundadır. Detant sürmektedir; çünkü detantın üzerinde geliştiği politik temeller ve en önemlisi detantı devrimci anlamda kökünden sarsacak tek güç olan dünya proletaryasının indireceği belirleyici darbeler şu an için sözkonusu değildir.

Daha ileriki satırlarda, *Derimci Yol*, «Evet,» diyor, «SSCB Afganistan'ı ABD'ye kaptırmamak için askeri müdahale yapmak *zorunda kaldı*.» (20) Ayrıca bunun devrim vs. ile alakası ol-

---

(19) **Devrimci Yol,** Sayı: 34, s. 8.
(20) **Devrimci Yol,** Sayı: 34, s. 8.

madığı da belirtiliyor. Buna hepimiz katılıyoruz da, su meşhur, tarihte sık sık rastladığımız *«zorunluluk»* sorununa değinmeden geçemeyeceğiz. Hani şu mahut «zorunluluk» ve «koşullar gereği» mantığı: hani şu «ne yapılabilirdi ki, Stalin devrimci işçi-köylü ittifakını yerleştirmek için köylülüğe taviz vermek *zorundaydı»* ama tabii bir kaç sene sonrası için de «ne yapılabilirdi ki, devrimin çıkarları uğruna, Stalin kulakların kesilmesini gerçekleştirmek *zorundaydı»*, «tek ülkede sosyalizmi korumak için dünya çapındaki diğer devrimci görevlerini bir süre için ikinci plana atmak *zorundaydı»* mantığı... Biz bu mantığı çok yakından tanırız. Ancak, her ne kadar bu mantığın ardında gizlenmeye çalışılırsa çalışılsın, bir bütün olarak, yaşayan, canlı sonuçlarıyla, Stalinist ihanet çizgisinin tarihsel konumunu da iyi biliriz, her niyet edenin bilebileceği gibi... Yok arkadaşlar, SSCB Afganistan'ı ABD'ye kaptırmamak için değil, temelde kendi toplumsal ve politik konumunu ve ancak kendi bu konumunu koruyabilmesinin koşullarını içinde bulunduran «uluslararası sattüko»yu korumak için bu askeri müdahaleye başvurmak zorunda kaldı ve kendimizi hiç zorlamayalım, bu müdahalenin hiçbir özrü yoktur! Zira hiç te çok ilişiksiz bir noktadan değil, *tam da bu «zorunluluk» anlayışından* hareketle modern revizyonist dedikleriniz ve Brejnev'in kendisi bu olayı haklı çıkarmaya çalışıyorlar. Afganistan türü olaylar, her defasında —maalesef— *Devrimci Yol*'a «her iki kampa» ve onun siyasi temsilcilerine karşı olmakla yetinilemiyeceğini bir kez daha göstermek durmundadır.

(Sosyalist İşçi Partisi)

HKS'nin Seçim Platformu

Çe Bayed Kerd (Ne Yapmalı)
29.12.1979 Özel Sayı

1. İktidardaki Kliğin Tasarıları

Yeni Kapitalist rejimin yöneticileri, halkın özgürlüklerini boğmak ve İranlı emekçi ve ezilen kitlelerin arzularını yerine getirmeyi reddetmekten ibaret olan on aylık yüz kızartıcı bilançoları ile bugün yeni bir manevra düzenlemek istemektedirler: Sözde bir başkanlık seçimi. İslâm kılıfı altında halkın siyasal egemenliğini gaspeden gerici rejim, Şii hiyerarşisinin bir kesimini İran'ın karşı çıkılması olanaksız önderleri yaptı; İslâm Cumhuriyeti etiketi altında İran'a despotik bir halifelik (1) dayatan bu önderler, bugün başkanlık seçimi için İran halkına çağrı yapmaktadırlar.

İktidardaki «özgürlük düşkünü» **Ağalar** («Beyler») ve Ulemâ, senaryoyu, Cumhurbaşkanı'nın, İran halkının iradesini hiçbir biçimde ifade edemeyerek seçileceği ve iktidarda, etkinlikten mahrum olarak ancak bir alet olabileceği şekilde düzenlediler. Anayasa'ya göre, «seçilen» başkanın tek görevi **Fıkıh**'ın (2) ya da Muhafızlar Konseyi'nin söyledikle-

---

(1) Şii tarihinde halifeler, tarihsel olarak, peygamberlik soyundan gelen Ali kolunun mirasçılarının aleyhine iktidarı gaspeden ve Şiiliğin doğmasına yol açan dinci siyasal sünni önderlerdir (NDR).

(2) Anayasa'nın 110. maddesinde bulunan Faghin Velayat (Fıkıh'ın Velayeti) kuralı tüm hükümet ve yasama akitleri ve kararlarının (Kuran yasasına uygunluklarının araştırılması için) ya İmam Humeyni ya da o öldükten sonra bir dinadamları Konseyi tarafından teokratik denetimini şart koşar (NDR).

rini yerine getirmek olacaktır. Hatta **Ağalar,** seçilecek başkanın bir tür «varolmayan kişi» olacağı yolunda halkı uyardılar.

Seçim, düzenlendiği biçimde öylesine karikatür ve gericidir ki, en temel demokratik hak, yani aday gösterme hakkı bile halka çok görülmüştür. Bir aday, fiili olarak tanınmadan önce, **Baş Fagih**'in onayından geçmek zorundadır. Bu demektir ki, seçimlerden önce bile, tüm başkanlık adaylarının **Fıkıh**'a bağlılıklarını bildirmeleri gerekmektedir, bu olmadan kampanya yapmaya yetkili olamayacaklardır. Anayasa, adayın **«İslâm Cumhuriyeti'nin ilkelerine ve bu ülkenin resmî dinine karşı dürüst ve bağlı olan seçkin siyaset ve din adamları»** arasından seçilmesi gerektiğini açıklar.

Böylelikle, İran'daki ilk başkanlık seçimine yalnızca Fıkıh'ın Velayeti (Baş Molla'nın otoritesi) ilkesini, yani halkın siyasal egemenliğini gaspeden ve tüm iktidarı sözde «bizden daha üstün olan» ayrıcalıklı bir kesime bahşeden bir ilkeyi kabul edenler aday olabilmektedirler. İmam'ın bizzat imza attığı yeni yöneticilerin Anayasası, ancak, kapitalist sömürünün «meşru» olduğunu kabul eden, büyük toprak sahiplerine karşı çıkmayan, toplumsal üretim araçlarının özel mülkiyetini sınırlandırmayı reddeden, kadınların eşitsizliğini bir zorunluluk olarak gören, ezilen ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkını tanımayan, ve üstüne üstlük tüm dini inançlar arasında yalnızca Şii dinine ya da daha doğrusu bu dinin özel bir yorumuna inanan adayları seçilebilir olarak kabul etmektedir.

Anlaşılacağı üzere, **Ağaların** düzenlediği bu sözde seçimde, yalnızca demokratların, sosyalistlerin ve devrimcilerin katılma hakkı değil, fakat diğer dinlere mensup olanların da (müslümanların bir bölümü de dahil olmak üzere) aday gösterme yetkileri gaspedilmiştir. Bu gerici seçimde, Kalkali gibi herkesçe bilinen katiller ya da sansür uygulayan Kutbizade gibi gerici hükümet yöneticileri «gerekli koşullara» uygun düşmektedirler, buna karşılık emekçi ve ezilen kitleleri savunanlar «meşru» aday olamamaktadırlar.

Kendilerini «bizden daha üstün» sayan birkaç ayrılcalıklı kişi, iktidar tekelini kendilerininmiş gibi göstermektedirler. Öyle ki kendi işbirlikçilerini bile aday göstermeye niyetleri yoktur. On ay boyunca **Ağaların** talimatlarını uygulamaktan ve ezilen halkın yaptığı devrimin ihanet koşullarını, yani egemenliğin din adamlarına devredilmesini ve kapitalist devletin yeni baştan tamir ve inşaasını hazırlamaktan başka bir şey yapmayan siyaset adamları, bugün **Ağalar** tarafından bile benimsenmemektedir.

Bu gerici seçim ve aynı şekilde düzenlenecek olan Ulusal Meclis seçimleri, siyasal durumu kitlelerden bağımsız olarak bir karara bağlamak ve İran'daki devrimci sürecin önüne geçmek için diktatörlüğü ve sömürüyü dayatan dinci kliğin aldığı son önlemlerdir. «Ya İslâm Cumhuriyeti ya Monarşi» referandumu kurnazlığı sayesinde bir Kurucu Meclis çağrısından ve hatta halk bu meclisin anlamını açık seçim anlamadan önce bir hükümet biçimi dayattılar. Devrimden sonra tüm siyasal özgürlükleri ortadan kaldırarak, milisler örgütleyerek, başlıca kitle iletişim araçları üzerine sansür koyarak ölçüsüz ve denetimsiz, gerçek bir beyin yıkama girişimine başladılar. Bir Kurucu Meclis yerine, kendi emirlerine uyan bir Ulemâ Meclisi çağrısı yaparak halkın iradesini ortaya koymasını önlediler. Önceden hiçbir açıklamada bulunmadan Fıkıh Velayeti hakkında bir bildiri yayınlayarak ve bu konuyu hiçbir tartışmaya sokmadan onaylayarak halkın egemenliğini gaspettiler. Kutsal bir «anti-emperyalist» manevra adı altında, iktidardaki kliğin içinde dinci kast lehine güç ilişkilerini değiştirdiler. Anti-demokratik ve açık bir aldatmaca olan referandum ile, en kurnaz tahrifat ve sansür yöntemlerini uygulayarak, karşı-devrimci anayasalarını «halkın onayladığını» iddia ettiler. Ve bugün, peşini Meclis seçimleri maskaralığının izleyeceği anti-demokratik başkanlık seçimleriyle gerici egemenliklerinin aletlerini yerlerine yerleştiriyorlar.

İktidardaki kliğin programı budur. Halifelik yöntemlerine oy isteyen ve ezilen kitlelerin dinsel duygularını sömü-

ren bir programın emekçilerin devrimci hareketinin soluğunu kesmek ve kapitalistler ve büyük toprak sahiplerinin egemenliğini yeniden kurmaktan başka amacı olamaz. Peki bu gerici tasarılara muhalefet etmek için ne yapmalı? Proletarya ve ezilen kitlelerin yönelişleri ne olmalı ve devrimci güçlerin görevleri nelerdir?

2. Emekçilerin ve Ezilen Kitlelerin Programı

Herşeyden önce şu esas olguyu anlamak gerek: siyasal karşı-devrimin tasarılarını etkin olarak teşhir etmenin ve bu karşı-devrimle fiile olarak mücadele etmenin tek yolu, geniş ezilen kitlelerin **siyasal ve bağımsız hareketliliğini** canlandırmaktır. Gericiliğin tasarıları ve karşı-devrimci önlemleriyle mücadele etme zorunluluğu duygusu, şimdiden, kent ve kır emekçileri arasında geniş ölçüde yaygınlaştı. **Ağaların** İslâm Cumhuriyeti'nin gerçek yüzü, ezilen kitlelerin bilincinde, hergün biraz daha açıklık kazanıyor. Kendilerine dayatılan önderlerden daima daha kalabalık olan halk kesimlerinin hoşnutsuzluğu hergün biraz daha artıyor ve yanılgıları parçalanıyor. Kitlelerin bu derin duygusu geniş bir direnme ve sürekli bir seferberlik hareketiyle açığa vurulabilir ve vurulmalıdır. Kitlelerin büyük bir kesiminde birçok yanılsamanın yok olmasına karşın, merkezi siyasal talepler ekseninde bütün ülke içinde yaygınlık kazanabilecek, emekçi ve ezilen kitleleri yeni baştan biraraya toparlayabilecek, bağımsız bir hareket henüz oluşturulmadı. Bunun sorumlusu esas olarak, kitlelerin en ileri kesimleri üzerinde etki sahibi olan güçlerin ve örgütlerin siyasal zayıflığı ve tereddütleridir. Ezilen kitlelerin önüne inandırıcı bir devrimci seçenek sunmadaki yeteneksizlikleri, emekçi ve ezilen kitlelerin bağımsız hareketliliğini sağlayacak koşulları yaratmayı zorlaştırdı.

Eğer devrimci emekçiler, emekçilerin ve ezilen kitlelerin mücadelelerini bağımsız bir biçimde seferber etmenin

ve örgütlemenin gerekliliği ile ilgili görevlerinin neler ol-
duğunu anlamazlarsa, kitlelerin hoşnutsuzuğunun şiddet-
lenmesine karşın, güç ilişkileri gericilik lehinde gelişecek-
tir. Eğer bu güçler, kitlelerin bilinç düzeyine ve mücadele-
nin nesnel gereksinimlerine cevap veren devrimci bir
eylem programı ekseninde propaganda ve ajitasyon yap-
mada yeteneksiz kalır ve ezilenlerin mücadelelerini böyle
bir eylem programının temel ögeleri etrafında, ulusal çapta
merkezileştirmeyi başaramazlarsa, bu durum, moral bo-
zukluğunu, apolitikleşmeyi ve bölünmeyi kışkırtacak ve
sonuç olarak da bütünsel siyasal mücadelenin terkedilme-
si ile parlayıp sönen ve etkisiz kalan mücadeleleri ortaya
çıkaracaktır.

İktidardaki kliğin başlıca hedefi, egemenliğini kurma
ve güçlendrme tasarıları, gerçekte, savaşan kitleleri pa-
sifliğe itmek ve bağımsız siyasal mücadelelere sırt çevirme-
ye ikna etmektir. İktidardaki klik için, kendinin denetledi-
ğinin dışında, kitlelerin başka siyasal etkinliklerinin bulun-
madığı bir durumdan daha iyisi olamaz. Bu tür bir siyasal
seferberliğin en iyi örneği, tabii ki, amacı egemen kesimin
konumu güçlendirmek olanlarda görülmektedir. Bunların
tüm istediği, kitlelerin kendi çıkarları doğrultusundaki si-
yasal mücadeleleri, tümüyle bir kenara bırakmalarıdır.

Bu nedenle, yukarıda sıralanan sorunları hesaba kat-
mayan her mücadele programı, daha baştan başarısızlığa
mahkûm olacaktır. Kitlelerin bağımsız siyasal mücadelele-
rini ve örgütlenmelerini oluştumma sorunu, her si-
yasal çalışmanın belkemiği olmalıdır. Kitlelerin çıkarlarına
hizmet edebilecek yegâne taktik ve tasarılar, bu sorunlara
cevap veren, ve yalnızca bir eylem programı etrafında kit-
lelerin bütünsel mücadele koşullarını hazırlamakla yetin-
meyip, aynı zamanda, kitlelerin, bizzat iktidardaki kliğin aç-
tığı syasal mücadelelerde savaş vermelerini de kolaylaştı-
ran taktik ve tasarılardır.

Bu bağlamda son on aydan dersler çıkarmak gerek-
mektedir.

Şubat ayaklanmasını izleyen on ay boyunca, devrimci güçler, iktidardaki kliğin siyasal karşı-devrimi inşa etmek üzere almış olduğu önlemlere, yani halkın siyasal egemenliğin gaspetmek üzere dinî etkinin kullanılmasına karşı, önemli sayılabilecek hiçbir mücadele örgütleyemediler. Birinci referandumu **aktif** olarak boykot etmek yerine, pasif bir **çekimserlik** tavrı benimsendi. Anayasaya karşı mücadele etmek ve ayaklanmanın getirdiği demokratik kazanımları savunmak üzere, egemen sınıfın saldırılarına karşı, emekçilerin ve ezilen kitlelerin birleşik cephesini seferber etmek yerine, bu güçler tereddütü tercih ettiler. Bu ise, kitlelerin iktidardaki kliğin liberal burjuva siyasetçilerine doğru yöneldikleri bir duruma yol açtı. İktidardaki kliğin, vaddettiği Kurucu Meclis için çağrı yapmaya niyetinin olmadığı iyice belli olunca, devrimci güçler ve emekçiler, yalnızca bu talebin yerine getirlmesi için mücadeleyi yönlendirmede başarısız kalmak bir yana, fiili olarak, seferberliği de sağlayamadılar. İslâm Cumhuriyet Halk Partisi (İCHP) ve Ulusal Demokratik Cephe (3) bu mücadelenin başına geçtiler ve onu saptırdılar. Devrimci güçler, bir önceki dönem boyunca hiçbir şey yapmadıklarından, Ulemâ Meclisi seçimi sırasında, ne etkili kampanyalar yürütebildiler ne de devrimci bir almaşık önererek bu meclisin niteliğini teşhir edebildiler. Bu meclisin boykot edilmesi için bir kitle hareketi gelişince —anti-demokratik niteliğinin anlaşılmasınsandan sonra— ve seçimlerin Kürdistan'a yapılan askerî operasyonu gizlemek için bir perde vazifesi gördüğü iyice açığa çıkınca, devrimci güçler, kitlelere etkili bir rehberlik yapamadılar ve onların bu tereddütleri de, İCHP'nin bu mücadelenin yönetimini ele geçirip bir uzlaşma sağlamasına yol açtı. Bunun sonucunda, boykot girişimi başarı kazanamadı. Gericiliğin, basın özgürlüğüne karşı çeşitli

---

(3) ICHP: Ayetullah Şeriat Medari'nin partisi.
UDC: Geçen ağustos ayında yasaklanana dek, doktor Metin Defteri'nin yönettiği, Ulusal Cephe içinde bir hizip.

saldırılarda bulunduğu sırada —Ulemâ Meclisi seçiminden sonra ve Kürdistan'da yürütülen barbarca operasyondaki gerçekleri içeren haberlerin yayılmasını önlemek için— devrimci güçler, daha fazla direnmenin gericiliğin gözünde bir provokasyon oluşturacağı bahanesiyle, mücadeleyi bıraktılar. Fakat onların mücadeleyi terketmeleri, tamtersi bir etki yaptı: gericilik, devrimci ve proleter güçlerin haklarına karşı giriştiği saldırılarını çarçabuk örgütlendirmede, alanı boş buldu. Birleşik Devletler'e karşı girişilen seferberlik sırasında, devrimci güçler, hükümetin demagojik manevralarının gerçek niteliğini teşhir edemediler ve emekçilerin ve ezilen kitlelerin gerçekten anti- emperyalist olan taleplerini ileri süremediler. Hareketi antiemperyalist talepler etrafında yönlendirmeye elverişli olan siyasal ortamdan yararlanmayı bilemediler. Ya bu manevraları teşhir edip kitleleri öndersiz bırakarak hareketten çekilmekle, ya da iktidardaki kliğin sloganlarını benimseyerek tuzağa düşmekle yetindiler. 1979 Aralık ayı başındma yapılan Anayasa referandumu sırasında bu güçler, kitlelerin, önerilen Anayasaya karşı duydukları tepkiyi bir muhalefet hareketinde örgütlenmek yerine, buna aktif olarak katılmaktan kaçındılar. Bu da egemen sınıfa, anti-demokratik referandumu dayatmak ve sonuçları işine geldiği gibi ayarlamak için tüm fırsatları verdi.

Tüm bunlar pek parlak bir bilanço ortaya koymuyor. Bunlardan ders çıkartmaya çalışmamız ve bir sonraki seçim kampanyasında emekçilere devrimci bir seçenek önererek görevimizi yerine getirmemiz gerekmektedir.

Her şeyden önce temel siyasal sorunlar açık olarak anlaşılmalıdır. Anayasanın, Ulemâ tarafından sözde «onaylanmasına» rağmen, gerçek bir kurucu meclisin oluşturulaması için, İranlı kitlelerin iradesini gerçekten yansıtan devrimci demokratik bir meclis için mücadele devam etmektedir. **Kurucu Meclis talebi, şu anki aşamada hâlâ, İran devriminin merkezi talebidir.** Humeyni rejimine ilişkin

yanılsamaları dağılan kitlelerin muhalefeti hergün büyümekte ve kitleler böyle bir meclisin gerekliliğinin bilincine varmaktadırar. İran'ın ezilen halkları, Kurucu Meclis taleplerini yalnızca unutmamakla kalmayıp, bu rejimin böyle bir meclisi oluşturmaya ne yeteneğinin ne de niyetinin olmadığını da anlamaya başlıyorlar. Kurucu Meclis'in oluşturulması için verilen mücadelenin dinamiği sınıf bilincinin düzeyini de yükseltti. İktidardaki klik, ayaklanmadan on ay sonra, bugün, egemenliğinin sağlamlaştırılması yolunda sayısız başarılar elde etti. Yine de, kitlelerin ağırlıklı tabakaları, halkın egemenliğini sağlamanın tek yolunun, bir işçi hükümeti kurmak olduğunun bilincine vardılar.

Dolayısıyla, Kurucu Meclis'in oluşturulması için mücadeleyi merkezileştirme gerekliliğini hesaba katmayan ve şu veya bu biçimde başkanlık seçimi sorununu merkezi bir eksen yapan ya da egemen sınıfın aldığı önlemleri doğru bulan devrimci güçlerin başkanlık seçimlerine yapacakları her müdahale, tümüyle hatalı olacaktır. Devrimci güçler, gerçek bir Kurucu Meclis'in oluşturulması için mücadele etmenin gerekliliği hakkında propaganda ve ajitasyon yapmalı ve bu konular kampanyalarının merkezi eksenini oluşturmalıdır. Başkanlık seçimleri, hatta bu seçimlerin koşulları, bunların anti-demokratik karakterleri, bu seçimlerin, halkın siyasal egemenliğini gaspetmekten ibaret olan gericilğin planlarının bütünlüğündeki anlamı, Kurucu Meclis için kampanya sürdürmek üzere elverişli bir siyasal ortam yaratabilir ve devrimciler bunu kitlelerin gittikçe genişleyen kesimleri için somut bir talebe dönüştürebilirler. Bu sözde seçimlerin teşhir edilmesi kampanyanın temel unsurları arasında olmalıdır. Böylece, emekçi ve ezilen kitleler kendi Kurucu Meclis'lerini oluşturmadıkları sürece, daima bu sözde başkanlık seçimleri benzeri oyunlarla yüzyüze geleceklerini gittikçe daha açık olarak göreceklerdir.

Bu seçimlerdeki ikinci önemli sorun, siyasal özgürlükler sorunudur. İktidardaki klik, diktatörlüğü yıkan kit-

le hareketinin ve Şubat ayaklanmasının başlıca kazanım-
larını ortadan kaldırdı. Fikir ve örgütlenme özgürlüğü, si-
yasal parti hakları, kitle iletişim araçları üzerindeki sansü-
rün kaldırılması, devrimci işçi akımlarının faaliyet özgür-
lüğü, vb., iktidardaki gericiliğin şiddetli saldırılarına uğra-
dı. Bu saldırılara direnmek için, bunları teşhir etmek yet-
mez, emekçilerin büyük bir çoğunluğu bunların anlamını
bilmektedir. Emekçiler, köylüler, ezilen uluslar, kadınlar,
askerler ve gençlik bu baskıyı tümüyle hissettiler ve bun-
ların deneyimini yaşadılar. Öyleyse devrimciler, bu ol-
guları başkanlık kampanyası sırasında yeniden hatırlat-
makla yetinmemelidir. Şimdiden bu saldırıların bilincinde
olan kitleleri, demokratik kazanımlarını korumak ve güç-
lendirmek üzere mücadeleye çekmek hayati bir zorunlu-
luktur.

Seçimler böyle bir mücadele için uygun bir siyasal fır-
sat yaratmaktadır. Seçim manevraları yapmak zorunda
kalan gerici bir hükümet, nasıl kitlelerin fiili olarak hare-
ketlenmeye başladıklarında geri çekilmek zorunda kalıyor-
sa, kitlelerin seçim platformundaki mücadelesi de, onu
benzer bir duruma sürükler. Seçimlerde, böylesi bir bi-
çimde karşı karşıya gelmeden korunmaktan daha önemli
bir şey yoktur egemen sınıf için. Seçim dönemi bu mü-
cadele için uygun koşulları ve en iyi güç ilişkilerini yara-
tır, zîra seçimler, tüm ülkede kitlelerin dikkatini çeken bir
siyasal sorundur. Emekçilerin ve ezilen kitlelerin tümün-
de, bir seçim döneminde gereksimlerini ve taleplerini öne
çıkarmak gerektiği duygusu vardır. Böyle bir durumda,
temel demokratik hakların olmaması, ezilen kitlelerin ta-
leplerini ortaya koyma olanaklarının bulunmaması olgusu,
onlara, bu haklar için mücadele etme zorunluluğunu daha
da kesin bir biçimde duymalarını sağlar. İlerici ve devrim-
ci güçlerin görevi, bu hayati zorunluluğa cevap bulmaktır.
Seçim kampanyası sırasında, tüm çalışmalar, demokratik
haklar için verilen mücadeleler etrafındaki hareketlilik
üzerinde yoğunlaşmalıdır.

(Devamı Gelecek Sayıda)

8 Mart Dünya Kadınlar Günü

Pınar TÜTÜNCÜ

«XX. yüzyılın kadını artık siyasi olarak da olgunlaştı ve bir yurttaş olarak haklarını kararlılıkla savunuyor.» 1911'de ilk kez kutlanan Uluslararası Kadın Günü'nde, Almanya'da dağıtılan bildiri bu sözlerle başlıyordu. Bundan bir yıl önce, 1910'da, Clara Zetkin'in insiyatifiyle Kopenhag Uluslararası 'Sosyalist Kadınlar Konferansı 19 Mart'ı Uluslararası Kadın Günü olarak kabul ediyordu. Daha sonra ise 8 Mart günü kutlanmaya başladı.

1900'lerin başlarında, yaklaşık bir yüzyıldır kitlesel olarak toplumsal üretime katılmış olan kadın yığınlarının politik hayata da damgalarını vurdukları yıllarda kadınların öne çıkardıkları ilk talepler **oy verme hakkı** ve **daha insanca çalışma koşulları** oluyordu.

Dünya çapında kadınların verdikleri mücadeleler yüzyılın ortalarına doğru gitgide daha derin bir politik içerik kazandı; kadınlar Almanya'da faşzimin yükselişine karşı, Rusya'da Çarlığa karşı sosyalist devrim için verilen mücadelelere kitlesel bir biçimde katılıyorlardı. Troçki, kadınların yığınlar halinde sokaklara döküldüğünü gördüğünde, işte o anda, Rusya'da devrimin başarıya ulaştığına inandığını söyler.

İçinde yaşadığımız sömürüye dayalı toplumlarda kadınların cins olarak altında ezildikleri sömürü ve baskının ev-içi çalışmanın bir başına kadınların sırtına yığılmasında köklendiğini biliyoruz. Bu anlamda kadınlar ve aile kurumu kapitalist toplumu ayakta tutan temel sütunlardan biri oluyor. Kapitalist toplumda kadınların ve aile kurumunun

temel işlevi **sermaye** için, işgücünü yeniden-üretmeye in-
dirgenmiştir. Kapitalistler için hergün yeniden emeğini sat-
maya hazır olmak zorunda olan emekçiyi ve gene aynı
durumdaki çocukları pazarda «kullanılacak hale getirmek»
kadınların «görevi»dir. Kadınların üzerindeki ikili baskı ve
sömürü, temel olarak, ailenin iktisadi bir birim olmasına
indirgenmiş olmasında ve kapitalizmin kadınları zincire vu-
ran ideolojisinde köklenmektedir.

**«Dolayısıyla ancak ailenin iktisadi bir birim olmaktan
çıkması, aile ilişkilerinin toplumsal içeriğinin dönüşüme
uğraması ve kapitalizm şartlarında ailenin üstlendiği işlev-
lerin toplumun tümü tarafından üstlenilmesi ile kadınların
kurtuluşundan sözedilebilir. Bütün bunlar, sonuç olarak,
bugünkü haliyle aile kurumunun eriyerek ortadan kalkma-
sı demektir. Devrimci marksistler için kadınların kurtuluşu
için mücadele sınıf mücadelesinin bir parçasıdır. Bu mü-
cadelenin de hedefi sosyalist devrimdir. Devrimci mark-
sistler çalışan kadınlara, sermayenin aileye yüklediği iş-
levlerin, toplumun tümü tarafından üstlenildiği bir dünya
için mücadeleyi hedef olarak gösterirler.** (Sürekli Devrim,
Bildirge, s. 19).

Kadınların kurtuluşu için mücadele yılda bir kez ka-
dınlar gününde yapılacak toplantılarla değil, dünya çapın-
da verilen sınıf mücadelesinin bağrında gelişecektir.

Bugün dünya kadınları, eşit haklar, eşit çalışma ve
ücret koşulları, toplumsal güvenlik hakları, kendi vücutla-
rını tam olarak denetleme hakkı, çocuk doğurup doğur-
mamayı seçme hakkı için yılmaz bir mücadele veriyorlar.
Türkiye'de de kadın devrimciler olarak biz, kadınların bu
özgün ama sınıf mücadelesinin kopmaz bir parçası olan
taleplerini açığa çıkarmağa ve mücadeleyi düzenin sınır-
larını sarsalama doğrultusunda yönlendirmeye çalışmalı-
yız.

Yaşasın Kadınların Kurtuluşu İçin Mücadele!
Yaşasın SOSYALİST DEVRİM!

NE YAPMALI

"Bizim için en önde gelen ölçüt, şu ya da bu bölgede, kendi içinde ne kadar önemli olursa olsun, mülkiyet ilişkilerinin dönüşüme uğraması değil, esasında dünya proletaryasının bilincinde ve örgütlenmesindeki değişiklik, onun daha önceki kazanımları koruma ve yenilerini elde etme yeteneğinin artmasıdır. Bu bakış açısından, bu tek belirleyici noktadan kalkarak bir bütün olarak ele alındığında, Moskova'nın politikalarının tamamiyle gerici bir nitelik taşıdığı ve Moskova'nın dünya devrimi yolunda temel engel olarak kaldığı görülür."

L. TROÇKİ

50 Lira ■ Sayı: 3 ■ Mart 1980

